

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Historie školy ve městě Harrachov

Diplomová práce

autor: Radka Bališová Zamlarová
studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph. D.

2015

Hradec Králové

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Radka Bališová Zamlarová**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Historie školy ve městě Harrachov**
Zadávající katedra: **Ústav primární a preprimární edukace**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Předmětem diplomové práce je historie školy ve městě Harrachov od jejích počátků až do současnosti. Práce je členěna podle významných historických mezníků, které ovlivnily vývoj školství v tomto pohraničním městě. Mapuje vznik sklářské osady, složení místních obyvatel a přínos majitele panství hraběte Harracha. Koncept práce se zaměřuje na rozvoj obce a tím i školy do její současné podoby. Historie školy je dokumentována pomocí archivních zdrojů, městských kronik, školní kroniky, krajského úřadu a okresního archivu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce:

Seznam odborné literatury:

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Ústav primární a preprimární edukace

Oponent diplomové práce:

PhDr. Vladimír Václavík, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce:

7.2.2013

Termín odevzdání diplomové práce:

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé diplomové práce, Mgr. Martinu Skutilovi Ph.D., za odborné vedení, čas a trpělivost, které mi věnoval, za připomínky a cenné rady, které mi pomohly při zpracování této práce.

Dále děkuji všem, kteří mi poskytli informace a zapůjčili materiály. Jmenovitě: PaedDr. Janu Luštincovi, Ing. Stanislavu Slavíkovi, Ing. Heleně Stříbrné, Marii Šolcové, Věře Cvrčkové a Antonínu Měšťánkovi.

Velké poděkování patří mé rodině za podporu a trpělivost během celého mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne.....

Podpis autora.....

Anotace

BALIŠOVÁ ZAMLAROVÁ, Radka. *Historie školy ve městě Harrachov*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015, 83s. Diplomová práce.

Předmětem diplomové práce je historie školy ve městě Harrachov od jejích počátků až do současnosti. Práce je členěna podle významných historických mezníků, které ovlivnily vývoj školství v tomto pohraničním městě. Začíná vznikem školství v obci a popisuje jednotlivé školy, které v ní vznikly. Pokračuje kapitolou o současné škole. Popisuje její vznik a události na škole v jednotlivých obdobích. Mapuje, jak se vyvíjela až do současné podoby. Ukazuje na záměry školy v budoucnosti. Historie školy je dokumentována pomocí archivních zdrojů, městských kronik, školní kroniky, okresního archivu a rozhovory pamětníků.

Klíčová slova: škola, Harrachov, historie, vývoj.

Annotation

BALIŠOVÁ ZAMLAROVÁ, Radka. *The history of the school in Harrachov*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015, 83s. Diploma Thesis.

The aim of this thesis is to describe the complete history of the primary school system in Harrachov. This thesis is divided into several sections according to the historical milestones which influenced the development of education system in this borderline area. The first part describes individual schools and their creation. The next part is dedicated to the present day school. It describes its formation and important events of the individual periods. Apart from the past it also shows possible future intention of the school. Literature survey as archival sources, municipal and scholar chronicles, district archive and interviews with surviving patriarchs were used to document the history.

Keywords: school, Harrachov, history, development.

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum:.....Podpis studenta:.....

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Metodologie.....	11
3	Školy v Harrachově do roku 1875 (1750 – 1875)	13
	3.1 Vznik obce	13
	3.2 První vyučování a první škola.....	14
	3.3 Zajímavosti ze školy	15
	3.4 Filiálka na Novém Světě.....	16
	3.5 Změny ve školství.....	17
4	Německá škola v Harrachově (1875 – 1945).....	17
	4.1 Nová obecná škola u kostela sv. Václava	17
	4.2 Zajímavosti ze školy	18
5	Vznik českého školství v Harrachově (1910 – 1936).....	19
	5.1 Řídící učitel Robert Turka.....	21
	5.2 Roseggerova škola	23
	5.3 První česká obecná škola v Harrachově - vila Bellewue.....	24
	5.4 Měšťanská škola v Harrachově.....	26
6	Nová základní škola (1934 – 1946)	27
	6.1 Založení školy (1934 – 1938).....	27
	6.2 Škola za Protektorátu Čechy a Morava (1938 – 1945).....	27
	6.3 Konec druhé světové války	35
	6.4 Školní rok 1945/1946.....	36
7	Školství v letech 1946 – 1949.....	38
	7.1 Školní rok 1946/1947.....	38
	7.2 Školní rok 1947/1948.....	40
	7.3 Nový školský zákon 1948.....	41
	7.4 Školní rok 1948/1949.....	42
8	Školství v letech 1950 – 1968.....	45
9	Školství v letech 1969 – 1989.....	58
10	Školství v letech 1989 – 1990.....	66
11	Školství v letech 1991 – 2015.....	68
	11.1 Školství v letech 1991 – 2014.....	68
	11.2 Školství v letech 2014 – 2015.....	75
12	Závěr	77
13	Seznam literatury a použitých zdrojů	79
14	Seznam příloh	82

1 Úvod

Téma „Historie školy ve městě Harrachov“ pro mě byla jednoznačná volba. Nejen proto, že mám ráda historii a jsem rodačkou z Harrachova, která její základní školu navštěvovala. Několik let jsem psala kroniku města a uvědomila jsem si, jak málo pramenů je k této známé oblasti dostupných. Město s nádhernou přírodou a jménem, které mu dává aristokratický punc po jeho zakladatelích, má bohatou historii pohraničního města s mnoha pohnutými osudy jeho obyvatel.

Tím, že studuji Učitelství pro 1. stupeň základní školy, zajímala jsem se o základní školu ve městě, kterou jsem jako dítě absolvovala. Historie školy mě velice zajímala, ale nikdy nebyla zpracována jako celek a to byl hlavní důvod, proč jsem se na tuto oblast zaměřila.

Město má čtyři kroniky a v každé je o škole vždy souhrnná ucelená kapitola. Během pátrání po archivech jsem začala zjišťovat, že některé záznamy v kronice jsou zkreslené, že mnoho údajů není nikde zaznamenáno a že jsou značné rozdíly v některých zápisech. Během bádání jsem objevovala nové skutečnosti, dostávala do rukou další kroniky německé, školní, ze soukromých archivů a začala hledat pamětníky, kteří by mi pomohli některé nejasné pasáže a historické mezníky ucelit. Musela jsem se potýkat se záznamy psanými švabachem a německým jazykem. Rozkrýt minulost tak, aby byla skutečně podložená a pravdivě shrnutá do jednoho chronologicky řazeného celku, znamenalo velmi náročné bádání nejen časově, ale především na uspořádání konceptu celé práce.

Cílem diplomové práce je zmapovat historii a celý vývoj základního školství v Harrachově od počátku po současnost prostřednictvím především přímé metody, kvantitativní metody a obsahové analýzy primárních a sekundárních zdrojů. Informace jsou seřazeny progresivní metodou, diachronním přístupem.

Diplomová práce je řazena chronologicky podle jednotlivých časových období. Nejprve mapuje vznik obce a prvního vyučování. Postupně rozkrývá jednotlivé školy, které v obci vznikaly a jejich osud. Zabývá se německými školami a vznikem českého školství v Harrachově. Na tyto kapitoly navazuje vznik jediné současné harrachovské školy a datuje její vývoj podle historických mezníků. Začíná událostmi za Protektorátu Čechy a Morava, popisuje konec druhé světové války a její vliv na školství v obci. V dalších kapitolách charakterizuje školu v období do roku 1949, 1968, 1989 a zabývá

se vlivem Sametové revoluce na změnu koncepce školy. Pokračuje vývojem základní školy do roku 2014 a popisuje její současný stav. V závěrečné kapitole nastoluje vize budoucnosti školy.

Podářilo se mi získat a zpracovat do diplomové práce informace, které nikde nebyly zaznamenány a publikovány. Některé poznatky o škole již není možné zcela přesně charakterizovat, protože neexistují archiválie, které by je vyvracely nebo podložily. Mnoho dalších dokumentů mám ještě k dispozici a nadále s nimi budu pracovat a očekávám, že přinesou další a ještě podrobnější poznatky k historii školství v Harrachově.

Zajímavé a náročné bylo pátrání po pamětnících, kteří školu v období Protektorátu, během druhé světové války nebo krátce po druhé světové válce navštěvovali. Tento časový úsek mě zajímal ze všech nejvíc, protože Harrachov byl jako pohraniční obec obydlen převážně německými obyvateli a bylo velice zajímavé odhalovat tuto část historie. Díky pamětníkům se mi podařilo získat osobní listy prvního ředitele školy po konci druhé světové války a proniknout do tehdejší atmosféry.

Škola bude v roce 2016 slavit své životní jubileum, osmdesát let od svého otevření. Přípravuje se velká oslava a díky svému tématickému zaměření diplomové práce se budu spolupodílet na přípravě almanachu.

Práce na tématu diplomové práce mě velice bavila, byla přínosná, obohacující a určitě tím pro mě nekončí. Stále jsou oblasti, které bych chtěla ještě více rozklíčovat a proniknout do nich.

2 Metodologie

Ve své diplomové práci jsem čerpala především z primárních, ale také ze sekundárních zdrojů.

Mezi hlavní písemné zdroje patřily kroniky. Díky nim jsem mohla vytvořit chronologicky řazená období od vzniku školství v Harrachově až po jeho současnost. Indukcí jsem docházela k jednotlivým historickým událostem, které byly pro školství v obci významné, a dedukcí tak tvořila závěry z několika nashromážděných faktů.

Kromě kronik obecních jsem čerpala i z kroniky uložené v Okresním archivu v Semilech převážně psané švabachovým písmem a částečně českým jazykem, z jedné německé kroniky od soukromého sběratele, farních kronik a novějších školních kronik, které jsou uloženy přímo v základní škole.

Z těchto záznamů jsem přímou metodou zpracovávala jednotlivé kapitoly diplomové práce a to tak, že jsem diachronním postupem zpracovávala dějiny školy od založení po její současnost. V práci sledujeme proměny, ke kterým došlo v určitém období a nejdůležitější události harrachovského školství. Na diachronním postupu staví metoda progresivní a retrospektivní. *„O progresivní metodě hovoříme tam, kde historik sleduje a zachycuje minulé události tak, jak po sobě následovaly od doby starší k době novější.“* (Hroch, 1985, s. 209).

„Retrospektivní metody vychází z poznatku, že minulé dění tvoří dialektickou jednotu se současností a že vývojové procesy staršího období lze osvětlit pomocí znalostí o vývojových procesech doby pozdější.“ (Hroch, 1985, s. 211).

Vzhledem ke skutečnosti, že v této velmi zajímavé pohraniční oblasti žili především Němci, v názvu jednotlivých osad se setkáme i s filozofickou metodou ve formě onomastické analýzy, tj. analýzy vlastních jmen. Konkrétně se jedná o toponomastiku, která studuje zeměpisná jména. V diplomové práci se setkáme s původními německými názvy jednotlivých částí osad a později obce. Můžeme si tak vytvořit představu o složení českého a německého obyvatelstva pohraničí v dané době.

Pomocí statistických údajů jsem seřadila demografický graf vývoje a pohybu obyvatel v obci Harrachov a s pomocí záznamů z kronik a protokolů také počet žáků v jednotlivých letech školy, učitele a počty tříd ve škole.

Jednotlivé historické prameny se shodovaly v základním vývoji a událostech, často se však výrazně rozcházela jména osob významných pro danou událost a uvedené

roky, v nichž k zásadní skutečnosti došlo. Časové nůžky se tak rozevíraly až o deset let u stejné události. Musela jsem poté dedukovat, ke které škole je popisovaná událost vázána. Toto třídění událostí a ověřování pravosti bylo velmi časově náročné na bádání a třídění pravdivých údajů. Mnohé se již s největší pravděpodobností nepodaří zcela objektivně uzavřít, protože záznamy z kronik jsou sepsány pamětníky, kteří často uváděli přibližný domnělý rok události, a tak se vzpomínky jednotlivých pamětníků rozcházejí v základní časové ose.

Před necelými pěti lety se na půdě základní školy našel zachovalý bohatý inventář německé školy, o němž nikdo nevěděl. Dnes jsou tyto objevené záznamy pečlivě archivovány. Obsahem archivovaného inventáře jsou záznamy školství do roku 1953, různé výnosy a nařízení z 18. století, výkazy docházky a prospěchu. I když inventář sice není úplný, z dochované části jsem studovala matriku žáků z jednotlivých let, a čerpala tak ze záznamů vedených od roku 1877. Nejstarší dochovanou knihou je kopiář z let 1775–1824, je v něm zapsána korespondence od nadřízených orgánů. Právě různé dokumenty a záznamy z kopiáře mi pomohly konkretizovat některé nejasné události zaznamenané v kronikách. Upřesnit některé kronikáři podbarvené informace mi pomohly rozhovory s pamětníky. Bylo však velmi obtížné najít bývalé žáky pamatující si školní docházku v době druhé světové války, ti jsou dnes již v úctyhodném, vysokém věku, většina již nežije dlouhá léta v Harrachově. Jednou z pamětnic byla paní Marie Šolcová, narozena v roce 1930. Společně se svou o pět let starší sestrou vzpomínaly na školní docházku v Harrachově a vztahy mezi Čechy a Němci. Pan Antonín Měšťánek, syn učitele novosvětské školy a prvního ředitele školy po konci 2. světové války, mi vyprávěl o tatínkovi a ukázal ustavující dokument vztahující se k přijetí jeho otce jako učitele, pověření, kterým byl v srpnu 1945 pověřen vedením obecné a měšťanské školy a mnohé další dokumenty vztahující se k práci učitele a ředitele Antonína Měšťánka. Pamětnice Věra Cvrčková mi pomohla ujasnit a doplnit některé mezery v historii školství, především v období před druhou světovou válkou a těsně po ní.

Několikrát jsem se musela vracet a již z mého pohledu ukončené zápisky znovu opravovat, protože jsem objevila nové skutečnosti. I přesto se mi některé záznamy nepodařilo zcela rozklíčovat. V kapitole o nové obecné škole u kostela sv. Václava hovořím o přístavbě školy. Historické záznamy se rozcházejí v údajích na celkové náklady a rok přestavby. Z jednoho zdroje harrachovské kroniky jsem získala podklad

sumarizující 15 000 zlatých, z německé kroniky informaci o nákladu 20 000 zlatých. Další údaj, nad kterým jsem v této souvislosti byla nucena se zastavit a zamyslet, je rok zmiňované přestavby. Původní rok je v německé kronice 1878, je však několika čarami důkladně přeškrtnán, přesto zcela zřetelně čitelný. Nad ním je napsán rok 1886, který je dále reprodukován do kroniky městské. Nerozporovala jsem proto rok opravy a vzhledem ke shodným údajům v letopočtu přístavby školy uvedeným v obou kronikách jej považovala za správný. Dalším údajem, který má velké časové rozpětí, je rok výstavby samostatné tělocvičny. Historické prameny uvádí 1900 a 1910. Ve stavebním archivu města Harrachova takto staré záznamy nejsou, není proto možné přesně určit, ve kterém letopočtu jde o chybu. V dalších podobných případech jsem vždy uváděla obě možnosti. Často jsem musela dohledávat přesné názvy objektů. V případě Roseggerovy vily se v každém historickém prameni a získaném badatelském materiálu název uváděl jinak. Sběrem dat o celkové historii a osobnostech doby jsem zjistila její jediný správný grafický název.

Přestože diplomová práce je již dopsána, nepovažuji svoji práci za ukončenou. Mnoho pramenů a materiálů, jež jsem nashromáždila, ještě čeká na zpracování. Věřím, že tak odhalím ještě další zajímavosti, kterými rozkryji hluboké kořeny minulosti a obohatím současnost tím, že novými poznatky navážu na svoji diplomovou práci.

3 Školy v Harrachově do roku 1875 (1750 – 1875)

3.1 Vznik obce

Nejstarší částí obce je Seifenbach, současné Ryžoviště, které díky svým bohatým lesům poskytlo majitelům jilemnického panství, hraběcímu rodu Harrachů, dokonalou oblast pro vybudování sklárny. Z kroniky se dovidám, že to bylo roku 1590. Sklárna stála v místě, kde byla po jejím zániku postavena tkalcovna, nyní stále fungující Sporthotel. V jejím okolí brzy vznikla osada, která se stala domovem především pro skláře a dřevorubce, kácující okolní lesy sloužící k přípravě a zpracování dřeva. Když lesy v Ryžovišti a blízkém okolí již neposkytovaly dostatek potřebného dřeva, byl provoz sklárny zastaven a roku 1712 založena sklárna na Novém Světě, v době vzniku nazývána Neu Welt. V některých mapách a pramenech je osada uváděna po názvem Neu Wald – Nový les, který se užíval přibližně do roku 1870. Tato sklárna funguje dodnes a je nejstarší sklárnou v Evropě.

Mezi těmito dvěma osadami vznikla další zvaná Dörfel, uváděna také pod jménem Dorf Harrach. Jejími prvními obyvateli byli horníci a dřevaři. Obec se následně uváděla jako Harrachsdorf, česky Harrachov, a roku 1713 v ní žilo 83 obyvatel.

Od roku 1726 jsou osady Nový Svět (New Wetl), Harrachov (Harrachsdorf) a Ryžoviště (Seifenbach) spojeny v jednu obec. (Obecní kronika I.díl,1959–1960).

Harrachov má dnes celkem čtyři části. Čtvrtá část, Mýtiny, lidově Štrika s německým názvem Strickerhäuser, tvoří přímo hranici s Polskem a historickým vývojem událostí měla zajímavý osud. Její hranice se různě posouvaly a ke konečné dohodě o uspořádání hranic mezi českými úřady a Polskem došlo definitivně až v roce 1959.

3.2 První vyučování a první škola

Až do roku 1750 v Harrachově škola nebyla. První zprávy o vyučování pocházejí z **1. pol. 18. století**. Toto vyučování zajistil na své náklady tehdejší vedoucí sklárny, který pro své děti a několik dalších dětí zařídil soukromé vyučování.

Od roku **1750** se již vyučovalo ve vlastní dřevěné školní budově. Výuka probíhala v obytné světnici učitele a navštěvovali ji žáci ze všech částí obce – Seifenbachu, Harrachova i Nového Světa. Prvními učiteli byli postupně pánové Plischke, Sieber, Schlesinger a Hübner. První učitel, který měl také potřebné vzdělání¹ byl Franz Lacina. Vyučoval na zdejší škole od roku 1787 až do své rezignace roku 1811. Jeho nástupcem se od roku 1811 do roku 1848 stal velmi oblíbený učitel Dominik Herrmann². Vyučování ve škole probíhalo pouze v německém jazyce.

Protože budova školy byla ve velmi špatném stavu, učitel za podpory děkana Johana Fiedlera sehnal finanční prostředky z c. k. náboženského fondu, a tak byla díky jejich snaze na stejném místě roku 1813 postavena kamenná budova, uhrazena nákladem 3 517 zlatých a 18 krejcarů vídeňské měny. Základní kámen školy byl položen 30. 6. 1813 a vysvěcena byla 23. 10. 1813. (Obecní kronika I.díl,1959–1960).

¹ Od roku 1775 musel učitel absolvovat tříměsíční přípravný pedagogický kurz, po něm nastoupil jako pomocný učitel na venkovskou školu, po šesti měsících absolvoval kurz na měšťanské škole a po roční praxi skládal zkoušky učitelské způsobilosti. Od r. 1869 platností nového Říšského zákona vznikly čtyřleté učitelské ústavy. Absolvent skládal maturitní zkoušku, začínal učit jako podučitel, po dvou letech musel vykonat zkoušku učitelské způsobilosti pro práci na obecné škole, a pokud chtěl učit na měšťanské škole, musel složit zvláštní zkoušku způsobilosti pro měšťanské školy.

² Dominik Hermann sepsal v roce 1811 matematickou příručku pro potřeby vyučování, nazvanou Početnice.

Ani po dobu přestavby nebyla výuka přerušena a dočasně se vyučovalo v domě č. p. 31, dnešní „Duch hor“. Budova, která je v současnosti v dezolátním stavu, čeká na přestavbu soukromým investorem.

Škola byla od roku 1858 do roku 1872 označována jako „farní škola“. V roce 1856 ji navštěvovalo 233 dětí ze všech osad – Harrachova, Nového Světa i Seifenbachu. V roce 1861 byla rozšířena na trojtřídní.

Tato první školní budova, současné č. p. 256 u autobusového nádraží, stojí dodnes a aktuálně je tam provozována restaurace U Bedřicha.

3.3 Zajímavosti ze školy

Hraběcí rodina ve škole

24. září 1814 byla přítomna pololetnímu zkoušení i celá hraběcí rodina. Hrabě Harrach byl s učitelem Herrmannem velmi spokojen, proto jemu i jeho synovi, pomocníkovi v učitelské profesi, věnoval finanční odměnu. V roce 1848 vzhledem ke svému stáří předává Dominik Herrmann učitelské žezlo svému synovi Ludwigovi, který obdržel čtvrtého ledna 1849 ustavující učitelský dekret a svému otci následně musel vyplácet dle úředního nařízení roční apanáž ve výši 100 zlatých. Dominik Herrmann se k učitelskému žezlu vrací ještě krátce na půl roku po nečekané a náhlé smrti syna. (Schulchronik, 1940-1959).

Plat učitele Herrmanna z roku 1849

Školu navštěvovalo celkem 191 dětí, z toho 95 chlapců a 96 dívek. Pro chudobu bylo 42 dětí (20 chlapců, 22 dívek) osvobozeno od školného, které zbývajících 149 dětí platilo. Z německé kroniky zjišťuji, že tento počet dětí platil učiteli honorář 170 zlatých a 46 krejcarů, mimo to dostával učitel od vrchnosti čtyři a půl čtverce žita po 1 zlatých 30 krejcarů, tj. celkem 6 zlatých 45 krejcarů, čtyři a půl čtverce žita, celkem 6 zlatých 45 krejcarů, čtyři a půl čtverce ovsa po 1 zlatý, sedm sáhů dřeva pro školu a byt učitele a dále z každého čísla popisného 3 krejcarů. Od 194 čísel popisných to činilo sumu 9 zlatých 12 krejcarů. Další byl příspěvek ze školního fondu 5 zlatých 17 krejcarů, příspěvky školy 10 zlatých a z každého čísla popisného novoroční poplatek celkem 9 zlatých 72 krejcarů. Učitel z tohoto platu vyplácel 12 zlatých za úklid, celkem tedy dostával 204 zlatých 12 krejcarů jako plat. Neuvádí se za jaké období, ale pokud je mi

známo, že od syna měl dostávat 100 zlatých ročně a ve výčtu se hovoří o novoročním poplatku, zcela jednoduchým výpočtem dojdeme k závěru, že roční plat učitele činil 204 zlatých 12 krejcarů. (Obecní kronika I.díl,1959–1960).

3.4 Filiálka na Novém Světě

Díky snaze ředitele novosvětské sklárny byla v roce 1855 pořízena kasička, ze které měly být finanční prostředky použity na otevření školy na Novém Světě pro žáky této osady. Svůj dům dříve č. p. 33³ (dnes č. p. 66) k tomuto záměru pronajal Wilhelm Rieger a to za roční nájemné 25 zlatých. Díky těmto krokům bylo **22. května 1857** zahájeno vyučování na Novém Světě ve filiální dvoutřídní škole jejím prvním učitelem Franzem Peterkou. Wilhelm Rieger svůj dům osadě Nový Svět pro účely školy později, 11. října 1857, za 1 200 zlatých prodal.

Farní škola díky vzniku nové filiálky zaznamenala úbytek dětí, z historických pramenů se dovidám statistickou informací, že z původních 233 jich v roce 1856 navštěvovalo novosvětskou školu 112. Farní školu tak nadále navštěvovalo 90 dětí z Harrachova a 31 z osady Seifenbach. Roku 1859 měla škola 154 žáků. V tomto roce také nastoupil do školy nový učitel Štefan Matějásko s podučitelem Antonínem Bujárkem. V tomto období se vyskytly stížnosti na úroveň výuky.

Velkou událostí pro školu byla návštěva hraběcí rodiny. **13. října 1862** se na vyučování přišel podívat František Arnošt z Harrachů⁴ a podepsal se do pamětní knihy školy. Posledním učitelem byl Josef Valečka a vyučování na fialiálce probíhalo až do roku **1875**, kdy byla škola dne **7. listopadu** uvedeného roku prodána Alexandru Mallinovi za 1 431 zlatých.

Obě tyto školy, farní i fialiálka, byly tak, jako bylo v tehdejší době běžné, pod církevní správou a vyučovalo se na nich v německém jazyce.

³ Přechíslování čísel popisných u jednotlivých domů proběhlo v roce 1952.

⁴ František Arnošt z Harrachů panství zdědil po svém strýci Janu Nepomuku Arnoštovi a patří mu mimo jiné úcta za vybudování překrásného sídla – zámku Hrádek u Nechanic. Na tomto zámku žili Harrachové až do svého definitivního opuštění vlasti roku 1945, kdy byl zámek na základě Benešových dekretů konfiskován. Byl velkým mecenášem umění a postavil i hrobku rodu Harrachů v Horní Branné.

Některé prameny neuvádí zánik těchto škol, ovšem z následujícího historického poznatku lze usoudit, že obě školy (farní i filiálka) vyučovaly do roku **1875**. Důvodem byl vznik nové školy u kostela, která měla za cíl sloučit vyučování do jedné jediné školní budovy.

3.5 Změny ve školství

Určité výrazné změny nastaly rokem **1869**, kdy vstupuje v platnost nový školský zákon. Podstatné, co v květnu roku 1869 přijatý **Říšský školský zákon**, nazvaný také Hausnerův zákon upravuje, je postavení školství ve vztahu ke státu a k církvi. Školy začal řídit stát, byly zřízeny c. k. školní rady a úkolem církve bylo především zajištění náboženské výuky. Byla zavedena povinná osmiletá školní docházka a zřízeny obecné školy (německy Volksschule) pro první stupeň a měšťanské školy (německy Stadtschule) pro druhý stupeň školy. Důležité bylo zrovnoprávnění českého jazyka s německým jazykem. (Matějková, 2010).

Církev měly rozhodující vliv nad školami až do roku 1870. Až po tomto roce také v souvislosti s vydaným školským zákonem přebírají pravomoc politické okresy, čímž se Harrachov dostává do správy jilemnického okresu.

4 Německá škola v Harrachově (1875 – 1945)

4.1 Nová obecná škola u kostela sv. Václava

Jejímu vzniku předcházelo v roce 1870 rozhodnutí zemské školní rady a zastupitelstva obce o spojení obou předchozích škol a návrh na stavbu nové školy. Za tímto účelem byl zakoupen pozemek v blízkosti kostela sv. Václava od Franze Schiera za 800 zlatých a základní kámen nové obecné školy položen 21. dubna 1873. Po dokončení stavby, jejíž celkový náklad činil 12 688 zlatých, byla dne 17. října 1875 tato školní budova farářem Karlem Nickelem vysvěcena. Obě dosavadní školy byly sloučeny do této jediné.

Místo učitele bylo změněno na pozici řídicího učitele a prvním v této funkci se stal Gustav Pressler. Obecná škola měla původně celkem tři třídy. Protože se počet žáků ve škole neustále zvyšoval, bylo nutné rozšířit počet tříd, a tak už od dubna roku 1876 byla tato německá škola čtyřtřídní a chodilo do ní celkem 312 žáků. I v této německé škole probíhala výuka pouze v německém jazyce.

V roce 1886 došlo k rozsáhlé přestavbě ve východní části budovy. Celkové náklady přestavby se pohybovaly v rozmezí 15 000 – 20 000 zlatých. Ve škole se v letech 1899 – 1914 vyučovalo podle pětitřídního učebního plánu, škola tehdy měla paralelní třídu. Řídícím učitelem v letech 1908 – 1911 byl Karel Reitmeier. Tento zarputilý bojovník o německé školství byl velkým protivníkem v boji o vznik české školy. Když museli učitelé narukovat do 1. světové války, dočasně byl stav tříd nařízením zemské školní rady snížen na tři. Tento stav trval i po ukončení 1. světové války a nepomohly ani značné protesty. Obecnou školu po roce 1918 nalezneme v německé kronice (rok neuveden) jako Všeobecnou národní školu.

V roce 1919 byl počet dětí v německé škole 142. Roku 1920 navštěvovalo německou školu 150 žáků a v roce 1924, kdy se řídícím učitelem stal Rummel Heinrich Jüngling, počet německých dětí klesl na pouhých 101. Buďto krátce po vzniku Československé republiky nebo až během Jünglingova ředitelování se na této německé škole stal **český jazyk vyučovacím předmětem**.

Třítřídní stav nadále trval až do roku 1940, kdy došlo k opětovnému rozšíření tříd na čtyři. V době okupace byla německá obecná škola přestěhována do budovy Roseggerschule. Po skončení druhé světové války již její výuka obnovena nebyla. Německé vyučování rokem 1945 skončilo. Původní školní budova byla přestavěna na ubytovnu a školní učebny se přepažením změnily na malé pokoje. Objekt využívaný k rekreačním účelům je místním rodákům známý jako „Brebina“ a tento apartmánový dům k ubytování hostů slouží dodnes.

4.2 Zajímavosti ze školy

Neštovice

V roce 1881 byly do školy zavlečeny neštovice a tři děti na toto onemocnění zemřely.

Tělocvična

Vedle této německé školní budovy byla v roce 1900 nebo 1910 postavena jako samostatná budova **tělocvična**. Ta byla po roce 1945 opravena a přestavěna na kino. V současné době je budova ve vlastnictví města, jako kino již nefunguje a čeká na své nové využití.

5 Vznik českého školství v Harrachově (1910 – 1936)

Již roku 1885 byl místními Čechy hrabě Jan Harrach požádán, aby zřídil českou školu. Této žádosti však hrabě nevyhověl a předběžné svolení dal až v roce 1909. Nebylo to však jednoduché, předcházelo tomu náročný boj českých obyvatel za otevření české školy.

Pohraniční obec Harrachov měla převahu německého obyvatelstva. Jak se dočítám ze záznamů pamětníků a obecní kroniky (1959 – 1960), školy byly pouze německé. I nápisy na obchodech a hotelích byly v německém jazyce a pouze tímto jazykem se také všude hovořilo. Čeština byla považována za řeč ponižující a i těch několik českých rodin, jejichž děti chodily do německé školy, tolerovalo toto poněmčování, protože je zavazovala práce, kterou zde měly.

V roce 1901 nastoupil do sklárny nový účetní, pan Matěj Sedláček, který se zasadil o vznik Národní jednoty severočeské⁵. Podařilo se mu sjednotit Čechy a probudit v nich hrdost na jejich národnost. Ve městě se tak díky těmto jeho aktivitám každoročně začaly konat české plesy, vznikla knihovna s českými knihami a byla řešena otázka české školy. Všechny budovy patřily Němcům, kromě dvou domků. **V roce 1908** se naskytl možnost koupit v dražbě dům dříve č. p. 105 (dnes Nový Svět č. p. 111). Protože by Čechům prodán nebyl, spolek vyslal ke koupi Josefa Müldnera, lékárníka z Prahy. Díky tomu získal spolek dva domy, a to podle tehdejšího číslování č. p. 105 a č. p. 137. Touto koupí se získalo pět bytů pro české rodiny a začal boj o české školství v obci.

V roce 1909 zakoupil ústřední výbor Národní jednoty vilu **Bellewue**. Tento objekt měl celkem dvanáct místností. V obecní kronice (1959 – 1960) je popsána snaha o povolení novostavby kdy obecní úřad zamítl povolení stavby z důvodu ohrožení tohoto místa povodněmi, a toto zamítnutí vedlo ke stávkám rodičů. **Na podzim roku 1910** přestaly české děti chodit do německé školy a začalo se vyučovat při domech, nejprve ilegálně. Tím **začalo české vyučování v Harrachově**.

V roce 1909 a následném období již začínala česká frakce u c. k. ministerstva školství posouvat do popředí zájmu českou školu. Velkým bojovníkem za české školství

⁵ Národní jednota severočeská byla nevládní organizace, založená s cílem podporovat kulturní a hospodářský rozvoj české menšiny v severních Čechách.

byl učitel Robert Turka. Pod jeho vedením a za podpory Národní jednoty severočeské se začínalo nejprve ilegálně vyučovat česky po domácnostech. Učitelé, k nimž kromě Turky patřil i Václav Budín, slečna Janoušková a slečna Mrázová jako pěstounka mateřské školy, museli v době domácí výuky překonat mnohé těžkosti, které jim tato drsná horská oblast připravila v podobě nepříznivých přírodních podmínek, bez potřebného vybavení s myšlenkou na boj o české vzdělávání.

Od roku 1910 do začátku 1. světové války se veřejně vyučovalo v domě, který svým majitelům sloužil k rekreačním účelům, a to ve vile rodiny Čelakovských⁶. Jaromír Čelakovský zakoupil 8. srpna 1889 pozemek, na kterém postavil nebo zrekonstruoval vilu za účelem pobytu na čistém horském vzduchu. Jeho nejstarší dcera Marie Magdaléna byla také učitelkou. Pravděpodobně se v Čelakovského domě vyučovalo v době, kdy česká škola ještě neměla vlastní budovu a vyučování bylo nejprve soukromé.

Řídící Robert Turka jako vytrvalý bojovník za české školství vedl neustálý boj s německými úřady i německým řídícím Reitmeierem. Potýkal se s udáními na svoji osobu, byl obviňován z pokoutného vyučování, stíhán a vyslýchán tehdejší policií.

Podle zákonných ustanovení mohly být vyučovány pouze děti z jedné rodiny. Němci a německý řídící učitel Reitmeier hledali příležitost, jak české učitele přistihnout při porušování zákonů, proto si čeští učitelé dávali velký pozor, aby jim nedali příležitost. Bylo běžnou praxí, že děti čekaly v pokoji, až na ně přijde řada.

Školství bylo nejen o vyučování dětí, ale také o rozvoji výchovy mimoškolních aktivit. V době, kdy se začínal naplno aktivovat boj za české školství, se v obci rozvíjel i úspěšný kroužek lyžařů a sánkařů a divadelní spolek. Při odboru Národní jednoty severočeské byl ještě o něco dříve, a to dne 13. prosince 1908 založen kroužek lyžařů a sánkařů. Po nějakém čase byl přejmenován na Bucharův⁷ lyžařský a turistický klub. Bucharův fond měl za úkol udržovat české školství na Novém Světě. První světová válka však téměř zastavila spolkovou činnost. Přesto podpora fungovala i během ní. Bucharův fond byl přepsán na jméno Jan Novosvětský a z této vkladní knížky byla česká škola i v tomto těžkém období podporována.

⁶ Jaromír Čelakovský (1846—1914), syn básníka Františka Ladislava, mladočeský politik, pražský archivář, významný právní historik, profesor právnické fakulty české univerzity a organizátor vědeckého života. V knize *Moje zápisky* se zmiňuje o Krkonoších a Harrachovu.

⁷ Jan Buchar – řídící učitel ze Štěpanic, aktivní propagátor Krkonoš.

Nebyl to jediný spolek aktivizující děti i dospělé v obci. Předseda Národní jednoty severočeské, Josef Kraus, založil v roce 1909 dramatický kroužek. Kromě dospělých se spolek zaměřil především na výchovu dětských herců. Hrály se nejprve pohádky a později stále náročnější a výpravnější divadelní hry. Zápisy v harrachovské kronice vypovídají o úspěšném divadelním představení „Jan Výrava“ sehraném v přírodě na Čertově hoře, kde hrálo 52 herců a velký úspěch a uznání si herci vysloužili i od herců Národního divadla, kteří v té době pobývali v Harrachově na letním pobytu a přišli se na hru podívat.

5.1 Řídící učitel Robert Turka

Významnou osobností školství v Harrachově, především pak osobností, která se zasloužila o vznik českého školství, byl řídící učitel Robert Turka.

Robert Turka se narodil 7. června 1882 ve Žďáru nad Orlicí. Vystudoval učitelský ústav v Hradci Králové a jako devatenáctiletý začal pracovat u Ústřední matice školské. Po působení v různých školách nastoupil v roce 1910 do školy na Novém Světě. Byl velkým bojovníkem za vznik českého školství. Několikrát byl za své aktivity a soukromé vyučování vykázán z obce. Článek Vašaty (2010) popisuje příhodu vypovídající o těžkostech spojených s prosazováním českého vyučování řídícího Turky proti Němcům a především německému řídícímu Reitmeierovi.

7. října 1910 přišel do bytu řídícího Turky, kde právě probíhalo vyučování českých dětí, řídící učitel německé obecné školy Reitmeier. Podle popisu vstoupil po prudkém zaklepání na dveře, nepředstavil se, kopl učitele Turku a strčil do něj tak, až učitel zavrával. V harrachovské kronice (Obecní kronika I.díl, 1959 – 1960, s.143) je k této příhodě ještě dodáno, že Reitmeier přišel s německým školním dozorcem Kousalem. „*Oba si zapsali jména přítomných dětí, že prý jest to vyučování pokoutné a že učení oznámí státním úřadům*“. Učitel Turka je upozornil, že násilím vnikli do soukromého bytu a to je trestný čin. Poté měli oba Němci odejít. Vašata (2010) ve svém článku dále popisuje následný spor: „*Učitel Turka podal u okresního soudu v Rokytnici nad Jizerou žalobu na starostu obce Veitha a učitele Reitmayera⁸ pro urážku na cti*“. Soud prohrál a navíc byl na osm dní odsouzen za to, že otevřel zapečetěnou českou

⁸ Zdroje uvádí jméno německého ředitele v různé psané podobě, správně uváděné je Reitmaier.

opatrovnu (mateřskou školu)⁹. Jičínský odvolací senát krajského soudu v roce 1911 Turku osvobodil a starostovi obce Veithovi uložil pokutu 80 korun.

Z Nového Světa Turka odešel vyučovat do Rejdic, kde se mu narodila třicátého prosince 1911 dcera Marie. Jeho žena Marta se také narodila v Rejdicích a to devatenáctého prosince 1890. Turka s rodinou se odstěhoval do Vrchlabí, kde byl od prvního ledna 1913 ustanoven řídícím učitelem. Bydlel v č. p. 230. V tomto domě byla česká škola, sídlily zde spolky a žilo několik českých rodin. I zde byl Turka aktivní a bojoval proti Němcům za české školství. V roce 1915 narukoval do války k pěšímu pluku a po roce se vrátil s podlomeným zdravím. Po 28. říjnu 1918 vznikl ve Vrchlabí Národní výbor a Turka se stal zastupitelem města. V roce 1919 byl jmenován komisařem pro národnostně smíšené okresy v severovýchodních Čechách a stále pracoval jako řídící učitel, i když už jen formálně. Byla mu opakovaně udělována zdravotní dovolená, až do 1. června 1925, kdy byl poslán do trvalé výslužby.

Aktivně publikoval a vydal mnoho článků s národnostní tematikou. Roku 1933 mu v Hradci Králové vyšla kniha „Práva státního jazyka v obcích s německou většinou“. V roce 1926 byl pověřen vedením nově zřízené Úřadovny Národní jednoty severočeské v Praze pro východní Čechy v Hradci Králové, která měla sídlo v ulici Vrchlického č. p. 827. Jak Vašata (2010) ve svém článku popisuje, „*odtud řídil práci v českých menšinách v severovýchodních a východních Čechách*“.

Zemřel náhle 30. října 1934 v Hradci Králové. Před desátou hodinou dopoledne pocítil nevolnost a chtěl proto jít k lékaři. Zhroutil se však k zemi před branami vily. Příčinou byla uváděna srdeční mrtvice.

⁹ Česká mateřská škola:

Kromě české školy byl zájem také o otevření české mateřské školy v č. p. 137. To zemská školní rada povolila 1. srpna 1910. Již po měsíční výuce dne 18. října ji však tehdejší starosta obce společně s německým učitelem v poledne, kdy nebyla přítomna pěstounka Josefa Mrázová, zapečetil. Na vlastní zodpovědnost tuto pečeť 4. prosince 1910 nechal odstranit řídící, pan Turka. O dva dny později ji opět obecní úřad nechal zapečetit. Zdůvodňoval to nebezpečím povodní. Ovšem díky nařízení obecního hejtmanství byl obecní úřad donucen mateřskou školu znovu otevřít, což se stalo 22. března 1911. O čtyři dny později začala slečna Mrázová opět vyučovat a vyučování probíhalo až do 2. ledna 1915. Mateřská školka a opatrovna ústřední matice české byla v „Huťce“ na Novém Světě, v blízkosti „Roseggerovy vily“.

5.2 Roseggerova škola

Turkův protivník, řídicí učitel německé školy a zastánce německého školství, Karel Reitmeier, se snažil všemožně zabránit vzniku české školy na Novém Světě. Podle tehdejšího rakouského školského zákona nemohly být v blízkosti sebe dvě školy různých národností. Reitmeier tak zarputile usiloval o zavření české školy, že vedle pozemku, na kterém měla být zřízena česká škola, nechal postavit soukromou německou školu. Doufal, že tím zabrání vzniku české školy na Novém Světě, a že by tak získáním žáků v osadě na Novém Světě docílil snížení počtu žáků české školy v Harrachově, (ve vile Bellewue), pod zákonem povolený limit a tím by dosáhl jejího zavření.

Reitmeierovi se podařilo u Německého školského spolku Schulverein prosadit v roce 1910 výstavbu německé školy na Novém Světě, tzv. Roseggerschule, česky Roseggerova vila¹⁰, stojící v blízkosti letohradu hrabat Harrachů. Spolek školu zároveň financoval a kromě školy se sem v témže roce stěhuje německá mateřská škola, která díky německému kulturnímu spolku byla založena o rok dříve.

Privátní škola byla nejprve jednotřídní a jako třídní učitel v ní působil Franz Gross. Později byla rozšířena na dvoutřídní školu, a aby byly třídy plně naplněny přivázely se do ní děti ze sirotčince, patřící do poručenství německého školského spolku.

Po ukončení 1. světové války a vzniku Československé republiky v roce 1918 budovu Roseggerovy vily převzal stát. Reitmeierův záměr zcela jistě nedopadl podle jeho očekávání. Češi již cítili hrdost ke své národnosti a důsledkem jeho činu byl úbytek dětí v německé škole. V roce 1919 v ní ještě proběhl pokus o obnovení vyučování v jedné třídě. Navštěvovalo ji ale pouze 11 dětí, proto byla německá škola zrušena. Německé vyučování zde tedy probíhalo celkem deset let do roku 1920. Nadále však v budově působí německá mateřská škola a kromě toho se do budovy dne 5. října 1919 z vily Bellewue přestěhovala česká obecná škola a přejmenovala se na zemskou obecnou školu. Vyučování vedl (od roku 1920 do roku 1923) řídicí Josef Rejchl. Původně jednotřídní zemská obecná škola se od října 1921 stává dvoutřídní školou s návštěvností přibližně 50 dětí. Česká škola se roku 1930 rozšiřuje o měšťanskou školu

¹⁰ Škola své jméno nese po Petru Roseggerovi, rakouském spisovateli a básníkovi.

pod názvem **Státní obecná a měšťanská škola Harrachov**. České vyučování Státní obecné a měšťanské školy Harrachov v Roseggerově vile probíhalo až do roku 1935, kdy česká škola dostala zcela novou, samostatnou budovu.

Od konce druhé světové války, tedy od roku 1945, byla v Roseggerově vile česká mateřská škola. Školka v době jejího vybudování byla nejlépe vybavenou v kraji. V roce 2002 byla prodána za 8 milionů soukromému investorovi a přestavěna na rezidenční komplex Anenský dvůr.

5.3 První česká obecná škola v Harrachově - vila Bellewue

Od roku 1910 byly české děti vyučovány soukromě po domácnostech nejprve ilegálně, poté již veřejně, v bytě českého učitele Turky ve vile Bellewue, která stála v místech dnešních volejbalových kurtů TJ Jiskra Harrachov.

C. k. zemská školní rada oficiálně povolila výnosem ze dne 14. ledna 1911 Ústřední matici školské zřídit v Novém Světě českou školu s českým vyučovacím jazykem. I nadále se to neobešlo bez kladení překážek německých úřadů. Následovaly proto ještě další tři komise a 17. února 1911 se dokonce dostavil c. k. vrchní inženýr Wihan z Turnova, který konstatoval, že zde školu nepovolí zřídit. Proběhla další odvolání a až po přimluvách českých poslanců Františka Dorníka, jilemnického rodáka, a JUDr. Ludvíka Pazderky došlo po novém prošetření místa k souhlasu používat místnosti jako školní učebny. Byly provedeny stavební úpravy a soukromá česká škola byla povolena.

Česká obecná škola se soukromým vyučováním byla dvoutřídní, vyučovalo se v českém vyučovacím jazyce a svého otevření se dočkala **2. dubna 1911** ve vile Bellewue. České děti se tímto okamžikem přestaly vést v katalogu německé školy. Školu v tomto roce navštěvovalo 65 českých dětí. Z tohoto počtu soukromě vyučovaných dětí jich do školy nastoupilo 59. V jedné třídě jich bylo 23 a vyučovala je paní učitelka Janoušková, ve druhé třídě bylo 36 dětí a učil je učitel Turka. Školu na své náklady vydržovala Ústřední matice školská, v rozmezí let 1914 – 1920 z ní byla škola pouze jednotřídní. Rokem 1920 se opět stala dvoutřídní školou.

O tom, jak bylo vzniku školy bráněno všemožnými kroky, vypovídá i následující záznam z harrachovské kroniky (Obecní kronika I. díl, 1959 - 1960, s. 144):

„Ústřední matice školská podala o otevření soukromé české školy žádost. První komisielní řízení se konalo 29. října 1910. Komisi vedl osobně okresní hejtman Siegel z Vrchlabí. Za obec Harrachov dostavil se starosta a devět členů obecního zastupitelstva a školní rady, kteří chtěli pro školu vyhlédnuté místnosti ihned zapečetit. Byli však okresním hejtmanem upozorněni, že by se dopustili protizákonného činu, protože jde o soukromý byt českého učitele. Zástupci obce podali však při komisionálním řízení do protokolu tyto námitky:

- 1. České školy v Novém Světě – Harrachově není potřebí, poněvadž postačí místní škola obecná.*
- 2. Počet dětí soukromě vyučovaných je uměle zvýšen, protože mezi českými dětmi jsou děti ze smíšeného manželství.*
- 3. „Winkelschule“ (pokoutní škola) má být zavřena a učitel potrestán.*
- 4. Komise se neuznává za oprávněnou ohledati místnosti, poněvadž nebyla nařízena od okresního úřadu, nýbrž od předsedy okresní školní rady.*
- 5. K vile vede cesta kamenitá a jílová, v době zimní pro děti naprosto neschůdná.*
- 6. Vchod do budovy jakož i chodby jsou velmi úzké.*
- 7. Budova je dřevěná, čímž vzniká nebezpečí požáru.*
- 8. Všechny dveře otevírají se dovnitř, nikoliv na venek.*
- 9. V prvním patře nejsou záchody (ač tomu tak nebylo).*
- 10. Bude-li se v učebnách topiti, nesnesou děti přílišné teplo, nebude-li se topiti, nastydnou.*
- 11. V budově je houba (bylo vyvráceno státním inženýrem).*
- 12. Místnosti jsou tmavé, děti přijdou o zrak.*
- 13. Přijde-li silnější vítr, vila se sesype.*

Čtrnáctého prosince 1921 vila Bellewue vyhořela. Přestože byla uspořádána sbírka na její znovuobnovení, postavena již nebyla.

V těsné blízkosti, kde stávala první česká škola, byl postaven hotel, nesoucí jméno Bellevue. Po roce 1948 byl přejmenován na Bílý Hořec (dnes č. p. 178), místním známý jako Zubka. Hotel Bílý Hořec dodnes slouží k rekreaci turistům.

5.4 Měšťanská škola v Harrachově

V roce 1920 byla zřízena provizorní měšťanská škola v domě Petra Schiera. Jejím prvním ředitelem byl pan Ježek.

V roce 1923 zakoupil odbor Národní jednoty severočeské pozemek, na kterém byl postaven Masarykův dětský domov¹¹. Tím do české školy přibylo asi čtyřicet dětí, čímž se mělo docílit vzniku měšťanské školy. Kolem roku 1925 již tvořila česká menšina asi jednu třetinu obyvatel na Novém Světě a v Harrachově.

V roce 1930 byla obecná škola rozšířena o českou měšťanskou školu, s oficiálním názvem **Státní obecná a měšťanská škola Harrachov**. Na Novém Světě ji zřídilo ministerstvo školství dne 1. 12. 1929¹² a kromě ní také živnostenskou školu pokračovací.

Přestože se z tohoto časového období nedochovaly ani žádné školní kroniky či konferenční protokoly, existují třídní výkazy docházky a prospěchu. Nejsou však dochovány všechny výkazy a nemohou mít tak stoprocentní vypovídající hodnotu o počtu tříd na školách v daném časovém období. Z výkazů vím, že ve školním roce 1929/1930 byla jedna třída obecné školy, v roce 1930/1931 byla jedna třída obecné školy a dvě třídy měšťanské školy. Ze záznamů v kronice se dočítám, že se vyučovalo různě po domech, protože škola neměla svoji vlastní budovu. Z tohoto důvodu se jeden ročník vyučoval ve vile Harrach a další dva v tehdejších č. p. 12¹³ a č. p. 20 na Novém Světě. V dochované staré katastrální mapě z roku 1931 je zakreslena Měšťanská a mateřská škola na Novém Světě v tehdejší č. p. 113. Dům byl v blízkosti Roseggerovy vily, v níž sídlila obecná škola. V roce 1935 bylo vzdělání z této měšťanské školy přesunuto do nové obecné čtyřtřídní měšťanské školy s nejmodernějším vybavením. V českém jazyce se vyučovalo až do Protektorátu Čechy a Morava. Po konci druhé světové války bylo české vyučování opět obnoveno a český jazyk je od té doby vyučovacím jazykem.

¹¹ Dnešní „Dům s pečovatelskou službou“, nájemní dům čp. 116 v majetku města Harrachov.

¹² Kontaktovala jsem i ministerstvo školství, kde mi ale bylo sděleno, že nemají dokumenty z této doby evidované a není žádný, v němž by se tyto dokumenty daly vyhledat.

¹³ Zmíněný dům č. p. 12 koupila v roce 1922 i s pozemkem za 15 000 korun československých pro odbor Národní jednoty severočeské „ochranitelka odboru z Bubenče^{13a}“, a protože byl ve špatném stavu, byl dům zcela přestavěn a to za 105 000 korun československých. Tato bubenčská ochranitelka odboru každoročně zaslala i vánoční nadílku pro děti, českým obyvatelům bez práce 1000 korun československých, každému českému novorozenci 100 korun československých a to nejen dětem na Novém Světě, ale také v sousední Rokytnici nad Jizerou.

6 Nová základní škola (1934 – 1946)

6.1 Založení školy (1934 – 1938)

Devatenáctého srpna 1934 byl položen základní kámen stavby nové budovy, čímž se otevřela éra školství Harrachova fungujícího do současnosti. Základní kámen tvoří viditelnou a dominantní součást interiéru budovy v prvním patře.

Z této doby se nedochovaly žádné školní kroniky vypovídající o výstavbě školy, nezmiňuje se o ní ani harrachovská kronika (Obecní kronika I.díl, 1959 – 1960). Ve stavebním archivu města jsou nejstarší dokumenty k základní škole až z roku 1958.

Devátého srpna 1936 byla Státní obecná a měšťanská škola v Harrachově s vyučovacím jazykem českým slavnostně otevřena. Konal se velký průvod od hotelu Herčík¹⁴ až k nové škole. Pozvání přijali i významní hosté, mezi nimiž byl ministr školství dr. Jan Krčmář a ministr zahraničí Prof. PhDr. Kamil Krofta.

České vyučování z Roseggerovy vily se přesunulo do nové budovy. Školu, která v té době patřila k nejhezčím v jilemnickém okrese, navštěvovalo 298 žáků a učilo na ní 11 učitelů, z toho 9 žen a 2 muži.

V obci již rok 1937 znamenal vzrůst německého hnutí a v květnu 1938 byly v obci utvořeny oddíly národní gardy. Působily zde i ženy, které neúnavně zajišťovaly potraviny. Většina místních Němců odešla za hranice a české rodiny se stěhovaly do vnitrozemí. Celý archiv Národní jednoty severočeské byl Němci zabrán a zničen.

6.2 Škola za Protektorátu Čechy a Morava (1938 – 1945)

V roce 1938 byla Státní obecná a měšťanská škola v Harrachově zabrána Němci. Do školní budovy byla přestěhována německá obecná škola a budovu vzala do svého užívání Národně socialistická německá dělnická strana. Zabraní školy trvalo až do květnových dnů roku 1945.

Potvrzující vyprávění paní Cvrčkové upřesňuje, že napětí mezi Němci a Čechy se stupňovalo již přibližně od roku 1933. Prvního září 1938 bylo vše připraveno k výuce dětí. Na stolcích připravená pera, učebnice, všechny potřebné pomůcky. Škola nazdobená a přichystaná na zahájení školního roku. Dnem podepsání Mnichovské dohody však do školy vtrhla Národně socialistická německá dělnická strana a všechny

¹⁴ Hotel Herčík, dnes hotel Hubertus. Hotel již několik let chátrá a je v dezolátním stavu.

děti i vyučující ze školy vyhodili. Škola byla plně zabrána, vše české okamžitě zničeno. Ze vzpomínání paní Šolcové a její sestry se dovídám, že Češi, kteří měli kam odejít, v době okupace opustili sudetské území. Po město Tanvald byla převaha Němců, pak už byla města více česká. Kdo neměl kam jít a musel zůstat v pohraničí, přizpůsobil se situaci a snažil se dobru, od které nikdo nevěděl, jak se bude vyvíjet, jednoduše přežít. Lidé měli strach, snažili se spíše nevyčnívat, žádné pokusy o výrazné protinacistické akce se zde nekonaly. Alespoň o nich jako děti nevěděly, jen jednu negativní osobní zkušenost mají. Dívky ze smíšeného manželství zažily, jak jim nacisté odvedli otce, Čecha, rodina nevěděla kam a co se děje, a když ho zbitého přivezli Němci domů, o celé události se nikdy nemluvilo a už se neopakovala. Shodně vypověděly, že takto byli Češi a smíšená manželství, kde se lidé nepřihlásili k nacistickému myšlení, zastrasování. Češi, kteří zůstali své národnosti věrní, vychovávali v českém přesvědčení i své děti. Takto přemýšlející děti se neúčastnily žádných oslav v Němci obsazené škole. Oslavy, které německá školní kronika (Schulchronik, 1940 – 1959) často zmiňuje, se týkaly dětí německých a těch českých, které se k jejich národnostnímu přesvědčení hlásily. Ty tak činily buďto z vlastního přesvědčení (velmi často byly ze smíšených rodin) nebo tak konali čeští rodiče z vlastního prospěchu a domnění, že s přihlášením k německému nacionalismu se budou mít lépe.

Rodina paní Cvrčkové musela z Harrachova utéct stejně jako několik dalších rodin, které byly na seznamu Němců. Třicet rodin z nacistického seznamu bylo varováno vyslanou osobou od hraběte Jana Harracha, který tím rodinám, které poslechy varování a utekly, zachránil životy. Týkalo se to českých rodin, převážně členů Sokola a Národní jednoty severočeské. Během jediné noci museli okamžitě opustit svůj domov, ve kterém pak během války žili Němci. Domů se opět vrátili po válce.

Atmosféra mezi českými dětmi a německými učiteli nebyla vřelá. Pamětnice shodně potvrdily, že české děti byly separované do své skupinky, němečtí učitelé je přehlíželi. Nejednalo se však o žádné násilí ani ze strany dětí německých vůči českým, ani ze strany německých učitelů. Jsou přesvědčené, že dnes by vlna agrese byla větší. V době, do které jsme se vzpomínkami přenesly, se sice jednalo o napjaté vztahy, ale bez násilí a šikany. Jako děti spíše cítily negativní chování vůči sobě od učitelů, nejhůře se k nim choval Max Lischke, české děti byly pro učitele méněcenné. Mezi dětmi to bylo o něco jednodušší. České děti, které se přihlásily k Němcům, tak najednou přestaly

kamarádit se svými českými spolužáky. Sympatie s Němci někteří projevovali z přesvědčení, někteří ze strachu.

Od školního roku **1940/1941** byla psána kronika školy jejím německým ředitelem Jindřichem Jünglingem. V kronice (Schulchronik, 1940 – 1959), jsou popisovány různé oslavy, které na škole probíhaly. V roce 1939 to byla oslava osvobození sudetských území a příchodu německého „wermachtu“. Často se slavily dny, kdy do sudetských území vstoupili němečtí vojáci a osvobodili tak území od české nadvlády, oslavovaly se narozeniny vůdce Říše, Adolfa Hitlera či různé akce s Hitlerjugend. Jüngling zmiňuje vřelost mezi českými a německými dětmi.

Školní rok začal 2. září 1940. Po vztyčení vlajky měl proslov ředitel školy a nakonec bylo slavnostní zahájení zakončeno státní hymnou. Škola měla tři třídy, celkem ji navštěvovalo 126 žáků. Čtvrtá třída nebyla otevřena, v obci nebylo tolik dětí, aby ji naplnily.

Školní rok 1941/1942 byl zahájen jedenáctého září, ve slavnostně vyzdobené tělocvičně opět písněmi, recitací básniček a proslovem ředitele školy, který opět vyzdvihl boj proti bolševismu, uctil padlé vojáky a přivítal děti z německé menšiny z Rumunska - Bukoviny, jejichž rodiče přišli do harrachovské sklárny za pracovní příležitosti. Děti ze školy vyzval, aby se s nimi spřátelily a pomohly jim při učení. Pozdravy vůdci a závěrečná hymna ukončila slavnostní akci. Počet žáků ve škole se oproti minulému školnímu roku díky nově přistěhovaným žákům zvýšil, mohla být tedy otevřena i čtvrtá třída. Do školy nastoupilo 160 žáků. Ostatní tři učebny ve škole byly využívány k výuce dětí z německých táborů. Výuka náboženství nebyla povinná, a tak se jí neúčastnily všechny děti. Největší zastoupení měla římsko-katolická církev, pak evangelická a starokatolické náboženství navštěvovalo pouze jedno dítě ze třetí třídy.

Školní rok 1942/1943 začal druhého září. Zahajovací projev ředitele obsahoval i nabádání dětí k věrnému plnění povinností a pravému kamarádství. Školu navštěvovalo 148 dětí. Ve škole došlo k obměně učitelů. Protože jeden z nových vyučujících měl nastoupit až prvního října, byly děti z první a druhé třídy do té doby vyučovány jen dopoledne. Hodiny náboženství navštěvovalo 68 dětí římsko-katolického a 4 evangelického vyznání. První třída dostala nové slabikáře, druhý a čtvrtý ročník nové čítanky a početnice. Učebnice pro vyšší ročníky ještě nevyšly, proto dětem byly dodány „časopisy pro žactvo“. Získání nového sešitu bylo podmíněno odevzdáním starého,

který po předložení byl dán do sběru. V první třídě děti psaly na břidlicové tabulky. Prvního října nastoupila do druhé třídy nová učitelka Ingeborg Verda, která vyučovala ještě kreslení ve třetí třídě a tělesnou výchovu dívek vyšších ročníků. Koncem listopadu byly děti druhé a první třídy na nějaký čas sloučeny pro nedostatek učitelů.

Do školy ve školním roce **1943/1944** nastoupilo 162 dětí. K vyššímu počtu značně přispěly děti z měst zasažených bombardováním a také děti z oblastí s horším ovzduším, kterých bylo k 31. listopadu celkem 24. Z nepovinného náboženství stále nejpočetnější zastoupení má římsko-katolické, celkem 61 dětí. Došlo k částečné obměně učitelského sboru.

Německé děti z oblastí s nezdravým životním prostředím navyšovaly počet žáků ve škole, k 31. lednu jich bylo již 39 dětí. K 15. únoru školu navštěvovalo už 186 žáků.

Jako první se každý školní rok vždy prvního října konala oslava osvobození sudetských území, děti se shromáždily v parku, oslavu provázely písničky, např. píseň „Sudety svému vůdci“, básničky a vrcholem byl proslov ředitele školy, který dětem vyprávěl o utrpení sudetských Němců v Čechách do roku 1938, hovořil o příchodu německého „wermachtu“, o nouzi sudetoněmectví od světové války po sjednocení a připojení k Říši. Devátého listopadu se na škole konala slavnost k uctění památky padlých vojáků bojujících za „říši“ a také byla uspořádána sbírka obětem války.

Z vyprávění pamětnice paní Šolcové jsem se dozvěděla, že různých oslav se neúčastnily české děti, nebo přesněji – neúčastnily se jich české děti s českým smýšlením. Nebyly povinné.

Třicátého prvního ledna 1941 se rozdávalo pololetní vysvědčení a děti kvůli problémům s energetickými dodávkami neminuly prvních šestnáct dnů v únoru „uhelné prázdniny“.

V Harrachově byl zřízen **tábor**, do kterého byly na rozkaz Adolfa Hitlera přiváženy děti z oblastí s horším životním prostředím za „zdravějším“ ovzduším. Tábor vedla nacistická organizace Hitlerjugend a výuku vedl učitelský svaz této organizace. Celkem 100 chlapců a 30 dívek z okolí Berlína tak přijelo na podzim 1941 na harrachovské vlakové nádraží včele se svým řídícím tábora Erichem Schmidtem. V místních hotelech, které byly vybrány, aby sloužily jako ubytovací kapacity pro tábor, měly německé děti zajištěné stravování. Jako učebny jim byly poskytnuty čtyři místnosti ve škole, byly vybaveny školními pomůckami a německému řídícímu tábora

dány k rukám dva učitelé ze školy. Dle záznamů ze školní německé kroniky měla mezi dětmi panovat vřelá atmosféra. Německé děti se chovaly velmi disciplinovaně a vše probíhalo v rovině slušnosti. Ze záznamu pamětnic vím, že se to týkalo dětí sympatizujících s Němci.

Německé děti opakovaně přijížděly a odjížděly na táborové pobyty do Harrachova. Na vlakové nádraží je vždy doprovázeli místní žáci a vždy se hovořilo o srdečném loučení. Stejně tak jako české děti nechodily na oslavy školy a ani se neúčastnily mimoškolních aktivit, nebyly ani mezi těmi, které doprovázely německé děti na nádraží. Přátelské a srdečné loučení proběhlo mezi dětmi německými a těmi českými hlásícími se k německému vyznání. V táborech se děti měnily i několikrát do roka a jezdily do Harrachova do konce druhé světové války. Děti z Berlína byly rozmístěny i po okolí, dívky dokonce do dnešní polské Jelenie Gory. Následující rok bylo mezi táborovým turnusem 105 chlapců a 105 dívek z Wuppertalu a jeho okolí. Ve školním roce 1942/1943 do Harrachova přijely tři tábory dětí ze Saarbrückenu, přičemž k výuce jim byly vyhrazeny tři třídy.

V době jarních prázdnin se ředitel školy účastnil kurzu na výuku tělesné výchovy pro chlapce a učitelka první třídy Irmard Jünglingová kurzu tělesné výchovy pro dívky.

Pravidelně se slavily **narozeniny vůdce Adolfa Hitlera**. Dětem byly líčeny hrdinské činy vojáků. Když Hitlerjugend společně s ostatními školními dětmi¹⁵ a za přítomnosti učitelského sboru oslavovali Hitlerovi narozeniny, probíhalo u této příležitosti přijímání nových chlapců a děvčat mezi Hitlerovu mládež. V různých časových intervalech byla prováděna cvičení protiletectvé obrany, zdůrazňována nutnost boje a předávány informace o vítězstvích. I konec školního roku probíhal v duchu oslav hrdinství bojujících vojáků a žáci, kteří vycházeli školu, dostali od starosty města jako dar portrét vůdce německé říše.

Po dobu letních prázdnin budovu, zejména tělocvičnu, pro své potřeby využívala německá pracovní fronta, Hitlerjugend, svaz německých děvčat a obcí. Učitelé v období letních prázdnin pravidelně pomáhali při sklizni úrody nebo ve správě obce.

Každoročně bylo vysíláno jedno dítě z novosvětské školy na **ozdravný pobyt** a nutno podotknout, že vždy to bylo německé dítě. Německá školní kronika zmiňuje

¹⁵ Nepatřily mezi ně všechny školní děti. Pouze německé děti, děti ze smíšených nebo českých rodin, s německým vyznáním k Říši.

jména těch dětí z novosvětské školy, které doprovázel učitel Lischke. Paní Šolcová k tomu vzpomínala, jak se učitel Lischke ptal, kdo by měl zájem jet. Hlásila se jako jediná, ale učitel ji přehlížel. Když na ni spolužačka učitele upozornila řekl, že je tábor již obsazený. Vnímala to jako nespravedlnost. Tato příhoda potvrzuje, jak byly české děti přehlíženy. O zdraví ostatních dětí je však pečováno i ve škole.

Čtvrtého května 1941 školu navštívila **inspekce odboru školství**. Shledaly nedostatky – moderní budova neměla možnost sprchování či koupání. Starosta města dostal nařízeno zřídit ve škole sprchy. Padesátiprocentní výši nákladů slíbil školský úřad hradit ze svých zdrojů. Budovu prohlédli odborníci a učitel Max Lischka byl pověřen dozorem nad vybudováním hygienického zázemí, které mělo být ve vysoké kvalitě. To se uskutečnilo v roce 1943. Sedmého července školu navštívil školní rada pan Urban, aby se podíval na vyučování a seznámil se s tím, jak ve škole výuka probíhá. I učitelé byli za svou práci hodnoceni kvalifikační komisí. Dostávali služební lístek, na kterém byl uveden celkový kvalifikační posudek známkou. V květnových dnech 1943 přijel škole předat cenné rady inspektor Hubert Urban. Škola dostala od okresní školní správy projektor a v červenci na něm byly promítány filmy k výuce. V polovině května 1944 navštívil školu školní inspektor Hubert Urban a mimo školy si byl prohlédnout také zdejší dětské tábory. Od „okresní sportovní učitelky“ škola dostala sportovní vybavení do školy – dva odrazové můstky pro skok, jedno měřicí pásmo, lano na šplh a od okresního úřadu škola dostala velkou mapu Německa. Bohatá byla i školní knihovna. Pro učitele zde bylo k dispozici 129 svazků, údaj o počtu knih pro děti chybí.

Škola pečovala i o **zdraví dětí**. Od pátého do osmého ročníku jim každé ráno byla podávána jedna tableta vitamínu C. Jako důvod je uváděno zabezpečení nebezpečí vyplývající z nedostatku minerálů ve stravě. Paní Šolcová vzpomínala, že dětem byla denně podávána jedna lžička rybího tuku. V rámci preventivní léčby ke zvýšení imunity děti na podzim pily jednu osmina mléka. Každoročně do školy docházel místní lékař na pravidelné zdravotní prohlídky a žáci první a osmé třídy byli prohlédnuti zdravotní komisí. Zdravotní úřad také určoval dávkování, na základě kterého pak žáci páté až osmé třídy dostávali denně jednu tabletu hroznového cukru a také proběhla dvě kola očkování proti záškrtu. 20. března 1944 byla zahájena preventivní léčba dětí podáváním vitamínu C v tabletách Cebion. Děti páté až osmé třídy dostávaly denně jednu tabletu. O zdraví museli pečovat i učitelé. Max Lischke a ředitel Heinrich Jüngling podstoupili

rentgenovou prohlídku na zdravotním ústavu v Jablonci. Ale samozřejmě, že nemoci se nevyhýbaly ani učitelům, každoročně některý z nich onemocněl, po dobu jejich léčby se třídy různě slučovaly, aby bylo zajištěno suplování výuky do jejich uzdravení. (Schulchronik, 1940-1959).

Škola také připravovala děti na **výběr budoucího povolání**, a tak na konci února proběhl takzvaný „týden volby budoucího povolání“. Dětem bylo doporučováno zaměřit se především na oblast sklářství a textilního průmyslu. Těm, které vycházely z měšťanské školy, měly za přítomnosti rodičů schůzku se zástupci libereckého úřadu práce a dozvíдалy se o možnostech učebních oborů a vzdělávání po ukončení školní docházky.

Stávalo se, že se ve škole vyskytly **infekční nemoci**. V březnu 1941 pro objevené případy spály musela být vydesinfikována a uzavřena třetí třída, protože se však vyskytly další případy, byla v době jarních prázdnin vydesinfikována celá školní budova.

Školní život v Protektorátu byl zapojen i do aktivit jako je **sběr surovin**. Děti byly odměňovány body a sbíraly se kosti, hadry, papír, šrot a kůže. Během tří měsíců nasbíraly celkem 1 066 kilogramů. Výtěžek ze sběru potřebných surovin byl věnován armádě. Kromě toho také v hodinách ručních prací vyráběly hračky, které se předávaly školské správě. Po celou dobu trvání války byly hračky vyráběny pro děti vojáků. Další povinností, která trvala přibližně do padesátých let, byla sklizeň sena několik týdnů před koncem školního roku. (Schulchronik, 1940-1959).

Škola měla v létě 1941 projít řadou **oprav**, potýkala se však s nedostatkem pracovních sil. Během prázdnin se budova školy dočkala alespoň opravy střechy. Vánoční prázdniny roku 1942/1943 trvaly od 22. prosince do 11. ledna. Během těchto vánočních prázdnin byla do tělocvičny položena nová podlaha, kvůli plísni ale musela být odstraněna a novou pokládkou se staly pečlivě vysušené parkety. Duben 1943 byl významný zahájenou výstavbou sprch a koupelny v místnosti číslo pět. Kotel byl na obsah 1 400 litrů a zásobník vody se nacházel na půdě. Odtok vody ústl do odpadního řádu z toalet. Vodou zásoboval obecní vodovod a položena měla být kachlíková dlažba. Docházelo postupně i k obnově vybavení některých učeben.

V druhém pololetí školního roku 1941 byly děti z nižších ročníků přemístěny do školy v sousedním Polubném. Koncem školního roku 1943 dělalo pět žáků přijímací

zkoušky do měšťanské školy – dva do Polubného a tři do Rokytnice. V žádných kronikách se nedočteme o tom, že by obecní a měšťanská škola byly oddělené, ale pamětnice mi potvrdily, že skutečně nějaký čas jezdily do měšťanky v Polubném, podle záznamů pravděpodobně do roku 1944. Důvody však neznají. Zápis nových dětí se konal patnáctého a šestnáctého července 1943. Škola se tak mohla těšit na 7 nových chlapců, 15 dívek a tři dívky z oblasti se špatných ovzduším. Školní prázdniny začaly patnáctého července, ale pro učitele to byla opět pouze dvou - tří týdenní dovolená a v ostatní dny museli pracovat pro obec jako starostovi pomocníci a také připravovat učební plány. Školní kuchyň byla v době letních prázdnin dána k užívání Hitlerjungend z Liberce ubytovaných v ubytovně lesních dělníků a učebny jim sloužily k různým školením.

Jeden rok byly dokonce zorganizovány **školní výlety**. První třída navštívila Strickerhäuser – Lesní chatu na Mýtinách, druhá třída rozhlednu Štěpánku a třetí třída měla horskou túru přes Sněžné jámy k Labskému vodopádu a na Zlaté návrší. Během války však aktivita školních výletů byla přerušena.

Školní rok končil až v červenci. Jedenáctého července končil školní rok 1941/1942. Projev měl ředitel školy Jindřich Jüngling, a starosta obce Schmidt, od kterého dostaly školu vycházející děti tradiční dar – obraz vůdce, Adolfa Hitlera, s věnováním obce. Ani v tomto roce nechyběly básně, písně a na závěr státní hymna. Školní docházku končilo osmnáct dětí a byla pro ně podána žádost na libereckém pracovním úřadě o pracovní zařazení. V den ukončení školního roku a následující dva dny poté proběhl zápis do školy. Nově bylo zapsáno sedm chlapců a osm dívek. Během letních prázdnin neměli učitelé volno po celou dobu jejich trvání, dovolená byla pouze tři týdny, ve zbývajících dnech museli pracovat. Ředitel Jüngling např. pracoval jako pomocník starosty a kromě toho také absolvoval školení, učitel Lischke pracoval u starosty, učitelka Jünglingová pracovala jako administrativní síla starosty.

Dvacátého sedmého ledna 1943 vydal Adolf Hitler rozkaz o totálním vedení války, což znamenalo, že by učitelé mohli být povoláni do služby Říši a tím by byla ohrožena výuka ve škole.

V březnu 1943 do Harrachova zavítala **skupina zraněných vojáků** z libereckého lazaretu. Kromě sklárny pro ně byl připraven kulturní program dětí ze školy. Vojáci z jejich vystoupení byli nadšení a ocenili je velkým potleskem. V tomto

jarním měsíci se také konala přísaha ke vstupu dětí do Hitlerjungend a rozlučka s vycházejícími žáky.

Dvacátého devátého května 1943 se v Horním Polubném konaly **Říšské sportovní slavnosti Hitlerovy mládeže**, kterých se účastnily i některé děti z harrachovské školy. Za tímto účelem byly uvolněny z výuky. Je z toho zřejmé, že i sportovní aktivity v rámci meziškolních aktivit nebyly utlumeny.

Děti ze školy pokračovaly také v povinných pracovních aktivitách. V květnu 1943 **sázely stromky** – chlapci vysadili 2 100 stromků a děvčata vysela 50 kilogramů bukových semen, proběhla sbírka oblečení a bot, celkem 3 550 kilogramů železného šrotu a 1 800 kilogramů papíru. Pro lékárnu v Tanvaldu také sběr léčivých bylin, kterých žáci nasbírali 93 kilogramů, v roce 1944 52 kilogramů. Válkou zasažené země trpěly nedostatkem léčiv, proto musely děti sbírat léčivé rostliny, aby je mohly odevzdat lékárně v Tanvaldu. Pravidelné sběry se konaly až do konce války. Zajímavé je, že za odevzdání sběru jednoho kilogramu kostí dostalo dítě jeden kus mýdla. Sběrovou akci ve spolupráci se školou organizoval svaz žena a nacistická strana. (Schulchronik, 1940-1959, s. 32).

Čtvrtého května 1944 byl ředitel školy Heinrich Jüngling, přihlášen k vojenskému odvodu a také ho absolvoval, nebyl však uznán způsobilým k nasazení do války. Po profesní stránce však byli učitelé posíláni na různé kroužky. Učitel Lischke a ředitel Jüngling absolvovali dvě části kurzu lodního modelářství. Zajímavostí je, že učitelka Inge Prade se účastnila čtrnáctidenního školení leteckého modelářství v Německu.

6.3 Konec druhé světové války

Konec druhé světové války byl také koncem Národní jednoty severočeské. Spolek se již neobnovil a ani to nebylo třeba. Odsunem německých obyvatel zde již Češi nebyli v menšině. Velký vliv jednoty na české školství v Harrachově je však neopomenutelný. Díky aktivitám jejích členů byla postavena nová škola, a zároveň české školy, které předcházely stavbě této budovy, vznikly a působily zásluhou Národní jednoty severočeské. Bezpochyby také díky působení jednoty se tak národní hrdost Čechů projevovala již od roku 1901, nikoliv až po konci druhé světové války.

Školní kronika psaná německým ředitelem Jünglingem končí školním rokem 1943/1944. O školním roce 1944/1945 již Jüngling nic nezapsal a tím také končí německy psaná část školní kroniky. V českém jazyce kronika pokračuje školním rokem 1945/1946. Psal ji učitel Vincenc Novotný.

Po ukončení druhé světové války bylo prakticky okamžitě obnoveno vyučování v české škole v Novém Světě. Na příkaz Okresního národního výboru v Semilech byl do školy vyslán učitel Vincenc Novotný, aby vše připravil k zahájení vyučování v české škole. Jednalo se jak o soupis inventáře, tak kompletní úklid budovy. Škola byla po německém působení ve velmi špatném stavu. Státní znak české republiky v průčelí budovy byl otesán a bronzová písmena nápisu z budovy školy odstraněna. Také pamětní deska, umístěná nad základním kamenem ve foyeru budovy spolu s kovovým písmem byla dána za války do odběru barevných kovů. Němečtí učitelé utekli a po prohlídce školy bylo zjištěno, že cokoliv české bylo spáleno a zničeno. Bohužel i veškeré spisy a věci, které připomínaly český původ školy, byly zničeny. Zachovala se pouze vlajka, která byla pověšena do průčelí školy.

Již na konci měsíce května 1945 školu s kompletním inventářem převzalo ministerstvo školství a bylo v ní opět zahájeno české vyučování. K této příležitosti byla uspořádána velká slavnost před budovou školy za přítomnosti čestné roty místní posádky a zahajovacího projevu se ujal Josef Zavadil za národní jednotu severočeskou. Jeho projev mapoval těžké začátky české školy a náročný boj za její fungování až do roku 1935, kdy se konečně české vyučování, do té doby různě rozesté po obci do jednotlivých domů, mohlo sjednotit a začít v této krásné budově své vyučování. Následovaly další projevy z úst velitele místní posádky a tajemníka národního výboru. Ten předal klíče učiteli Novotnému, který slíbil zachování pořádku české školy, přečetl pozdravné telegramy zaslané prezidentovi republiky a ministru školství a státní hymnou byl slavností ceremoniál ukončen. Otevřena byla jedna třída s 25 žáky a slavnostní předávání vysvědčení žákům na konci školního roku proběhlo 20. července.

6.4 Školní rok 1945/1946

Výnosem zemské školní rady v Praze bylo schváleno otevření obecné školy o čtyřech třídách a měšťanské školy trojtřídní s jednoročním učebním kurzem. Sobota se stala

feriálním¹⁶ dnem. Náboženství mohlo být ve škole vyučováno, pro nedostatek vyučujících však k výuce nedošlo. 3. září 1945 byl zahájen školní rok nově jmenovaným ředitelem Antonínem Měšťánkem, se třemi obecnými a třemi měšťanskými třídami. Antonín Měšťánek působil jako učitel ve škole na Novém Světě již v roce 1931 – 1932. Kromě ředitele vyučoval také učitel Novotný. Počet žáků výrazně narostl na téměř stejný počet žáků, jako byl před rokem 1938. Žáků postupně přibývalo tak, jak se obec po válce začala opět zalidňovat novými přistěhovalci. V září 1945 bylo složení žactva přibližně 50% Čechů a Slováků, 30% děti ze smíšených a německých rodin a 20% děti pobývajících v ozdravovnách.

V tomto školním roce se měsíc nevyučovalo, a to od pátého prosince 1945 do osmého ledna 1946 z důvodu uhelných prázdnin. Topné palivo ze svých zásob škole daroval nájemce hotelu Erlebach a v polovině ledna musel ředitel školy a předseda školní rady jet do Teplic pro uhlí.

Škola také obnovila **školní lyžařské závody**. Putovní pohár, který byl založen v roce 1931 a po celé válečné období schováván v Pasekách, tak jako první vítěz získal Jan Denke.

Školní rok byl ukončen dvacátého druhého června výnosem ministerstva školství. Do té doby školní rok končil v červenci. Během roku škola dostávala velké množství finančních i věcných darů.

Od ministerstva školství a osvěty dostala 65 obrazů, letecké přístroje a sešity. Od dalších dárců to byly především knihy a peníze, celkem 8 000 korun československých na jejich pořízení. Díky tomu byla doplněna knihovna, vyzdobeny a také vybaveny třídy různým inventářem.

Děti ze školy se povinně podílely na práci v lese. Vysazovaly stromky a odpracovaly tak až 3 000 pracovních hodin. Důvodem byl nedostatek pracovních sil po válečném období.

Ve školním roce 1945/1946 proběhlo několik **oslav** k významným výročím. Jedním z nich bylo připomenutí úmrtí T. G. Masaryka a jeho osobnosti. V prosinci se všechny školní děti účastnily rozsvícení „vánočního stromu republiky“ před poštou. V únoru se slavilo založení Rudé armády, v květnu svátek práce, 1. máj. Nekonal se však za plné účasti školních dětí a učitelského sboru. Důvodem bylo vnímání tohoto

¹⁶ Feriální = prázdninový, volný.

svátku některými rodiči jako svátku politického, nikoliv svátku pracujícího lidu. Poprvé se slavilo výročí pražského povstání a poprvé také proběhla oslava vítězství, která se konala 9. května 1946. Tato slavnost probíhala v celém městě za účasti všech obyvatel. Na konci června byla pro děti uspořádána dětská slavnost, obdoba dnešních dětských dnů. Obnoveným českým vyučováním se opět vrátila i pravidelná aktivita pořádání školních výletů, které se za německé okupace nepořádaly. Téměř osmdesát dětí absolvovalo poměrně náročnou horskou túru na lyžích, v červnu pak navštívily děti Prahu a představení v Národním divadle. Velkou událostí pro ně bylo, že zahlédly prezidenta republiky.

Nový název školy

Třicátého prvního srpna 1946 se konala ustavující schůze nové školní rady a prvním návrhem, který byl přednesen a následně také přijat, byl návrh ředitele školy, aby byly příslušné úřady požádány o povolení užívat český název „**Obecná a měšťanská škola Jana Masaryka**“¹⁷. Úřady název povolily někdy v roce 1947, jak lze vyvodit z doložených dokumentů ředitele Měšťánka a dne 29. dubna 1949 byl v průčelí školy umístěn na kamenné desce bronzovým písmem nápis „Škola Dr. h. c. Jana Masaryka“ se znakem českého lva.

Z dokumentů osobního archivu a vyprávění syna ředitele Měšťánka zjišťuji skutečnost, že škola měla původně nést název po Janu Malypetrovi¹⁸. Ten ale pojmenování po své osobě odmítl.

7 Školství v letech 1946 – 1949

7.1 Školní rok 1946/1947

Nový školní rok začal 2. září 1946. Z pohledu ředitele školy, který psal školní kroniku, byl tento rok již bez potíží a neodrážely se na něm dopady válečných let. Ve škole byl odstěhováním Němců z obce zaznamenán pokles žáků, kterou navštěvovaly pouze děti české a slovenské národnosti. Osídlováním nových přistěhovalců se však tento stav začal příznivě měnit.

¹⁷ Dr.h.c. Jan Masaryk(21. 7. 1940 - 10. 3. 1948) - ministr zahraničních věcí.

¹⁸ Jan Malypetr (21. 12. 1873 – 27. 9. 1947) - český právicový politik, v letech 1932–1935 předseda československé vlády.

Dekretem okresního školského výboru v Jilemnici byl 15. března 1947 ustanoven ředitelem školy Jaroslav Šír. Dosavadní ředitel Antonín Měšťánek na škole dále působil jako učitel na měšťanské škole.

Na škole se slavila mnohá výročí. V dubnu to bylo výročí založení Moskvy. Slavil se „Štefánikův¹⁹ týden“, ve kterém byla připomenuta jeho tragická smrt. Velkou školní oslavou za přítomnosti dětí z mateřské školky byly narozeniny prezidenta republiky. Významnou slavností bylo výročí „Květnové revoluce“, konané 8. května k osvobození naší země. U této příležitosti byla nacvičena hra, představení o třech dějstvích, které školní děti předvedly široké veřejnosti. Jeviště stavěli učitelé, v jejich režii byla i příprava hry a kostýmů. Škola na dobrovolném vstupném vybrala celkem 1 923,40 korun československých, které byly věnovány výletnímu fondu školy. Děti z měšťanské školy tak podnikly pětidenní školní výlet na Moravu, děti z obecné školy výlet po hřebenech Krkonoš do Jánských Lázní a Svobody nad Úpou a do Liberce na Ještěd, které schválila Školní zemská rada v Praze.

Harrachovské lesy byly postižené nešetným hospodařením a přírodními pohromami v období během druhé světové války, proto se na jaře 1 947 lesy obnovovaly sázením nových stromků. Na práci v lesních školkách se podílely i děti ze školy. Za přítomnosti učitelského dozoru sázely stromky a odpracovaly celkem 1 670 hodin (Schulchronik, 1940-1959).

Každý rok se konal dětský den v rámci „týdne dětské radosti“. Rodičovské sdružení bylo pořadatelem akce a o povolení muselo žádat také Okresní národní výbor v Jilemnici. Ten akci povolil a díky přidělním potravin bylo možné zajistit občerstvení na akci. Dětského dne se zúčastnily i děti z dětské ozdravovny, připraveny byly různé soutěže a nechyběly ani ceny.

V průběhu školního roku bylo vyučování několikrát na pár dnů z důvodů epidemie spalniček a příušnic přerušeno. Školu pravidelně jednou do roka navštívil inspektor, aby zhodnotil práci učitelského sboru. Školní rok byl zakončen v sobotu dvacátého osmého června.

¹⁹ Generál PhDr. Milan Rastislav Štefánik (21. 7. 1880 – 4. 5. 1919) - československý ministr války.

7.2 Školní rok 1947/1948

Prvního září započal školní rok a ještě téhož měsíce se konaly oslavy, které připomněly 10. výročí úmrtí prezidenta Tomáše Garriga Masaryka. Mezi další oslavy v průběhu školního roku patřila oslava 28. října, kdy byla škola vyzdobena vlajkou, ze školního rozhlasu zněly oslavné projevy, děti měly připravený bohatý program, který se konal v kreslárně školy a končil večerní akademií. 6. listopadu až od dvaceti hodin večer se konala oslava velké říjnové revoluce. Bohatý program připravený dětmi obsahoval zdravotní proslovy, zpěv, recitaci a končil státní hymnou. Následující den každý třídní učitel musel ve třídě pronést proslov upravený na věkovou úroveň dětí. V průběhu roku byla dětem připomínána i různá výročí významných osobností. Vzpomínalo se na výročí vzniku Rudé armády. Mimo tyto tradiční oslavy v neděli dvacátého prvního prosince byla pro děti připravena vánoční besídka. Nekonala se však v jednotlivých třídách, byla to hromadná akce uspořádaná pro celou školu, zahájena proslovem ředitele školy a za recitace dětí z různých tříd k vánoční tematice končila proslovem předsedy rodičovského sdružení. Slavilo se 30. výročí bojů u Rachmače, 5. výročí bojů u Sokolova, připomnělo se úmrtí i narozeniny T. G. Masaryka a také první výročí smlouvy mezi Československem a Polskem o přátelství a vzájemné pomoci. Oslava našeho osvobození se konala 8. května v tělocvičně školy s večerním programem.

Ve škole doposud visel pouze obraz prezidenta republiky Edvarda Beneše. To se však změnilo a do jednotlivých tříd a celé školní budovy byly kromě obrazů prezidenta pověšeny i obrazy Stalina. Výroba jednotných rámců byla zadána místnímu truhláři a k celé této výzdobě pronesl ředitel školy vůči žákům tyto slova: *“Abyste si hlouběji uvědomili osudové sepětí Čechů a Slováků s bratrskými národy Sovětského svazu, jejichž milovaným představitelem je generalissimus J. V. Stalin, byl v každé třídě a úřední místnosti na paměť trvalého našeho přátelství k Sovětskému svazu a jako výraz úcty, vděčnosti a oddanosti našeho národa generalissimu Stalinovi umístěn vedle portrétu našeho pana presidenta budovatele dr. E. Beneše umístěn i portrét gen. J. V. Stalina“*. (Schulchronik, 1940 - 1959, s. 125).

Škola pořádala i různé sportovní aktivity. Tradičně to byly lyžařské závody. Ty konané 28. a 29. února se pořádaly pod záštitou ministra zahraničních věcí, Dr. h. c. Jana Masaryka, který do školy zaslal dopis vyjadřující podporu, přijímající záštitu nad závodem a navíc doručil finanční obnos s přáním, aby za něj byl zakoupen

v harrachovské sklárně pohár. Trojboj, skládající se ze sjezdu, běhu a skoku, tak získal pro následující roky putovní pohár. Některé místní spolky a politické strany přispěly na závod věcnými dary a finanční podporou, celkový příjem dosáhl 3 400 korun československých. Závod byl propagován rozhlasem i tiskem, chválu za organizaci zaslal i inspektor tělesné výchovy pro trutnovskou oblast.

Desátého března 1948 zemřel Dr. h. c. Jan Masaryk, jehož jméno měla škola ve svém názvu. Ředitel školy v doprovodu dvou osob z učitelského sboru byl pověřen účastí na pohřbu ministra zahraničních věcí, konaného tři dny po jeho úmrtí. V tento den ze školního rozhlasu děti vyslechly smuteční relaci. Po vyslechnutých projevech mohly jít domů.

Žáci ze školy i v letošním roce pomáhali se zalesňováním harrachovských lesů. Lesní brigády se zúčastnili ředitel školy, někteří další učitelé a učitelky a školník, aby pro školu zajistili palivo na zimní sezónu.

Vánoční prázdniny se konaly od dvacátého prosince do třetího ledna, pololetní od druhého do osmého února, velikonoční prázdniny byly dány výnosem ministerstva školství a osvěty od 25. března do 30. března. Školní rok byl zakončen 28. června. Dětem byly rozdány výroční zprávy a školní vysvědčení. V průběhu měsíce května pro epidemii spály a spalniček byla na několik dní uzavřena druhá a třetí třída obecné školy a ze stejného důvodu na necelých 10 dní třída první.

7.3 Nový školský zákon 1948

Dvacátého prvního dubna 1948 byl schválen zákon č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství. Účinnost zákona stanovena od 1. září 1948. V den schválení zákona byla ve škole uspořádána slavnost, podle úředního oznámení ministerstva školství a osvěty. Děti si z rozhlasu vyslechly závěrečné projevy přímo ze zasedání Ústavodárného národního shromáždění, které zákon schválilo. Ředitel školy žákům vysvětlil význam tohoto zákona, který měl spočívat v jednotném přístupu vzdělání ve městech i na vesnicích, bez rozdílu postavení, které mělo vést k možnosti získání nejvyššího vzdělání pro všechny děti.

Rozpojení správy škol

Zemská školní rada v Praze výnosem ze dne 14. července 1948 č. II/2-1011 oddělila správu obecné školy od školy měšťanské. Jedno učitelské místo z obecné školy se muselo změnit na řídicí. Nařízeno bylo zajistit oddělené umístění obou škol a zajistit samostatné vybavení inventářem, pomůckami a knihami.

Druhého června navštívil školu okresní inspektor, tentokrát společně se zemským školním inspektorem. Podívali se na vyučování ve všech třídách s výjimkou první třídy obecné školy, ta byla pro epidemii spalniček uzavřena.

7.4 Školní rok 1948/1949

Prvního září byl zahájen školní rok za zvláštní a výjimečné atmosféry. Tímto dnem vstoupil v platnost nový školský zákon. Obecná a měšťanská škola se uvedeným zákonodárným krokem rozdělily. Z obecné školy se stala národní škola o pěti třídách a z měšťanské školy se stala střední škola o čtyřech postupových třídách. Toto dělení platilo pro děti od šesti do patnácti let. V souvislosti s novým školským zákonem vzešla povinnost oddělit od sebe správu škol. V souběhu s kronikou školní, kterou psal ředitel střední školy, proto vzniká pamětní kniha, která informovala o národní škole. Společné události, což byly převážně různé oslavy, jsou v obou knihách popsány shodně, většinu slavnostních aktů slavila celá škola dohromady, výjimečně se odehrávaly události, kterých se účastnila pouze střední škola.

V kronice je tento zahajovací den popsán jako památný, jako svátek československé školy. Slavnostního zahájení se zúčastnil předseda městského národního výboru a školské rady i rodiče. Školní rok byl zahájen společně pro národní i střední školu. Třicátého září byl slavnostní den na všech školách po celé československé republice. Ministr školství a osvěty dr. Zdeněk Nejedlý měl proslov, ve kterém hovořil o změnách spojených s novým zákonem, jednotné školství mělo dle jeho slov odstranit roztržičnost ve školství tím, že byly odstraněny staré zákony rakouské a maďarské. V dubnu byla založena pionýrská organizace Československého svazu mládeže. Sdružovala v sobě po ukončení druhé světové války obnovené spolky jako byl Junák nebo Orel.

Škola slavila **výročí** narození nebo úmrtí významných osobností z řad umělců či politiků. Pořádaly se celodenní **slavnosti**, které doprovázely proslovy a vystoupení dětí.

Kronikáři vždy pečlivě zaznamenali i denní programy oslav. Významné byly týdenní slavnosti. Ty se pořádaly u příležitosti slavnosti světového míru, světového týdne mládeže a také týdnu lesů a stromů.

Vzpomínkou bylo připomenuto výroční úmrtí prvního prezidenta T. G. Masaryka oslavou po celé republice, pak připomenutí mnichovských událostí. K třicátému výročí Československé republiky byla dvacátého října uspořádána školní oslava. Škola byla nazdobena, učitel Josef Špringer promluvil k dětem nashromážděným v kreslárně a slavnost zakončil projev ze školního rozhlasu a státní hymna. O den později se v kině konala další oslava opět za bohatého programu připraveného dětmi. Jeviště bylo vyzdobené vlajkou, květinami, nápisem k výročí a mapou republiky. Tento den byl obcí vybrán pro významný smuteční akt. Nedaleko obce na Lubošské pláni byl sestřelen neznámý sovětský letec. Jeho ostatky byly exhumovány, uloženy do rakve a za smutečního pochodu od Šindelky, kde byla rakev zahalená sovětskou vlajkou připravena, se průvod posouval přes celé město až k místu uložení rakve, kterým se stal k tomu připravený hrob u kina. Tam se průvod zastavil a rakev byla uložena do hrobu. Děti ze školy měly připravené pásmo písní a básní a mnoho osob mělo proslov, mimo místní významné osoby i okresní osvětový inspektor Machačka z Liberce. Nechyběla ani sovětská hymna na závěr celého aktu. Později byl na místě hrobu postaven žulový pomník a připevněna polovina vrtule z havarovaného letadla, která se na místě letecké havárie našla. U tohoto hrobu pak až do roku 1989 probíhaly každoročně oslavy k výročí osvobození naší země, vždy 8. května. Kladly se věnce, své projevy přednášely různě důležité osoby příslušné doby a děti měly vždy připravené kulturní pásmo. Desátého března se slavilo druhé výročí podepsání smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci mezi Československou republikou a Polskou republikou. Oslavu světového míru připravovala společnost Československého červeného kříže se svazem zaměstnanců školství a osvěty. Oslava květnového vítězství se uskutečnila devátého května v nazdobené kreslárně s projevy učitelů a slavnostního programu připraveného dětmi. Žákům střední školy bylo šestého listopadu připomenuto výroční osvobození Kyjeva, které se událo před pěti lety a také výročí vzniku Sovětského svazu. Dalším významným zmíněným dnem byl „Mezinárodní studentský den“, připomínající 17. listopad 1939, kdy pražští studenti bojovali za pravdu a svobodu a jejich odvaha byla považována po celém světě za odvážný čin. Projevem ze školního

rozhlasu se připomněly narozeniny prezidenta Klementa Gottwalda. U příležitosti připomenutí narození J. V. Stalina se všechny děti shromáždily v kreslírňě školy a učitel Jan Mach dětem vyprávěl o jeho životě. Vše bylo zakončeno československou a sovětskou hymnou. Kronika popisuje velkou oslavu dalšího výročí a to úmrtí V. I. Lenina. I tady měly děti připravený program a z rozhlasu poslouchaly připravený projev. Všechny školy v Československé republice také slavily výročí Rudé armády. Okres Jilemnice převzal patronát nad obcí Hlinka, válkou těžce poškozené slezské vesnici. Děti darovaly oblečení, obuv, knihy. U konání oslav 1. máje byl v tomto roce výjimečný průvod. Lidé, žáci školy a učitelé pochodovali v májovém průvodu do Rokytnice nad Jizerou. Po projevech řečníků odjeli obyvatelé a děti z Harrachova zpět do města autobusy.

Lyžařské závody konané dvacátého pátého a dvacátého šestého února proběhly pod záštitou lyžařského oddílu Sokol v Novém Světě Harrachov. Závody se skládaly ze sjezdu na lyžích, které probíhaly v jeden den v Ryžovišti, následující den se běžel dopoledne běh na lyžích a odpoledne závod ve skoku prostém a závod ve skoku sdruženém v Anenském údolí. Kategorie byly rozděleny zvlášť na dívky a chlapce a také na vzdálenost běžeckých kilometrů. Běželo se 1,5 kilometrů dívky a 2,5 kilometrů chlapci, 3 kilometry dívky a 4 kilometry chlapci. Pro děti bylo díky místním podnikům připraveno mnoho cen.

V dubnu, v týdnu lesů, který byl vyhlášen na celém území republiky, byl žákům vysvětlen význam lesů. Přednášky se ujal vedoucí harrachovského polesí a při **zalesňování** bylo dětmi vysázeno 6 950 sazenic. Na práci se podílelo 60 žáků pod dozorem 4 učitelů. (Schulchronik, 1940-1959).

Děti ze střední školy z první a druhé třídy jely na dvoudenní **školní výlet** i s noclehem. Cílem byly Teplice a prohlídka Teplických skal. Druhý den Babiččino údolí a třetí den Kuks. Třetí třída a jednoletý kurz jely na pětidenní výlet. Cílem byla Macocha, prohlídka města Brna a tehdejšího města Gottwaldov.

V lednu a v červnu přijela do školy inspekce. Okresní školní inspektor, pan Josef Faistauer obešel všechny třídy a na poradě učitelů zhodnotil jejich práci. Považoval za nedostatečné umístění školních pomůcek střední školy a navrhl kreslírnu přepůlit a vytvořit tím kabinet.

Školní rok byl ukončen třicátého června, avšak jedna velká událost, o které psal republikový tisk se stala patnáctého července. Školu navštívil herec, člen činohry Národního divadla Jaroslav Průcha a v kreslárně školy měl tříhodinovou přednášku pro děti, vyprávěl dětem o své cestě k herectví a do školní kroniky zapsal stručný zápis s autogramem.

V březnu byl uspořádán „**Týden strážlivosti**“. Bylo to poprvé, co škola takovou akci pro děti připravila. Děti byly v různých proslovech upozorňovány na škodlivost alkoholu na tělesné a duševní zdraví a vývoj mládeže, bylo uváděno, že pití alkoholických nápojů snižuje odolnost proti chorobám a otupuje mravní cit. Zdůrazněno bylo, že „*pijáctví brzdí úsilí a výstavbu republiky.*“ (Schulchronik, 1940 – 1959, s. 150). V březnu se konal „**Světový týden mládeže**“, ve kterém jim byl vysvětlen význam Světové federace mládeže a sjednocení mládeže celého světa v boji za trvalý mír.

Škola se potýkala s opakovaným výskytem infekčních onemocnění a kvůli epidemii, kterou spála způsobila, musela být uzavřena první třída, o pár dní později i druhá a třetí. Třídy se neučily jeden až dva týdny.

Název školy, o který bylo žádáno v roce 1946, byl až nyní umístěn na budovu školy. Stalo se tak 29. dubna 1949. Jednalo se o podobu kovového státního znaku s nápisem Škola Dr. h. c. Jana Masaryka. Tímto počinem byly odstraněny poslední znaky okupace a škola tak získala svoji původní předválečnou podobu. Státní znak byl ze zinkové slitiny a písmena ze zinkového poměděného a patinovaného plechu s čepy do zdi. Celkový náklad na výrobu i s přiděláním znaku a nápisu na budovu školy činil 15 982,50 korun československých.

Škola má před svou hlavní budovou zábradlí. To bylo zřízeno během školních prázdnin 1948. Mělo zabránit přímému vběhnutí dětí do silnice. V nezměněné podobě stojí před budovou školy dodnes.

8 Školství v letech 1950 – 1968

S velkou pečlivostí je v kronice zaznamenávána u každého roku změna v učitelském sboru, doložená fotografií a životopisem učitele. Kromě toho se pečlivě zapisovaly i počty žáků ve třídách, sestavené do podrobných tabulek i s poznámkami o náboženském vyznání. Školní rok byl vždy zahájen 1. září v kreslárně školy proslovem ředitele

střední školy, případně dalších zástupců z různých významných pozic města jako byl předseda místního národního výboru, předseda komunistické strany, zástupce sklárny, předseda sdružení rodičů a přátel školy a mnozí další. Slavnostní zahájení bylo vždy zakončeno státní hymnou. Všechny projevy byly věnovány tématice socialistického školství a propagovaly péči komunistické strany o vzdělávání dětí. Školní rok 1950/1951 děti vítal nápisem „Jdeme do školy učit se, budovat vlast a hájit mír.“ Touto ideologií byl ovlivněn i projev ředitele školy.

Kronika uvádí **počet žáků** postupných ročníků, tím se dovídám, že školní rok 1949/1950 zahájilo 1. září celkem 75 dětí v šestém až devátém ročníku. O rok později jich bylo 74.

S železnou pravidelností se opakovaly **svátky a oslavy** událostí, které provázely tehdejší dějiny. V den zahájení školního roku se vzpomínalo na páté výročí slovenského povstání. Ještě v září se slavil Den boje za mír, ve kterém byl dětem připomínán význam boje za mír, hovořilo se o druhé světové válce a Sovětském svazu, proběhl den osvobození Bulharska sovětskou armádou. V říjnu se konaly oslavy výročí bojů o Duklu. V hodinách občanské nauky byly dětem dávány za příklady vojáci svými hrdinskými činy v bojích na svobodu. Dvacátý osmý říjen byl každoročně spojen s velkou oslavou plnou projevů, doprovodného programu připraveného dětmi a zakončen státní hymnou. Celá škola se vždy shromáždila v kreslárně a program byl podrobně zaznamenán ve školní kronice. Velká říjnová revoluce patřila k listopadovým oslavám, i zde se škola shromáždila v kreslárně a děti měly připravený slavnostní program. Narozneniny prezidenta republiky Klementa Gottwalda se připomínaly dětem na střední škole a třídní učitelé museli o jeho významu přednášet žákům. Záznamy jsou podbarveny dobou, ve které byly psány, takže zde nechybí zmínky o tom, že byl věrným synem dělnické třídy a mnohé další z jeho tehdejšího státního významu. Taktéž narozneniny generála Stalina byly důvodem k velké oslavě. Obzvláště ty 21. prosince 1949, kdy slavil 70. narozneniny. Kreslárna byla vyzdobená a nechyběl program slavnosti dětí základní školy. Pro veřejnost byla oslava od dvaceti hodin v kině a dopolední program dětí se ještě rozšířil o dvě další pásma. Oslavovalo se výročí naroznení Vladimíra Iljiče Lenina stejným stylem jako Stalinovy narozneniny, jen bez večerního programu pro veřejnost. Každoročně se konaly oslavy prvního máje. Za jakéhokoliv počasí vycházel průvod žáků a obyvatel města od školy směrem ke kinu, kde u hrobu

neznámého letce probíhal slavnostní akt pokládání věnce a projevů často i sovětských hostů. Děti byly poučovány, jak mají mávat praporky a jak se mají chovat ke státní vlajce. Osvobození republiky, které připadlo na osmého května, se slavilo v tělocvičně školy a poté velkou slavnostní akcí v kině. Program býval velmi dlouhý, čítal až dvacet bodů programu. V každém školním roce se vždy vzpomínalo na slavného hudebního skladatele či významného politika nebo jinou známou osobnost, která slavila životní výročí.

Ve školním roce **1950/1951** se mimo svátků a oslav stejných jako v předcházejícím školním roce slavil i Den horníků. Ten se pak opakoval i v následujících školních letech. Ostatní svátky a oslavy byly shodné s těmi z předešlého školního roku, jen se zde navíc 17. listopadu připomněl Mezinárodní den studentstva a současně čtyřicáté výročí úmrtí Lva Nikolajeviče Tolstoj. Časté byly různé oslavy míru, které vyzdvihovaly Sovětský svaz. Pod heslem „Do boje za mír, za šťastný domov pracujících“ se pod hlavičkou Československého červeného kříže a Československého výboru obránců míru konala pro národní i střední školu slavnost s doprovodným programem žáků, na které byla dvouminutovým tichem uctěna památka padlým obětem druhé světové války. V březnu bylo žákům připomenuto sté výročí narození Tomáše Garika Masaryka. Žákům střední školy učitelé vysvětlovali význam Mezinárodního dne žen, kde byla žena vyličená jako bojovnice za mír. V dubnu se konala doposud ojedinělá akce. Byl uspořádán pochod míru. Děti ze střední školy i učitelé prošly městem a vyslechly si projev starosty Sokola k významu akce. Více ale o jejím smyslu záznamy neříkají. Šestého května se v obci konal běh vítězství a celkem 45 dětí ze střední školy se i přes nepříznivé počasí do běhu, pořádaného na počest národa a boje proti okupantům, zapojilo také. Na konec položily věnce k hrobu neznámého letce. Pětidenní květnové oslavy patřily třicetiletému založení Komunistické strany Československé. Historie a význam této politické strany byl dětem v průběhu celého týdne v různých projevech třídních učitelů velmi pečlivě prezentován.

Pořádány však byly i různé besedy. Ty měly kromě výchovného smyslu také motivovat. Když obec navštívili „úderníci stavebních závodů PREFA“ byl v dětech vzbuzen zájem o jejich důležité povolání. Besedy byly různého charakteru. Když se slavil svátek práce, 1. máj, uskutečnila se beseda tří generací, na které své zážitky z mládí a historii tohoto svátku dětem líčili dva harrachovští občané a třetí, generačně

nejmladší diskutující byla jedna ze žákyň školy. Pravidelně den před oslavou svátku práce skládali pionýři svůj slib. Na obnově lesů pravidelně vždy v jarních měsících pracovali **brigádníci** z řad dětí ze školy za dozoru učitelů. Podíleli se na výsadbě stromů a připravovali půdu pro sadbu. Kronika vždy hovoří i o závazku odpracovaných hodin a počtu vysázených sazenic stromů. Zápisy jsou podrobné a práce této brigády, složené z učitelů a žáků má v kronice velmi kladné pracovní hodnocení. (Obecní kronika I. díl, 1959–1960, Kronika obce Harrachov v Krkonoších II. díl, 1962-1970, Kronika Harrachov III. díl, 1971-1980).

Školu navštěvoval vždy dvakrát ročně, na podzim a v červnu, **okresní školní inspektor**. Jeho návštěva se skládala z hodnocení učitelů, účasti na výuce v každé třídě ve škole a hodnotil třídní knihy a úpravu sešitů a pomůcek. Inspektor s učiteli řešil i jejich postřehy a připomínky. Kromě inspektora navštěvovaly školu a její učitelský sbor i kontroly dalších organizací a státních institucí. Například okresní školští a kulturní pracovníci prověřovali školní a mimoškolní práci učitelů. Na společné schůzce jejich kvality hodnotili.

Pro děti mateřské, národní i střední školy byla sdružením rodičů a přátel školy připravována **vánoční nadílka**. Ta každoročně obsahovala různé cukrovinky, ovoce, vánočku a datle, vše v přesně zaznamenaném množství a gramáží.

Obec žila a stále žije převážně zimními sporty. Kromě závodů, které byly pravidelně konány v Harrachově, se děti účastnily i mimoměstských sportovních akcí. V Jilemnici probíhaly **krajské lyžařské přebory škol II. a III. stupně** a žáci harrachovské střední školy se každoročně velmi dobře umísťovali na vítězných pozicích. Pravidelné **školní závody na lyžích** se konaly v rozmezí ledna až března, podle počasí v daném roce a skládaly se ze tří částí. Sjezd, běh a skok. Závody byly organizovány ve dvou dnech.

Škola jezdila i na chmelové brigády a každý rok na bohaté školní výlety. Pro starší děti byly výlety i několikadenní.

Za dětmi do školy docházela lékařka k provedení pravidelných lékařských prohlídek. Vše bylo systematicky připraveno, a jednou ročně tak všichni žáci absolvovali kompletní prohlídku zdravotního stavu.

Závěrečné zkoušky a žákovské knížky

Zcela poprvé v historii školství byly na střední škole vykonávány ve školním roce **1950/1951** závěrečné zkoušky. Byly zavedeny výnosem ministerstva školství a jejich význam spočíval ve zjištění celkové úrovně základního vzdělávání, které děti měly dosáhnout v průběhu absolvování celé povinné školní docházky. Zjišťoval se poměr mravní a rozumové vyspělosti žáků a jejich připravenost pro budoucí studium či povolání. Nový školní a zkušební řád stejný pro všechny školy v Československé republice vstoupil v platnost 1. února 1951. Děti s ním byly seznámeny na společném shromáždění školy a skutečně velkou radost měly ze zavedení žákovských knížek. Zkoušky se týkaly dětí ze šestých a osmých tříd a skládaly se z českého jazyka a matematiky.

Předsedu zkušební komise jmenoval Okresní národní výbor v Jilemnici, šest dalších členů bylo z řad učitelů, zástupců obecního úřadu, referátu práce a sociální péče a dalších institucí.

Písemné zkoušky probíhaly ve dnech osmého a devátého června, ústní jedenáctého a dvanáctého června. Ze třinácti žáků osmé třídy, kteří zkoušky skládali, prospěl s vyznamenáním jeden chlapec a tři dívky. Ostatní žáci prospěli. Jen ty děti, které měly vyznamenání, si mohly podat přihlášku k dalšímu studiu. Ostatní žáci pokračovali na jednoročním učebním kurzu.

Po vykonání závěrečných zkoušek žáci čtvrté třídy střední školy odjeli na brigádu jednotit řepu do Jednotného zemědělského družstva v Doksech. Se školou se tyto žáci rozloučili na slavnostním zakončení školního roku.

O rok později, ve školním roce **1951/1952** se dočítám, že třetího června proběhla nejprve písemná zkouška z českého jazyka, následujícího dne z matematiky. Ústní zkoušky se konaly až desátého června. Z devíti dětí, které zkoušky skládaly, všechny prospěly a jedna dívka s vyznamenáním. Na způsobu jmenování členů zkušební komise a jejího působení se nic nezměnilo. Zápis v kronice o zkouškách nás dále informoval o dobré politické náplni a tom, že děti dovedly správně politicky hodnotit jednotlivé případy. (Schulchronik, 1940-1959, s. 195).

Před zahájením školního roku se konaly pravidelné pracovní porady a prováděl se úklid školy. Na poradě v přípravném týdnu před zahájením školního roku **1952/1953** rozdělil ředitel školy učitelům třídnictví, učební předměty a kabinety. Předložil jim

rámcový plán školy a sdělil úkoly, které školy dostávaly na celostátní konferenci školských pracovníků konané v červenci v Praze. Tyto konference se konaly každoročně od roku 1945. Předsednictvo Ústředního výboru komunistické strany Československa udělovalo přesné pokyny a závazná usnesení jak zacházet s učebnicemi. Důraz byl kladen na brannou výchovu, která jela podle zvláštní učební osnovy v předmětu tělesné i branné výchovy a prolínala se podle doplňků učebních osnov i s dalšími předměty. V první školní den byly děti na práci s učebnicemi upozorněny a seznámeny se školním řádem.

Až do posledního srpnového týdne po celou dobu letních prázdnin škola sloužila jako zázemí ozdravovně, takže před zahájením musely pomáhat s úklidem a přípravou školy i ženy, které ve škole děti neměly.

Konaly se opět mnohé oslavy a vzpomínalo se na významné osobnosti. S železnou pravidelností to byly stejné slavnosti jako v předešlých letech a vždy za doprovodného programu dětí. Významně byl zdůrazňován dvacátý osmý říjen 1945, kdy byly vydány dekrety o znárodnění a vyhlášena první pětiletka. Důraz těchto aktů budování socialismu byl dětem vštěpován důrazně a systematicky. Stejně tak další významné komunistické svátky. V roce 1953 zemřel Josef Visarionovič Stalin i prezident Klement Gottwald. Za Josefa Visarionoviče Stalina se konala šestého března smuteční trýzna na hřišti u kina. Účastnilo se jí 520 osob. O tři dny později se konalo veřejné shromáždění na stejném místě za účasti 983 lidí. Patnáctého března ke smutečnímu aktu za Klementa Gottwalda přišlo 97 občanů. O čtyři dny později byla velká veřejná sešlost u kina, kde byl po několika projevech promítán přímý přenos pohřbu z Prahy. V základní škole drželi pionýři čestnou stráž u položené kytice. Konaly se i sportovní akce, mezi nimi tradiční školní lyžařské závody. Pořadatelem byl lyžařský oddíl Sokol Tatran.

Tento školní rok děti musely v učebnicích pery začernovat vše, co z pohledu vlády nebylo vhodné. Zůstala pouze slovní spojení zdůrazňující sovětskou moc, sílu, schopnost. To, co bylo české, se muselo začernit. Protože tisk učebnic nebyl tak kvalitní, inkoust prosakovat a díky tomu bylo učivo takřka nepoužitelné. Pamětnice vzpomínaly, že jim to připomínalo Protektorát, kdy musely začernit také vše české.

Školním rokem **1953/1954** byly národní a střední škola opět spojeny v jednu, došlo ke sjednocení správy školy. Stalo se tak **změnou školského zákona**, který

vstoupil v platnost prvního září 1953. Školy se změnilly na všeobecně vzdělávací školy podle nové školské soustavy. Poslední ročník střední školy se stal jednoročním kurzem pro děti, které neodešly na další studia. Povinná školní docházka byla ukončena třetím postupným ročníkem dosavadní střední školy. Vznikla **osmiletá střední škola**.²⁰ Ředitelem školy se stal Josef Špringer. Zároveň tím také přestala být psána kronika pro národní školu a pokračovalo se v psaní pouze jedné školní kroniky. Na škole tím došlo ke změnám v rozmístění tříd a kabinetů. Dosavadní fyzikální kabinet se změnil na třídu, do bývalé ředitelny a sborovny národní školy byly přestěhovány pomůcky a knihovna, aby místnosti sloužily jako kabinety. V prvním patře se zřídily pracovny pro český jazyk, dějepis, ruský jazyk, zeměpis, matematiku, kreslení, rýsování a hudební výchovu. Ze čtvrté třídy národní školy se stala školní jídelna, a tak muselo být ve stěně probouráno výdajové okénko pro podávání obědů z kuchyně. Učitelům byly rozděleny osnovy jednotlivých tříd a předmětů, aby vypracovali tématické plány. Veškerou práci, stěhování i zdobení tříd zvládli učitelé za pomoci ostatního personálu během deseti dnů.

Na zahájení školního roku byli všichni pozváni pozvánkami a kromě toho také místním rozhlasem. Ještě v zahajovací den měli učitelé odpoledne pracovní poradou, kde byl schválen návrh režimu školy připravený ředitelem a návrh rámcového plánu školy.

Druhého března 1953 byla ve škole otevřena i školní družina. Kronika uvádí, že „*hlavním posláním družiny je, aby děti zaměstnaných matek byly pod dozorem*“. (Kronika II. díl, 1962-1969, s. 101). První družinářkou se stala Truda Opočenská. Od listopadu chyběli ve škole dva učitelé, po zbytek roku se tento nedostatek řešil suplováním.

Aktivně se rozjela činnost pionýrské organizace. Skupinová vedoucí pořádala pro pionýry besídky a nacvičovala různá představení. Proto se ve škole kromě běžných, každoročně se opakujících oslav poprvé konala akce Děda Mráz. Besídka, na které měly děti připravené i krátké divadelní představení končila nadílkou od Dědy Mráze. Byla natočena na šestnáctimilimetrový film, ale nedochoval se.

Sokolský závod branné zdatnosti se konal v lednu a byl prvním pořádaným branným závodem. Soutěžilo se ve střelbě, hodu granátem a běhu. Kromě branného závodu nechyběly lyžařské závody v běhu, sjezdu a skoku. Pořádal se i okresní přebor, ve kterém základní škola získala ve skoku a v družstvech první místo.

²⁰ Základní škola Dr. h. c. Jana Masaryka – název se znovu začal používat v roce 1990.

Školní inspekce vytkla učitelům a řediteli školy chyby, kterých se měly ve své práci dopouštět, a poradila jim, jak směřovat školu dále. Ze své pracovní pozice byl propuštěn školník, se kterým nebylo vedení školy ani města spokojeno a na jeho místo se po dvou měsících vrátil velmi oblíbený Jan Novotný.

Ve školním roce **1954/1955** byly čtvrtá a pátá třída vybaveny novými lavicemi a vymalována pátá třída.

V listopadu 1954 proběhly volby do Národního shromáždění v celé republice. Volební místnost se nacházela ve škole. Celá škola se musela zapojit do předvolební kampaně a učitelé pracovali jako agitátoři volebního střediska. Pionýři vedli rozhlasové relace a zdobili školu, to vše za dohledu učitelů. V den voleb pak pěvecký sbor pionýrů i s ředitelem a školníkem školy zazpívali před volební místností voličům.

Kromě běžně pořádaných závodů byli v tomto školním roce posláni někteří žáci na **I. celostátní spartakiádu**. Její zimní část se pořádala v Tatrách a naši žáci reprezentovali Liberecký kraj. V celostátní soutěži v běhu na lyžích se harrachovské dívky umístily na prvním a druhém místě.

Zcela poprvé byl oslavován **Den učitelů** dvacátého osmého března. Učitelé dostali od dětí květiny a na zasedání Místního národního výboru byla zhodnocena práce školy a všem učitelům poděkováno.

Oslavy prvního máje byly zahájeny v předvečer lampiónovým průvodem. U Šindelky pak byla zapálena hranice a přednesen projev člena místního národního výboru pana Konvalinky. Oslavu zakončil ohňostroj. Následující den oslava Svátku práce začala hudbou a velkým průvodem přes celé město. Děti v pionýrských krojích nesly transparenty a celá slavnost končila až odpoledne koncertem dechové hudby.

Letní prázdniny začaly kvůli pořádané Spartakiádě již devatenáctého června. Učitelé proto museli pomáhat při práci v jiných školských zařízeních, aby nepřekročili povolenou dovolenou. O prázdninách byla škola využívána pro pořádané pionýrské tábory, střídající se po třech týdnech. Během toho se podařilo i všechny učebny v přízemí, šatnu před tělocvičnou a jídelnu vymalovat. Druhá třída měla 57 žáků, byla proto rozdělena na 2. A a 2. B.

Na celý rok dopředu byl vypracováván plán promítání krátkých i celovečerních filmů, které tématicky odpovídaly učivu. Filmy si škola půjčovala u Krajského střediska

pro výchovu filmem nebo u Krajské rozdělovny filmů. Učitelé, kteří dětem v průběhu školního roku filmy pouštěli, museli absolvovat kurs promítačů.

Školní rok 1956/1957 přivítal děti nově vymalovanými třídami, natřenými tabulemi a venkovními okapovými žlaby a oplechováním. Zároveň probíhala oprava plotu před školní budovou.

V říjnu 1956 podepsala škola se sklárnou patronátní smlouvu, ve které se škola zavázala k „pedagogické propagandě“, kulturním akcím a brigádám a sklárna k zajištění pionýrských vedoucích a materiální pomoci.

Na konci října a listopadu škola prožívala velmi intenzivně napjatou situaci v Maďarsku. Živě se diskutovalo ve třídách i o přestávkách na chodbě, sledoval se tisk i rozhlas. Škola zaslala protest proti „řádění kontrarevoluce v Maďarsku“ a současně byla uspořádána sbírka pro maďarské obyvatele.

Oslava Velké říjnové socialistické revoluce každoročně pořádaná sedmého listopadu tentokrát měla po ukončení programu pokračování. Předseda Místního národního výboru Dejnožka předal běžcům štafetu a ti s ní běželi ke sportovnímu hřišti, aby ji předali motocyklistům. Doprovod běžcům dělaly děti ze sportovních oddílů. Okresní štafeta tak od nás putovala do dalších měst a obcí v okrese. Celostátní štafeta československo-sovětského přátelství běžela přes Jablonec nad Jizerou a z Harrachova do Rokytnice nad Jizerou. Děti ze základní školy vyrobily mávátka a byly odvezeny na Mýto, aby tak běžce vítaly. Oslava Velké říjnové socialistické revoluce pokračovala pro veřejnost v kině s kulturním programem připraveným dětmi základní školy.

V prosinci 1956 došlo k celostátnímu zlevnění masa a jiných potravin. Učitelé o tom informovali děti ve třídách. Bylo to považováno za přínos a krok ke zlepšení životní úrovně obyvatel.

Škola vždy dbala na výuku lyžování. Sportovní aktivity, různé zimní závody a výuka na běžkách patřily do programu školy. O výjimečnosti školy, které má lyžování jako běžnou součást výuky, informoval i denní tisk. Bohužel periodikum a autor článku není znám, ale obsah článku vystihuje důležitost zimního lyžování na škole, vyslovuje myšlenku, že jde o jedinou školu svého druhu v republice a zmiňuje již 20 let putovního poháru na zimních závodech.

V květnu roku 1957 v obci probíhaly volby do Místního národního výboru. Tři ze zaměstnanců školy získali mandát a jejich zvolení předcházela rušná příprava ve škole a agitace, kterou chystal celý učitelský sbor.

Ve školním roce **1957/1958** nastoupil nový ředitel Miroslav Kocourek. Josef Špringer se stal zástupcem ředitele. Zásadní změnou byla samotná příprava na vyučování, protože ministerstvo školství a kultury vydalo směrnici, jejímž smyslem mělo být napravení chyb v osnovách a učebnicích, které doposud byly používány. Žáci do této doby měli být přetěžováni, a tak se zahájila příprava na výuku podle nových osnov, které vstoupily v platnost v roce 1960. V souvislosti s tím stanovila pedagogická rada několik nových pravidel. Hlavní úkoly byly tři: vytvořit dobrý pedagogický kolektiv, prohloubit ideově-politickou výchovu ve všech předmětech, mimoškolních aktivitách žáků i v mimoškolní činnosti učitelů, polytechnickou výchovu provádět řádně ve všech předmětech a připravit všechny podmínky, od materiálu, náradí, dílny, která za účelem výuky polytechnické výchovy bude postavena a zahrady pro zahájení vyučování praktických cvičení v dílnách a na školních pozemcích. Krajský inspektor vypracoval osnovy, na základě kterých mělo být lépe využito podmínek vhodných pro lyžování v horských oblastech, mělo se podle nich začít s výukou lyžování v hodinách tělesné výchovy již od první třídy. Harrachovská škola se přihlásila k průzkumu osnov ve všech třídách. Učitelé museli o vánočních prázdninách absolvovat kurz ve Františkově, aby byli na výuku řádně připraveni. Škola se osvědčila i jako schopný organizátor, když byl do Harrachova narychlo převeden celostátní přebor žactva, celkem 240 dětí ze 14 krajů v běhu a skoku. Škola tak posloužila jako kancelář, ubytovna i kuchyň pro konaný závod. Závodu se účastnily i mnohé děti harrachovské školy.

Ředitel se zaměřil na rozvoj pionýrských aktivit. Děti byly rozděleny do dívčích a chlapeckých oddílů a pod vedením pionýrských vedoucích, děti v mimoškolních aktivitách pracovaly v kroužku dovedných rukou, pěvecký, technický, taneční, turistický (ten vedl sám ředitel školy) a čtenářský. I v těchto oblastech byly děti úspěšné. Vítězily v okresních kolech recitačních soutěží, úspěšný byl pěvecký, dramatický i taneční kroužek. Děti se přihlásily do televizní soutěže „Kdo s koho?“ a v doprovodu učitelky Erbenové si jely do Ostravy pro vítězství.

Školní rok **1958/1959** nastoupilo do školy celkem 224 dětí, i s dětmi z ozdravniny celkem 312. Učitelé byli v obci aktivní, podíleli se na mnohých veřejných

činnostech, vykonávali různé funkce a veřejnost kvitovala především pravidelné vysílání místních rozhlasových novin, které připravoval učitelský sbor pod vedením Špringera. Za svou pionýrskou aktivitu škola dokonce patřila k nejlepším na okrese a byla vyznamenána stužkou „Mladého budovatele“. Během roku však školní docházku narušovaly časté nemoci a pro epidemii spalniček a příušnic nemohli pionýři školu reprezentovat na okresních závodech v orientačním běhu a dalších okresních akcích.

Dvacátého třetího dubna 1959 vydal Ústřední výbor Komunistické strany Československa usnesení o reorganizaci školství. Školy měly být více spojeny se životem. Probíhaly diskuse k novému připravovanému školskému zákonu. Poprvé se v tomto školním roce nekonaly závěrečné zkoušky šestých a osmých tříd.

Během letních prázdnin se škola dočkala i drobných oprav. Vymalovaly se všechny třídy v I. patře, také I. třída, chodba, kuchyň a byt školníka. Třídy byly vybaveny novými nástěnkami a na podzim byl z půdy dodělán kabinet. Do oken na jižní straně byly dány rolety, kreslárna a osmá třída dostaly rolety na promítání filmů a dokončovaly se dílny.

Každý rok o prázdninách byla škola zapůjčena k ozdravným pobytům dětí. Ve školní jídelně se během prázdnin vařilo nejen pro děti z pionýrského tábora Hraničář sídlícího po dobu léta v budově školy, ale i pro harrachovské děti, které docházely do družiny. Ta byla během prázdnin v plném provozu pro děti, které zůstávaly v Harrachově. Ale i učitelé pořádali pro děti pionýrské tábory, o prázdninách 1959 na Máchově jezeře a v Horní Pěně.

Školní rok **1959/1960** byl zahájen na hřišti u školy a do školy nastoupilo celkem 237 dětí, s dětmi z ozdravovny jich školu navštěvovalo 329. Až doposud byly vyučovány hodiny náboženství, přestože zájem dětí byl každým rokem menší. V tomto školním roce se na náboženství již nepřihlásilo žádné dítě, proto se nevyučovalo. Harrachovská škola byla první školou v okrese, ve které se **náboženství přestalo vyučovat.**

Nový školský zákon č. 186/1960 Sb. opět zavedl povinnou devítiletou školní docházku. Již od začátku školního roku probíhaly přípravy na materiální zajištění a vybavení třídy. Protože ve třídách bylo hodně žáků, byly dětem z místních ozdravoven určeny místnosti k výuce, oddělené třídy. Nebyly již součástí výuky v běžných třídách, ale jejich vyučování se přesunulo přímo do ozdravoven. Prostor pro devátou třídu se

získal sloučením pátých tříd. Tím však již škola nemohla na druhý stupeň přijímat děti z Kořenova, které sem dojížděly od roku 1945, protože Kořenov neměl měšťanskou školu a doposud nemá druhý stupeň základní školy.

Škola se neustále snažila zlepšovat výchovu dětí v oblasti lyžování, práce v dílnách a výchovné působení na druhém stupni, kde však podle názoru pedagogického sboru došlo pouze k malému zlepšení, nedostatky shledávaly ve výchově ke skromnosti. I pro rodiče škola pořádala přednášky a v oblasti výchovy spolupracovala s místním národním výborem.

Školní knihovny byly rozděleny podle druhu literatury do jednotlivých tříd na prvním stupni. Literatura pro děti ze šestých až devátých tříd byla dána do lidové knihovny, kam si je žáci chodili půjčovat. Navykli si tak na knihovnický výpůjční systém.

Školní rok **1960/1961** byl prvním rokem, kdy byly **učebnice** a veškeré školní potřeby zcela **zdarma**. Místní národní výbor za ně zaplatil 17 000 korun československých. Do školy nastoupilo 252 dětí. Změna školského zákona přijatého 15. 12. 1960 s účinností od 28. 12. 1960 přinesla zásadní změnu, od **1. 1. 1961 byla škola opět devítiletou základní školou**.

Škola prošla dalšími opravami - nové kachličky na chodbách, nátěry, oprava ústředního topení, nátěry vnitřních oken v celé budově. Kancelář ředitele byla dovybavena konferenčním stolem, židlemi a novým kobercem. Na hřišti bylo vybudováno nové doskočiště.

Ve školním roce **1961/1962** navštěvovalo školu celkem 255 dětí. O letních prázdninách uspořádala škola pro své děti plavecký pionýrský tábor v Rovensku pod Troskami. Ve dvou týdenních turnusech se na táboře vystříдалo 48 dětí. Velmi důležitou mimoškolní aktivitou, která na škole funguje bez přerušení do současnosti, bylo zřízení pobočky Lidové školy umění z Jilemnice. Do Harrachova tak dojížděla dvakrát týdně učitelka vyučovat hře na klavír. Kdo chtěl hrát na jiný hudební nástroj, dojížděl do Tanvaldu.

Ve školním roce **1962/1963** do školy chodilo celkem 248 dětí. Velmi brzy napadl sníh a byla tuhá zima s velkými mrazy. Z tohoto důvodu se jarní prázdniny prodloužily o čtrnáct dní, škola neměla dostatek uhlí. V průběhu roku se začaly zřizovat

kabinety pro přírodopis, chemii a fyziku a na zahradě vznikla oplocená zahrada s pařeništěm.

Následující školní rok školník vyměnil podlahu v šatně tělocvičny a svépomocí rodičů bylo vymalováno několik tříd. Ve všech školních třídách byla instalována umyvadla. Jídelna dostala nové linoleum a kuchyň kamna s velkým kotlem na ohřev vody. Některé kabinety společně se sborovnou, ředitelnu a knihovnu se různě přehazovaly a měnily své umístění v budově.

V dalším školním roce se podařilo kompletně vymalovat chodby školy a tělocvičnu. Na tuto práci byl objednan komunální podnik z Jilemnice, s jeho prací však vedení školy spokojeno nebylo a zcela je překvapil vysoký účet. Dokončovací práce tak musel společně se svojí rodinou udělat školník. Začátkem prázdnin proběhl čtrnáctidenní výměnný prázdninový pobyt mezi dětmi harrachovské základní školy a základní školy z Berlína v Německu.

Po dlouhé době se ve školním roce **1966/1967** nezměnil učitelský sbor a do první třídy nastoupilo patnáct dětí, což tehdy bylo považováno za rekordně málo. Havarijní stav byl v tělocvičně, parketová podlaha se vlhkem neustále zvedala, a aby nebyla ohrožena výuka tělesné výchovy, nouzově ji opravil místní truhlář pan Nesvadba. Tyto problémy má tělocvična dodnes a opakovaně se musí podlaha opravovat.

V šedesátých letech se střídala jedna pracovní a jedna nepracovní sobota. Některé místní závody zavedly pro své zaměstnance **volné soboty**, proto se k nim připojila i škola a od druhého pololetí se již v sobotu nevyučovalo, aby tak mohly trávit volný čas děti a rodiče společně.

Ministerstvem školství byly přijímací zkoušky na střední školy poprvé posunuty na konec školního roku. Důvodem byla aktivita žáků, která se v pololetí, po přijetí na střední školy a učební obory změnila ve zcela pasivní přístup k výuce.

Školní rok **1967/1968** zahájilo 201 dětí od první do deváté třídy. Po lednovém zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Československa, se ve společnosti začal tvořit demokratický přístup k veřejnému životu. Učitelé ve škole změny ve veřejném životě vítali, doslova se jim „lépe dýchalo“ a doufali, že ve společnosti získají takové místo, jaké si zaslouží, stejně tak i vzdělání a škola. Proto když v **srpnu 1968** obsadila vojska Varšavské smlouvy Československo, celý učitelský sbor tím byl

otřesen. Zahájení školního roku 2. září 1968 provázela atmosféra plná nejistoty a zahajovací slavnost u školy měla vlastenecký podtext. Týž den večer se konala schůze Sdružení rodičů a přátel školy za velké účasti, všichni se utvrzovali v udržování dobrých vztahů rodičů a učitelů a řešila se otázka jednoty lidí v naší zemi.

K prvnímu září 1968 nastoupilo do školy celkem 184 žáků. Děti v nižších třídách ubývalo, a tak školu čekal nepopulární krok, spojování tříd. Spojena byla druhá a třetí třída.

Rok 1968 přinesl i další změnu. V Československu byl **zaveden pětidenní pracovní týden** a dva dny volna. I přesto některé soboty až do roku 1989 byly pracovní. O povinnosti jít v sobotu do práce a školy rozhodovala vláda, ale pracovních sobot postupně ubývalo, poslední se konala 11. 3. 1989. V první až sedmé třídě musely být kvůli pětidennímu pracovnímu týdnu sníženy počty týdenních vyučovacích hodin a upraveny úvazky učitelů.

Také pionýrská organizace Československého svazu mládeže se v období konání Pražského jara roku 1968 rozpadla. Byla považována za organizaci více školní než dětskou. **Mimoškolní aktivity** tak měla nahradit nová organizace, Pionýr. Vznikaly oddíly podobné skautským oddílům, v Harrachově však nebyl vedoucí pro vedení této činnosti, proto v tomto školním roce žádná mimoškolní organizace pro děti nevznikla. Většina dětí byla sdružena ve sportovních oddílech Tělovýchovné jednoty Jiskra Harrachov. Vznikl kroužek mladých požárníků a kroužek pro dívčí ruční práce.

Celý školní rok 1968/1969 provázela politický ruch, docházelo ke kádrovým změnám, ale pedagogický sbor se zaměřoval pouze na výchovnou a pedagogickou činnost, kterou na konci roku sami učitelé zhodnotili jako dobrou. Nepodařilo se však dokončit některé naplánované opravy.

9 Školství v letech 1969 – 1989

V dubnu 1969 bylo jmenováno nové vedení Komunistické strany Československa a do jejího čela se dostal Gustav Husák. Zahájení školního roku **1969/1970** bylo politickou situací ovlivněno. Učitelé se dostali do nového postavení a jako státní zaměstnanci museli prosazovat státní politiku. Od nového školního roku byla vyžadována politická angažovanost. Pokud tak nečinili, nemohli vyučovat. Ředitel ve svém školním zápisu uvádí: *“Studiem současných stranických a vládních usnesení i dříve neznámých*

informací a dokumentů z doby uplynulých dvou let, začali jsme se na minulou dobu dívat jinak. Bohužel však i některé zápisy v této kronice jsou jí poplatné.“(Pamětní kniha, 1948-1980, s. 150).

V druhém pololetí zasáhla celou republiku epidemie chřipky, proto byly zimní prázdniny prodlouženy o čtrnáct dní. Pro počet žáků ve třídách, který klesl pod polovinu, se vyučovací látka pouze opakovala, a musely tak být přepracovány plány učiva pro druhé pololetí, aby mohly být předepsané osnovy splněny. Od února silně sněžilo a ještě 1. května, na oslavách 1. máje, kromě starého sněhu připadlo dalších deset centimetrů čerstvého sněhu. V létě naopak často pršelo. Do školy zatékalo, ale pokrývači neměli čas střechu opravit dříve než v září. Během školního roku se podařilo dát do všech tříd zatemňovací záclony, zaspárovat kameny u plotu kolem školy a do některých tříd nakoupit nové stoly, židle, dvě nové tabule a tři stoly pro učitele. Špatná podlaha v tělocvičně byla v minulých letech opakovaně nouzově opravována, proto bylo v září přistoupeno ke generální opravě. Byla udělána izolace a parkety položeny přímo na betonový základ místo stávajících fošen. Oprava trvala až do prosince. Dokončovací práce a připevnění náradí udělali studenti harrachovského lesnického učiliště. Bylo opraveno také ústřední topení.

I v časovém úseku 1969 – 1989 škola pokračovala ve všech oslavách velkých výročí, od narozenin Lenina po výročí osvobození Rudou armádou. Oslavy 1. máje, kterým den předtím předcházela lampiónový průvod, se v případě nepříznivého počasí konaly v některé zotavovně, jinak průvod žáků školy i lidí a pracujících z ostatních závodů ve městě i různých oddílů vždy vycházel od školy. Třídy mezi sebou soupeřily o nejhezčí výzdobu průvodu za svoji třídu a sportovní lyžařské oddíly šly ve sportovních dresech - děti i dospělí.

Kromě zimních lyžařských závodů byly pořádány i přespolní běhy a běžecké závody. K hrobu neznámého vojína se ve významných svátcích pokládaly květiny a věnce, účastnilo se jich vedení města a děti ze základní školy měly vždy připravený program. Pořádala se branná cvičení, při kterých čtyřčlenné hlídky soutěžily ve střelbě ze vzduchovky, hodu granátem, v odhadu vzdálenosti, spojení radiostanicí na překážkové dráze a nejlepší skupina postoupila do soutěže na okresní přebor. Tyto pravidelné oslavy musely být součástí pracovního plánu školy a musely být rozpracovány. Pro okresní národní výbor musela být vypracována písemná hodnocení o

provedení oslav, ze kterých vyplývalo, že učitelský sbor splnil svůj úkol vůči dětem i vůči veřejnosti.

Úspěšní studenti na konci školního roku dostávali knihu jako odměnu za své studijní výsledky a byli poučováni o správném chování během prázdnin, zacházení s ohněm a o nebezpečí v případě nálezu výbušnin. O prázdninách jezdily děti na výměnné pobyty do Německé demokratické republiky do Greifswaldu.

Škola pořádala vždy v červnu ve spolupráci s pionýrskou organizací, Sdružením rodičů a přátel školy a Svazu mládeže na oslavu Mezinárodního dne dětí různé závody na kolech, koloběžkách, v pytlích, střelbu ze vzduchovky a další hry.

V každém školním roce se také uskutečňovaly školní výlety pro jednotlivé třídy pod vedením jejich třídních učitelů.

Budova školy se konečně ve školním roce 1970/1971 dočkala opravy střechy, takže do školy již nezatékalo. Špatně odvedená práce se však ukázala na opravě podlahy v tělocvičně, a tak se parkety znovu vzedmuly. Opravily se žlaby kolem celé budovy a vyměnil kotel ústředního topení.

Ředitel Miroslav Kocourek byl přeložen do Rokytnice nad Jizerou na místo učitele. Ze své pozice byl odvolán z politických důvodů. Prozatímním ředitelem byl jmenován dosavadní učitel Josef Špringer.

Školní lyžařské závody byly již tradicí, stále děti závodily v běhu na lyžích a skoku na lyžích. Účastnily se i okresních kol ve skoku na lyžích.

V roce 1970 také vznikla Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže, nahrazující dosavadní Pionýr.

Když se o rok později v roce 1971 konaly volby do národních výborů, všichni učitelé byli aktivně zapojeni do příprav a agitace. Kandidáti pořádali besedy s dětmi z vyšších tříd v budově školy a děti naopak navštěvovaly v rámci exkurze místní národní výbor a volební místnosti.

Ve školním roce 1972/1973 odešla do důchodu družinářka Taňa Opočenská. Školní kabinety fyziky, chemie, přírodopisu a sborovna byly vybaveny novým nábytkem, sborovna a třídy novými židlemi pro učitele. Do kabinetu fyziky a chemie přibyla fotografická laboratoř a temná komora. Nově tak do nabídky mimoškolních aktivit přibyl fotografický kroužek. Vymalovaly se chodby, šatna, tělocvična a jídelna.

Školní rok **1973/1974** z vážných zdravotních důvodů nemohl vyučovat zastupující ředitel Josef Špringer. Koncem února byl s vážným srdečním záchvatem odvezen do nemocnice. Jeho zdravotní stav mu již návrat do školy neumožnil. Komplexní hodnocení školního roku i učitelů musel zvládnout Jan Peremský, který Josefa Špringera po celou dobu jeho nepřítomnosti zastupoval. Během tohoto roku byla škola vybavena různými učebními a didaktickými pomůckami, stále se ale vyučovalo v nezkolaudovaných dílnách.

Ve školním roce **1974/1975** byl do funkce ředitele školy jmenován Jan Peremský a zástupkyní ředitele se stala Jarmila Krejcarová. Josef Špringer zemřel 16. prosince 1974 ve věku šedesáti let. Rozloučit se s ním jeli mnozí zástupci města. Čestnou stráž stáli pionýři a sportovci, řeč při posledním rozloučení měl Jan Peremský.

Oslavy třicátého výročí osvobození naší země začaly již před blížícím se významným dnem. Konaly se různé besedy, vyvrcholení byla oslava v zotavovně Bílý Hořec. Program připravily děti ze základní školy a Jiskry z pionýrské skupiny Mumlava na ní skládaly svůj slib. Akci zakončil koncert krkonošských učitelů.

Školník Jan Novotný a jeho manželka Marie, která ve škole pracovala jako uklízečka, odešli do důchodu a na jejich místo byli přijati manželé Ladislav Šimonovský a Helena Šimonovská. Se dvěma dětmi přišli do nově vymalovaného bytu určeného pro školníka.

V rámci akce „Z“ bylo započato s výstavbou **přístavby školy**. Zatím byly vyhloubeny základy pro novou budovu, ve které by měla být polytechnická dílna a v patře dvě učebny a kabinet. Ve školním roce **1975/1976** se podařilo přístavbu postavit, pro nečekaný a brzký nástup sněhu však nebyla zastřešena. To se povedlo až na jaře 1976, vyzdily se příčky a jediným problémem byl nedostatečný výkon ústředního topení. Škola se postupně vybavila novým inventářem – smyčkovým projektorem a novou promítačkou, zakoupen byl nový nábytek do některých tříd a kabinetů a vybudován sklad civilní obrany a učebních potřeb. Opět se měnil školník. Místo Šimonovského nastoupil Karel Hellinger.

Ve školním roce **1976/1977** nastoupila do školní družiny Marie Škodová. Přístavba školy byla dokončena, dvě učebny a polytechnická dílna vybaveny příslušenstvím. Tělocvična byla mimo provoz, její stěny se obkládaly mozaikou. Obklady se prováděly také kolem umývacích koutů ve třídách a na toaletách. V jídelně

nově dřevem obložily stěny. Zástupkyně ředitele Jarmila Krejcarová a učitelka Marie Petráková se ve volbách staly členkami zastupitelstva města. Škola zahájila **plavecký výcvik** pro děti pátých a šestých tříd. Dojíždělo se do plaveckého bazénu v Jičíně. Přestože Harrachov je zaměřen na lyžování zcela automaticky, děti každý rok jeden týden v zimě, zpravidla v únoru, absolvovaly lyžařský kurz. Výcvik probíhal na běžkách i sjezdovkách.

Během prázdnin se dokončovaly práce, vyměněno bylo ústřední topení a ředitel osobně dohlížel na dokončovací práce. Generální úklid po řemeslnících před zahájením školního roku kromě uklízeček a učitelů vykonávali i rodiče. Stěhoval se nábytek, stroje a nářadí. Polytechnická dílna tak byla konečně připravena k provozu na zahájení školního roku **1977/1978. Slavnostní otevření nové školní přístavby** se konalo poslední týden v srpnu za přítomnosti představitelů Okresního národního výboru v Semilech, Městského národního výboru Harrachov, členů Sdružení rodičů a přátel školy, závodu Crystalex, ředitele školy a dalších. Přístavba byla postavená v rámci akce „Z“ za 1,5 milionů korun. Ředitel školy dostal od předsedy městského národního výboru Václava Hadravy oficiálně klíče od nové přístavby, přestřihovala se slavnostně páska do budovy a ředitel školy měl následně proslov, ve kterém všem poděkoval, zhodnotil realizaci výstavby a slíbil za všechny pedagogy plné využití objektu. Od nového školního roku tak dětem začala sloužit nová, vybavená polytechnická dílna s toaletami, umývárnamy, strojovnou a skladem materiálu i kabinetem.

Učitelé se při své práci řídili přesně daným pracovním plánem školy, konkrétní úkoly byly rozpracovány v dílčích plánech. Sledovala se efektivita, kvalita a celková důslednost výchovy a vyučování. Vlastenecká a internacionální výchova byla určována významnými svátky v daném roce a vše bylo na konci roku kontrolováno. Prováděla se hloubková analýza celkové práce školy a stanovovaly se úkoly na další školní rok.

Školní rok **1978/1979** do školy nastoupil nový školník Alois Csiba. Jeho manželka Eva pracovala jako uklízečka. Manželé se stali na dlouhá léta stabilní částí personálu školy. Jejich dvě děti zde absolvovaly celou základní školu.

Protože se dětem prodloužily zimní prázdniny o čtrnáct dní z důvodu palivo-energetické krize, nekonaly se jarní prázdniny.

V květnu se děti účastnily celookresní soutěže mladých zdravotníků, na kterou se připravovaly pod vedením harrachovského obvodního lékaře MUDr. Brdlíka, a

během celého školního roku byla věnována velká pozornost i dopravní výchově. Děti dojížděly na dopravní hřiště a učily se pravidlům silničního provozu.

Na konci května do školy vždy jezdila inspekce zhodnotit práci učitelů a ověřit metody a formy práce. Na konci školního roku ti nejlepší učitelé dostávali finanční odměnu a úspěšní žáci ve sportu, učivu i ti mimořádně snaživí dostávali na závěrečné slavnosti k ukončení školního roku knihu s věnováním. Poslední školní den, kdy děti již odcházely domů s vysvědčením, byl prokázán kontakt několika dětí se psem nakaženým vzteklinou v infekčním stadiu. Ihned byl celý učitelský sbor, lékař, hygiena a další instituce kontaktovány a rozběhlo se dvoudenní vyšetřování kontaktu dětí se psem. Celkem dvanáct dětí bylo hospitalizováno v nemocnici v Hradci Králové a 75 v dětské ozdravovně v Harrachově. Všem byla naočkována vakcína. V dalším školním roce **1979/1980** se ve škole vyskytla žloutenka a ve dvou třídách musela být nastolena karanténa.

V osmdesátých letech děti jezdily na pravidelné bramborové brigády pomáhat zemědělským družstvům v okolí. Stále probíhaly lesní brigády. Děti pomáhaly i při úklidu kempu nebo skokanských můstků. Pionýrská činnost se rozvíjela v zájmových kroužcích, jako byli Mladí požárníci, Mladí strážci hranic, Mladí ochránci přírody, Sněhová vločka a další. Celkem 87,6% dětí (Kronika, 1981-1982) základní školy navštěvovalo některou z pionýrských organizací. Konala se celodenní branná cvičení, kde děti absolvovaly pochod se zátěží, plnily branné úkoly, řešily politická témata, učily se poskytovat první pomoc a bránit se proti škodlivým látkám. Běhal se přespolní běh „Krakonošova stezka“ a branný závod „Partyzánský samopal“.

Škola měla za cíl vychovat z dětí dobré lyžaře, tradičně se pořádaly alespoň troje školní závody v běhu na lyžích, dvoje ve sjezdovém lyžování a k tomu skok prostý a závod sdružený.

Pravidelně úspěšní byli učitelé i v komunálních volbách. Ve volbách v roce 1981 se tři z učitelek staly místními političkami a jedna z nich po letních prázdninách nastoupila na místo tajemnice městského národního výboru.

Vánoční program v roce 1982 byl v tělocvičně školy pro všechny třídy společný. Na besídku si děti z dramatického kroužku nacvičily vtipnou pohádku. V roce 1983 se konalo Mistrovství světa v letech na lyžích, děti ze sportovních oddílů byly zapojeny do

slavnostního ceremoniálu a stříbrnou medaili získal Pavel Ploc, bývalý žák základní školy.

V zápise kroniky školního roku **1983/1984** (Kronika, 1983-1984) si ředitel školy posteskl, že městský národní výbor nic nepodniká, aby zajistil potřebné opravy školy. Školník musel opravit alespoň to základní jako byly opravy na střeše, hromosvody, okapy nebo opadávající omítka.

Kronika (1980–2014) nejčastěji zmiňuje a vyjmenovává sportovní úspěchy dětí. Pravidelně však děti odváděly velké množství léčivých bylin a aktivní byly i ve sběru papíru. Ve školním roce **1984/1985** to bylo celkem 18 000 kilogramů starého papíru, což v průměru vycházelo na více než 75 kilogramů na žáka, starého textilu přes 3 000 kilogramů a léčivých bylin 250 kilogramů, za což škola získala od okresu velmi dobré hodnocení. (Kronika, 1984-1985). V tomto školním roce byla také více než předtím zdůrazňována ideově-výchovná úloha každého výchovného pracovníka školy. Kronika (Kronika, 1984-1985) zmiňuje plnění úkolů XVI. sjezdu Komunistické strany Československa a realizaci těchto úkolů ve školních podmínkách, to vše „*s cílem dalšího prohloubení komunistické výchovy žáků v celém jejím komplexu a se záměrem dalšího zkvalitnění přípravy žáků školy pro život a práci v rozvinuté socialistické společnosti.*“ (Kronika, 1984-1985, s. 49).

Na zahájení školního roku **1985/1986** se škola potýkala s organizačními a provozními problémy. Do školy nastoupilo celkem 302 žáků do dvanácti tříd, škola jich však měla k dispozici pouze jedenáct. Jedna první třída proto musela docházet do jiné budovy, kterou poskytl městský národní výbor. Ve čtvrté třídě bylo celkem 42 dětí. Protože chyběli učitelé, musela vypomáhat i družinářka, než byl na výpomoc přijat učitel v důchodu Josef Novotný. Na školu nastoupili dva nekvalifikovaní učitelé, což se nelíbilo rodičům žáků.

Dvacátého prvního června 1986 škola slavila **padesáté výročí otevření české školy**. Přípravy probíhaly již rok předtím a pracovala na nich komise sestavená ze členů pedagogického sboru. Finančně se na přípravách podílel městský národní výbor a Sdružení rodičů a přátel školy. Suvenýry daroval patronátní závod Crystalex a propagační materiály zajistila Tělovýchovná jednota Jiskra.

Z devadesáti pozvaných bývalých pracovníků harrachovské školy, pedagogů i nepedagogických pracovníků školy přijelo celkem šedesát jedna hostů. Škola byla

slavnostně vyzdobena, na šesti výstavních panelech zachycena historie i současnost školy. Pozvaní hosté se při příchodu do budovy zapsali do kroniky a dostali propagační materiály. Po zhlédnutí výstavy je čekalo občerstvení připravené kuchařkami školy. Od půl desáté proběhlo oficiální přivítání ředitelem školy, nechyběl program připravený dětmi a společná prohlídka budovy. Po velkém občerstvení následovala společná beseda a na závěr byla připravena prohlídka města. K této příležitosti byl vydán speciální zpravodaj Pod Čertovým vrchem. Jedním z hostů, kteří na slavnost přijeli, byl i bývalý ředitel školy Antonín Měšťánek.

Ve školním roce **1986/1987** nastoupilo do školy 289 žáků, v pololetí ještě další děti do druhé třídy přibyly, nastal problém s nedostatkem tříd, kterých škola měla třináct, ale pouze jedenáct učeben. Dvě třídy se musely vyučovat mimo budovu školy, jedna v budově zajištěné městským národním výborem za muzeem skla a druhá v budově Horské služby.

Když se zahajoval školní rok **1987/1988** s počtem 310 žáků, problém s nedostatkem prostoru v budově se ještě vystupňoval. Se čtrnácti třídami se škola nevešla už ani do objektu za muzeem skla. Vedení školy a městského národního výboru hledalo společně řešení. Ukázalo se však, že nikdo není ochoten vzít do svého objektu školní třídu. V úvahu připadalo jediné možné řešení, vozit žáky do škol mimo Harrachov. Pomoc se našla v sousedním jabloneckém okrese. Jedna 1. třída dojížděla do Kořenova – Martinského údolí, druhá 1. třída do budovy Mateřské školy v Horním Polubném. Městský národní výbor zajistil dopravní linku, která děti z Harrachova do Kořenova vozila. Učitelky, které s dětmi dojížděly a vyučovaly je, byly Helena Slavíková a Miroslava Semrádová.

Škola neměla byty pro učitele, neustále se proto potýkala s nedostatkem kvalifikovaných učitelů. Vyučovali učitelé, kteří neměli potřebné vzdělání, vypomáhali učitelé důchodci z okolí. Stabilně již dva roky nebyla zajištěna výuka českého jazyka na druhém stupni aprobovaným učitelem. Byty, které měla škola k dispozici, byly studené a malé pokojíčky v budově městského národního výboru. Ve školní jídelně se stravovalo téměř 300 osob a kapacita byla nedostatečná. Problém byl i se zajištěním pracovních sil v kuchyni, proto vypomáhali díky snaze městského národního výboru zaměstnanci hotelů v Ryžovišti a Skicentra. Dlouhodobě se nedařilo z důvodu nedostatku finančních prostředků realizovat opravy školy.

V prostorách bývalé polytechnické dílny byly vybudovány tři menší učebny, dvě jako třídy a třetí jako učebna pro specifickou přípravu dívek, kde se učily šít, vařit a pečovat o dítě. Do nového prostoru byla přemístěna sborovna, ředitelna a obě místnosti dostaly nový nábytek.

10 Školství v letech 1989 – 1990

Po několika letech práce byla dokončená přístavba školy zvaná TESKO. Začalo se v ní s výukou technických prací a počet tříd odpovídal naprosto přesně počtu učeben. Učitelství se však potýkal s nedostatkem personálu. Chyběl jeden učitel na druhém stupni, učitelé tak měli zvýšené pracovní úvazky a přesčas.

Na podzim se ještě konal přespolní běh a branné cvičení. V říjnu byla na škole zahájena kontrola Okresní školní inspekce, která končila již za vzrušené atmosféry. Sedmnáctého listopadu v Praze došlo k demonstraci studentů. Brutální útok bezpečnostních složek proti studentům odsuzovala celá škola. Inspektor společně s pedagogickým sborem absolvoval dvouhodinovou protestní stávku. Na budově školy byla vyvěšena státní vlajka a s dětmi z druhého stupně se vedly diskuse o probíhající situaci.

Ve městě začalo pracovat Občanské fórum a počátkem roku 1990 dostal ředitel školy a jeho zástupkyně dopis harrachovského Občanského fóra, který jim doručila učitelka Mirka Semrádová. Dopis nechala podepsat všem zaměstnancům školy, aby bylo zřejmé, že dotazy v dopise kladou zaměstnanci svým nadřízeným. Ne všichni ho však podepsali. Vedením školy byl vznesen dotaz, zda všichni mají za to, že otázky, které dopis obsahuje, jsou konkrétně určeny vedení školy. Obdrželi odpověď, že stejný dopis dostanou všichni vedoucí pracovníci v Harrachově. (Kronika, 1989-1990). Ředitel společně se zástupkyní školy svolali na osmého ledna od čtrnácti hodin odpoledne společnou schůzi všech pracovníků školy do sborovny. Tam zcela otevřeně odpovídali na všechny položené otázky z obdrženého dopisu. Ředitel školy ve své řeči hovořil o své rodině, práci pro školu i politické situaci, ve které všichni, kteří se ve sborovně sešli, museli pracovat a k čemu se jako učitelé museli zavazovat, aby mohli vzdělávat a vychovávat děti. Téměř tříhodinová diskuse mezi vedením školy a zaměstnanci školy končila vyjádřením důvěry řediteli i jeho zástupkyni, nesouhlasila jen jedna učitelka. O důvěře bylo veřejně hlasováno. Zaměstnanci vyjádřili podporu řediteli školy, a tak

setrval ve své funkci. O výsledku schůze byl sepsán zápis a předán Občanskému fóru na večerní schůzi konané v kině devátého ledna 1990. Následující den po schůzi Občanského fóra vydal ředitel školy prohlášení, ve kterém sám ze své funkce ředitele školy odstupuje na nátlak, který ze strany Občanského fóra cítil a požadoval doplnění úvazku, aby mohl pracovat jako řadový učitel. O den později své prohlášení předal osobně okresnímu národnímu výboru v Semilech a dvacátého ledna 1990 situaci do školy přijeli řešit Okresní školní inspektor Miloslav Kunert a Ladislav Stránský. Výsledkem jednání mezi ředitelem školy, zástupci Občanského fóra a odborové organizace bylo projednání žádosti ředitele Peremského na Okresním národním výboru a dočasně byl vedením školy pověřen učitel v důchodu Jaroslav Hejral. Druhého února 1990 předal Jan Peremský za přítomnosti inspektora Miloslava Kunerta protokolem školu Jaroslavu Hejralovi. Všichni se pak dostavili do kanceláře tajemnice městského úřadu, kde jim bylo za dosavadní práci poděkováno.

Druhé pololetí školního roku byly vyhlášeny dva dny pololetních prázdnin. Prvního a druhého února. V těchto dnech došlo k výměně ředitele na škole a jeho první počín s podporou Občanského fóra bylo vyzvat krajský národní výbor, aby budovu, kterou v Harrachově vlastnil a málo využíval k rekreaci, daroval městskému národnímu výboru k užívání a ten ji mohl poskytnout škole jako ubytování pro učitele, kterých je zde nedostatek. K dohodě nedošlo, proto děti ze školy, žáci harrachovského lesnického učiliště a učitelé školy manifestovali. Výsledkem bylo devátého února jednání krajského národního výboru s Městským národním výborem v Harrachově. Krajský národní výbor uvolnil jedno patro jako ubytování pro učitele.

Slavnostní událostí bylo **navrácení čestného názvu, „Škola Dr. h. c. Jana Masaryka“**. V sobotu dvacátého osmého dubna 1990 se za velké účasti lidí konala oslava navrácení čestného názvu školy. Přítomen byl i ministr školství, mládeže a tělovýchovy Milan Adam²¹, zástupci dalších významných organizací, předseda městského národního výboru a mluvčí harrachovského Občanského fóra. Kulturní program s dětmi ze školy připravila zástupkyně ředitele Jarmila Krejcarová s paní učitelkou Erbenovou. Ve sklárně byla stanovena přestávka, aby se zaměstnanci mohli jít na slavnosti podívat. Přestože bylo chladné počasí, slavnost se konala venku u

²¹ Prof. MUDr. Milan Adam DrSc., dr. h. c. (28. 5. 1928 – 22. 9. 2008) - ministr školství, mládeže a tělovýchovy od 5. 12. 1989 do 29. 6. 1990.

navraceného názvu školy. Nápis musel být ze školy odstraněn v padesátých letech. Kovová písmena, která měla být dána do sběru, tehdejší školník pan Novotný uložil pod přístřešek na půdu. Pan Waldmann z Pasek písmena opravil a na původní místo je usadil harrachovský zedník pan Hadrava. Po ukončení oslavy se dále ve sborovně školy diskutovalo mezi ministrem školství a učiteli o současném stavu na ministerstvu školství i dalších plánech ve školství.

Sedmého března 1990 se po čtyřiceti dvou letech konala oslava sto čtyřicátého výročí narození prezidenta Tomáše Garika Masaryka. V tělocvičně školy byl dětmi ze základní školy připraven kulturní program, projev měl ředitel školy Hejral. Dětem byl vysvětlen odkaz Masaryka, Beneše, Štefánika a dalších politiků, jejichž odkaz byl komunistickým režimem zakazován. Ve třídách učitelé žákům vysvětlovali historické události podle skutečnosti.

V ostatních oblastech žila škola běžným životem. Konaly se lyžařské závody, dopravní soutěže, oslavoval se 1. máj, slavil se Mezinárodní den učitelů. Tentokrát však bez povinné účasti a velkolepých oslav. Poprvé po čtyřiceti dvou letech nebylo třeba podávat hlášení o počtu žáků, učitelů a ostatních zaměstnanců školy, kteří se oslav zúčastnili.

V rámci lékařské péče byla zcela poprvé dívkám z osmé třídy provedena kontrola u gynekoložky. Každou dívku doprovázela její matka.

Ve školní kuchyni měla být zavedena myčka, elektroinstalace a odpad však nesplňovaly potřebné normy, byly tak zahájeny přípravy na opravu kanalizace. Elektrické vedení bylo staré více jak padesát let, vše bylo v dezolátním stavu. Opravy kuchyně proběhly o letních prázdninách 1990, kromě toho také rekonstrukce osvětlení, rozvodů elektrické energie, vymalovaly se šatny a třídy. Finanční podporu škole na opravy poskytlo zastupitelstvo města Harrachova.

11 Školství v letech 1991 – 2015

11.1 Školství v letech 1991 – 2014

Třicátého prvního května 1991 onemocněl ředitel školy Jaroslav Hejral a ze zdravotních důvodů se do školy již nevrátil. Zastupovala ho zástupkyně ředitele Jarmila Krejcarová. V červnu proběhla volba nového ředitele hlasováním pedagogického sboru. Ředitelkou školy se stala dosavadní učitelka Ludmila Rázlová.

Neustále se zvyšoval počet žáků ve škole, vyučovalo se v Obřadní síni městského úřadu, některé třídy prvního stupně se vozily do Kořenova a Polubného. Nedostačující pro tolik tříd byla i jedna tělocvična. Došlo tedy k zadání projektu arch. Šmídovy o přístavbu školní budovy. V dubnu 1991 byla provedena rekonstrukce střechy a elektroinstalace, v květnu 1991 zadán projekt přístavby.

Velké změny přinesl pracovní přístup k výuce. Vyučovat se začalo podle nových učebních plánů, avšak se starými učebnicemi. Ředitelka Rázlové ve své funkci nebyla dlouho. V novém systému bylo požadováno, aby do školy přišel ředitel neznalý místních poměrů a vztahů ve škole. Dvacátého čtvrtého června 1991 proběhlo na Školském úřadě v Semilech konkurzní řízení na ředitele školy. Novým ředitelem se stal s platností od prvního srpna 1991 Vladimír Peřina z Ústí nad Labem. Po mnoha letech odešla do důchodu družinářka, Marie Škodová.

Školní rok **1991/1992** zahájil nový ředitel. Zástupkyní ředitele nadále zůstala Jarmila Krejcarová. V bývalé vile krajského národního výboru, která se po událostech v roce 1989 stala majetkem města, dostala rodina ředitele byt. Učitelkou byla i manželka ředitele, a oba tak nově nastoupili na harrachovskou základní školu.

Škole stále chyběli aprobovaní učitelé, v září dokonce jako výpomoc krátkodobě pomáhali vyučovat fyziku a chemii na druhém stupni dva zaměstnanci sklárny.

Druhého září na zahájení školní roku do první třídy nastoupila tělesně postižená Marie. Dítě na vozíčku byla pro školu zcela nová situace, škola nebyla bezbariérová a na schody se musela pokládat prkna. Doposud nikdy nebylo na škole integrované dítě. Její maminka nastoupila do školy jako vedoucí školní jídelny, aby mohla během výuky Maruše pomáhat.

V platnost vstoupil nový školský zákon, nové předpisy a nařízení. Škola dostala větší pravomoc při tvorbě učebních plánů, metod a forem výuky.

V druhé polovině roku také tragicky zemřel školník pan Csiba, jeho manželka nastoupila na jeho místo a stala se školnicí, od roku 1992 tuto pozici zastával její syn Ondřej.

Školní rok **1993/1994** začal ve škole s nově dokončenou přístavbou, která nabízela novou velkou tělocvičnu, dvě jazykové učebny, vybavené stolky, křesly, koberci. Nechyběl kabinet pro učitelky jazyků, velké šatny, sociální zařízení se sprchami a nová kotelna. Jedna místnost byla využita jako městská knihovna. Z bývalé

sborovny jsou šatny pro dvě třídy. Vše svému účelu slouží dodnes. Poprvé proběhlo slavnostní zahájení v nové tělocvičně.

Zcela poprvé bylo ve škole zavedeno slovní hodnocení. Učitelé od první do třetí třídy jej mohou využívat ve všech předmětech, ve čtvrté třídě a na druhém stupni v předmětech výchovného zaměření. Souhlasit s možností slovního hodnocení museli rodiče. Nově také škola začala pořádat Dny otevřených dveří. Nejen rodiče tak měli a mají možnost podívat se práci dětí a učitelů. V každé třídě je čeká program, jsou připraveny soutěže, vyzdobená škola.

Novou zájmovou činností byl kroužek gymnastiky a také rozšířená výuka světových jazyků – německého a anglického. Na druhém stupni se o dvě hodiny týdně rozšířila výuka volitelných předmětů – jazyků. Jako nepovinný předmět se vyučovalo náboženství.

Vznikla Rada školy, která měla za úkol zkvalitnit práci mezi školou, rodiči a Městem Harrachov. Jejími členkami byla tajemnice úřadu Irena Tintěrová, za školu Ivana Portyková a Lída Harcubová a někteří zvolení rodiče. Rada pracovala přibližně dva roky, rozpadla se odchodem tajemnice z města Harrachova a nepřinesla očekávané výsledky.

Ještě ani ve školním roce **1994/1995** nebyly všechny učebnice nové. Každý rok se kupovaly postupně, vždy ke každému předmětu. Hlavním důvodem byl nedostatek finančním prostředků. Pracovní sešity na prvním stupni si děti musely začít hradit samy.

Ve školním roce **1995/1996** byla opět zavedena **povinná devítiletá školní docházka**. Do učebních plánů se včlenily soustavy volitelných a nepovinných předmětů. Na harrachovské základní škole to byly do pátého a šestého ročníků hodiny konverzace v cizím jazyce a v sedmé třídě volitelný předmět konverzace v cizím jazyce, příprava pokrmů, v osmé třídě šití a ruční práce. Povinně byla ve čtvrté třídě zavedena výuka světového jazyka, děti mohly volit mezi anglickým a německým jazykem. Rozšířila se nabídka zájmových kroužků o košíkovou a práce na počítačích. Dovybavily se jazykové třídy novými lavicemi a neustále prováděly drobné opravy budovy.

Sportovní a jiné akce školy pomáhají věcnými i finančními dary podporovat podnikatelské subjekty z města a při městském úřadu byla založena komise pro mládež a tělovýchovu, která se aktivně do činnosti školy zapojila. Prostřednictvím komise Město Harrachov škole darovalo 30 000 korun českých na vybavení tělocvičny.

I ve školním roce **1996/1997** stále docházelo k vývoji ve změně výuky a učebních plánů. Pátá třída zůstala součástí prvního stupně, v šesté a sedmé třídě se snížil počet hodin matematiky a českého jazyka z pěti na čtyři a všechny ročníky kromě pátého, osmého a devátého se začaly učit podle vzdělávacího programu „Základní školy“. Poprvé se od sedmého ročníku vyučovaly předměty výpočetní technika a informatika. Škola s finanční pomocí Města vybavila počítačovou učebnu technikou v hodnotě 400 000 korun českých. Opět došlo k personální změně, novým školníkem se stal pan Patočka.

O rok později (**1997/1998**) se učitelům zvedly pracovní úvazky. Vnímaly to jako zhoršení pracovních podmínek učitelů, a proto v únoru **1998** proběhla stávka pracovníků školství. Kronika (1997-1998) říká, že vzhledem k navýšení úvazků došlo k nepatrnému zvýšení mzdy, ovšem v poměru k inflaci reálná mzda klesla.

Na školu nastoupila sluchově postižená dívka. Je to druhé integrované dítě v základní škole od dob jejího vzniku. Škola začala pro rodiče i veřejnost vydávat Informační zpravodaj, ve které byly uváděny všechny důležité informace ze školy o jejím chodu.

V říjnu roku 2000 do školy přijela skupina historického šermu Perštejn. Další zajímavou akcí si pro děti připravili hasiči. Děti mohly zhlédnout jejich veškerou techniku. Žáci vyšších ročníků jeli na exkurzi do protidrogového centra v Liberci, což byla do té doby tabuizovaná oblast.

Ve školním roce **2000/2001** byl do školy zaveden internet. Paní učitelce Krejcarové se dostalo mimořádného ocenění. Ministerstvo školství ji ocenilo cenou Martina Valase za úspěšnou integraci žákyně s těžkým sluchovým postižením. Převzít cenu do Prahy s ní jel ředitel školy.

V únoru roku 2000 se v Harrachově konalo Mistrovství světa v letech na lyžích. Školní jídelna tak sloužila ke stravování organizátorů závodů, vařilo se v ní především v noci a mnozí učitelé pomáhali i při samotné organizaci závodů.

Během školního roku **2002/2003** navázala naše škola družbu se školou s Polska, z města Szklarska Poreba. Školy se vzájemně navštívily, připravily sportovní akce pro děti, občerstvení, kulturní vystoupení a dohodly se na zachování družbě a pravidelných společných aktivitách do budoucna.

Škola v minulosti poskytovala prostory k výuce dětí, které jezdily do Harrachova ze zdravotních důvodů do ozdravovny Bílá voda. V tomto školním roce došlo ke spojení harrachovské základní se školou při ozdravovně. Od prvního července 2003 nesla škola název **Základní škola Dr. h. c. Jana Masaryka a Speciální základní škola při dětské ozdravovně Harrachov.**

Prvního září školního roku **2003/2004** proběhla celostátní stávka učitelů. Připojil se k ní i pedagogický sbor harrachovské základní školy, a tak zahájení školního roku bylo o den později. Studentům osmé a deváté třídy přibyla jedna hodina výuky cizího jazyka a sportovně nadaní žáci byli začleňováni do sportovní třídy. Během následujících dvou let mělo docházet ke změnám ve vzdělávacím systému a osnovy měly být nahrazeny Rámcově vzdělávacími plány. Probíhaly diskuse a zkoušela se zkušební verze nové koncepce školství. Podle stávajících osnov škola vyučovala do roku 2005/2006. S ohledem na změny se i učitelé museli vzdělávat a absolvovat různé kurzy, například počítačové techniky.

Od poloviny března se na několik měsíců v části budovy zabydlel městský úřad. Procházel rekonstrukcí a kanceláře byly přemístěny do přístavby školy.

Ve škole byla zřízena druhá počítačová učebna. Do ní se přesunuly staré počítače a do původní učebny zakoupily nové. Na další vybavení učebními pomůckami nebyl dostatek finančních prostředků. Od roku 2004 se učitelům zvýšil plat podle nových tarifních tabulek.

I ve školním roce **2004/2005** docházelo k dalším změnám v učebním plánu v některých třídách. V roce **2005** vstoupil v platnost **nový školský zákon č. 561/2004 Sb.** o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Podle záznamu v kronice (Kronika 2004-2005) se ale setkal s rozpačitými reakcemi učitelů. Podle jejich názoru neobsahoval závratné změny.

Od školního roku **2005/2006** začal ve škole pokles žáků, který trvá do současné doby. Na škole došlo ke spojení tříd na prvním stupni.

Ze stavebních úprav byla podstatná sněhová zábrana, kterou byl zabudovaný štít pod střechou. Během celého roku se pracovalo na tvorbě nového školního vzdělávacího programu, který škole umožní pracovat podle vlastních možností, materiální vybavenosti a zaměření školy.

Před začátkem prázdnin byla zahájena rekonstrukce sociálních zařízení, aby byla hotova do konce prázdnin. Bývalý ředitel Peremský odešel do důchodu a do školy opět přišel nový školník.

Nabízely se nové možnosti na vybavení školy a zkvalitnění výuky. V roce **2006/2007** děti mohly poprvé začít pracovat na **interaktivních tabulích**. Novou ředitelkou školy se stala Alena Bervicová.

Podle nových školních vzdělávacích plánů se začalo v první až šesté třídě vyučovat ve školním roce **2007/2008**. Díky finanční podpoře Města Harrachova, zřizovatele školy, nebylo třeba spojovat třídy, přestože dětí neustále ubývalo. Tři žáci (Lukáš Daněk, Vít Háček, Martin Ploc) ze základní školy odjeli reprezentovat školu na Zimní olympijské hry dětí a mládeže, které se konaly ve Zlínském kraji, a získali dvě první a dvě druhá místa. Poprvé se škola připojila k celostátnímu projektu Noci s Andersenem, ve kterém pokračovala i další školní roky. Děti ze čtvrté až šesté třídy společně se svými třídními učitelkami prožily pohádkovou noc z dvacátého osmého na dvacátého devátého března. Četbou, hádankami a soutěžemi si krátily čekání na půlnoc, ve které všichni společně ulehly do svých spacáků, a četly z knihy Zdeňka Svěráka Radovanovy radovánky. Od tohoto školního roku učitelé s dětmi zavedli každoroční tradici pořádání školních akademií pro veřejnost. Každá třída připravuje svůj program ať už je to taneční, pěvecké nebo jiné vystoupení.

Aby nebylo nutno spojovat třídy kvůli klesajícímu počtu dětí, zastupitelé města dofinancovali školu z rozpočtu města. Ve školním roce **2010/2011** nastoupilo do školy 114 dětí, což byl ještě menší počet, než se před prázdninami očekávalo. Vedení školy proto rozhodlo o spojení druhé a třetí třídy, což se setkalo s nevolí a protesty rodičů. Probíhala jednání s vedením města, školou a rodiči a nakonec byla zastupiteli města částka na dofinancování školy navýšena tak, aby ke spojení tříd nedošlo.

Během prázdnin před zahájením školního roku **2011/2012** proběhla rekonstrukce školní kuchyně, vymalovaly se třídy a chodby v prvním patře i školní družině. V září se v družině vyměnila plesnivá podlaha a škola zahájila realizaci projektu Ministerstva školství a tělovýchovy z Evropské unie „Peníze do škol“ a získala dotaci ve výši 788 062 korun českých. Finanční prostředky byly využity na „*individualizaci výuky a rozvoj informační a čtenářské gramotnosti, vzdělávání pedagogů v oblasti čtenářské gramotnosti, individualizaci výuky cizího jazyka, kurzy pro učitele cizích jazyků,*

inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (informační a komunikační technologie), prevence rizikového chování a vzdělávání pedagogů v práci s digitálními technologiemi“. (Kronika, 2011-2012, Nestr.). Podmínky i oblasti pro použití evropských peněz byly předem dány a na realizace projektu měla škola dva roky.

V tomto školním roce v měsíci září došlo ke **zrušení sportovních tříd** s rozšířenou výukou tělesné výchovy.

Ve výběrovém řízení zorganizovaném zřizovatelem školy (Městem Harrachov) na nového ředitele základní školy uspěla Helena Stříbrná. Poprvé zahájila ve své nové funkci školní rok **2012/2013**. Během letních prázdnin prošla školní kuchyně rekonstrukcí. Nejzásadnější bylo instalování konvektomatu do školní kuchyně, udělány byly nové rozvody vody a odpadu včetně elektroinstalace. Konvektomat má velké množství funkcí usnadňujících práci kuchařkám jako je „*automatické mytí, programování, nízkoteplotní pečení, databázi receptů, grafický displej, pečení s teplotní sondou a propojení s počítačem.*“ (Harrachovský zpravodaj, duben 2013, s. 4). Vaření v páře podporuje zdravé stravování dětí a úspory času, práce, energie, vody i vařených potravin.

Po celé toto časové období byla stále mimoškolní prioritou sportovní aktivity dětí. Pořádaly se lyžařské i běžecké závody, sportovní dny, přespolní běhy. Stejně jako v předcházejících letech byli na konci školního roku ohodnoceni nejlepší žáci za prospěch i sportovní výkony. Škola pořádala pro děti Den dětí, na jehož přípravě a průběhu se podílely i spolky z města. Pro děti byly připraveny soutěže a hry i věcné odměny. Děti jezdily na kulturní akce, divadelní představení, školní výlety, knižní veletrhy. Školu navštívilo se zábavnými pokusy Úžasné divadlo fyziky, pořádaly se besedy, například o recyklaci odpadů nebo prevenci patologických jevů. Proběhla přednáška na téma Energie budoucnosti. Konaly se pravidelné besedy pro školu pořádané Krkonošským národním parkem. Nadále stejně jako v minulosti se jezdilo na dopravní hřiště a zajišťována byla i plavecká výuka. Nabídka zájmových kroužků se různě měnila a rozšiřovala. Ke změně školníka a drobné obměně učitelského sboru došlo v průběhu let ještě několikrát. Škola se také zapojovala do mnohých projektů, například v roce ve školním roce 2011/2012 to byla Cesta řemesla, kde byli žáci podle svých zájmů rozděleni do tří skupin, a každá se věnovala jiné oblasti.

11.2 Školství v letech 2014 – 2015

V současném školním roce 2014/2015 se před školou vybudovalo krásné nové hřiště. Děti poprvé za celou historii školy mají své vlastní víceúčelové hřiště, které jim slouží při hodinách tělesné výchovy. Hřiště bylo postaveno firmou Sport-Technik Bohemia s.r.o. Harrachov nákladem 1 640 000 korun českých z dotace, kterou zajišťovalo Město Harrachov. V zimním období se využívalo jako kluziště, prozatím ve zkušebním provozu. Pro nepříznivé počasí často nebyl led.

Ve svých aktivitách škola pokračuje i nadále. Pořádají se Noci s Andersenem, exkurze, besedy, lyžařské závody, olympiády, Den otevřených dveří a různé projekty jsou nedílnou součástí jejího každodenního života. Nechybějí ale ani zcela výjimečné zážitky. V březnu 2015 skupina žáků 8. a 9. třídy jela na pětidenní poznávací zájezd do Londýna.

Tento rok slaví Česká republika významné výročí, sedmdesát let od konce druhé světové války. Žáci jeli na exkurzi do Terezína a sedmého května ve škole proběhla beseda s pamětníky k tomuto významnému výročí, která byla určena i veřejnosti.

Školu nyní čeká kompletní výměna oken v budově, která budou mít nejkvalitnější parametry s trojskly a součinitelem postupu tepla, a také zateplení celé školy, kterou Město Harrachov prostřednictvím dotace plánuje realizovat během léta. Dotace s názvem „Snížení energetické náročnosti základní školy“ dá škole nový obvodový plášť. Zateplené budou i půdní prostor, ne však velká tělocvična. Protože se jedná o historickou budovu, bude zachován původní vzhled fasády, její barevnost a také členění dveří, s dalšími prvky budovy.

Projektovou dokumentaci zpracoval Ing. Jiří Pavlů, výběrové řízení na zhotovitele vyhrála firma Syban z Liberce. Celkové náklady na zhotovení budou činit 6,3 milionů korun českých.

Dětem skončí školní rok již devatenáctého června 2015. Poté se ve škole zahájí práce na výměně oken a zateplení. Celá akce by měla být hotová do konce letních prázdnin.

Budoucnost školy

Další plány do budoucnosti školy jsou velkolepé. Škola v současné době v mnohém nevyhovuje moderním trendům. Vznikla studie stavby, jak by takové stavební úpravy

mohly vypadat. Autorem je atelier Ing. Arch. Synovce. Papírový model přestavby školy je vystaven ve škole a nabízí univerzální sál a také řešení současné nedostatečné parkovací plochy u školy. Okolí školy projde parkovou úpravou s osvětlením. Zcela nové křídlo, které by vzniklo přístavbou, by vytvořilo kryté atrium. Stávající objekt knihovny a dílen by byl zbourán a v novém křídle by vzniklo několik nových učeben, kabinetů a sociálních zařízení. V přízemí by byla vybudována nová knihovna pro veřejnost a vše by splňovalo požadavky na bezbariérovost budovy. Součástí projektu je i kompletní interiérová úprava stávajícího objektu a zřízení šaten. Finanční odhad rozsáhlé studie je 50 milionů korun českých bez DPH (daně z přidané hodnoty). Zda se podaří zajistit prostředky a získat případnou dotaci na změnu, a vzhled současné školy je prozatím otevřenou otázkou budoucnosti.

12 Závěr

Ze školních kronik bylo čerpáno mnoho informací o základním chodu školy. Školní kroniky psal vždy ředitel školy a byly silně emocionálně podbarvené, aby odpovídaly politické situaci doby a směru, který vždy daná vláda nastolila.

Z německé kroniky tak zcela jednoznačně byl cítit nacistický zápal a veškeré oslavy, které na škole probíhaly, se týkaly oslav Říše, jejího vůdce a německé ideologie. Po konci druhé světové války kdy se škola opět vrátila do rukou Čechů, zjišťuji, že systém vedení dětí se až tak neliší od předchozí výchovy, pořádají se oslavy, děti sportují, jsou vzdělávány. Tentokrát však přichází do ideologie komunistické strany a veškeré zápisy jsou demagogicky psány jako propagace socialistického myšlení, oddanosti vlasti, zápalu pro rovná práva pracujícího lidu a je v nich až fanaticky vzhlíženo k našim osvoboditelům, Sovětskému svazu. Největší část zápisů jednotlivých let školních roků je věnována podrobnému popisu oslav a jejich doprovodných programů.

O životě školy se tak dovidám jen úspěchy z různých brigád a plnění plánů. Výchovný a vzdělávací cíl školy v padesátých letech minulého století můžu hodnotit také podle oslav výročí různých významných osobností, skladatelů, spisovatelů, malířů a politiků. Mimo to byla oslavována i různá výročí vynálezů nebo profesí. O kladném přístupu ke sportu usuzuji z konání zimních lyžařských závodů, ale i sokolských dnů či běhů vítězství. V Harrachově lyžařské závody dětí dodnes patří mezi hlavní události zimní sezóny.

Co se mi velice líbilo, bylo velmi podrobné životopisné povídání o učitelích, kteří byli na školu povoláváni. Mám tak možnost dovědět se jejich osobní a rodinnou anamnézu. Tabulky ukazují i zařazení do platové třídy a rodinný stav. Všude je přiložena fotografie, takže si mohu vytvořit konkrétní vizuální představu o učiteli. Výjimečně se v kronice objevují fotografie z některé školní akce.

Překvapily mě dlouhé a velmi pečlivě volené školní výlety. Výlety patřily mezi podrobně popsané události a bylo velmi zajímavé přečíst si jejich podrobný harmonogram. Bohužel zde už opět postrádám nějaký podnět, zážitek, zpětnou vazbu od třídy a učitele. Kroniky jednotlivých tříd, kde by tyto události mohly být popsány, nebyly vedeny. V současné době si své třídní portfolio vedou jen některé ročníky. Záleží vždy na přístupu a motivaci třídního učitele.

Ze školní kroniky (Schulchronik, 1940 – 1980) se dočítám převážně o škole střední, v souběhu s ní byla psána Pamětní kniha, ze které jsem mohla čerpat doplňující fakta k národní škole.

I v pozdějších, poválečných letech je značně rozpoznatelný rozdíl ve stylistice jednotlivých ředitelů školy. Přestože zápisy mají vesměs shodnou strukturu a popisují jednotlivé aktivity školy s každoroční pravidelností, ze stylu projevu je citelně vnímatelný politický systém dané doby. Stylistika je ovlivněna dobou a prioritami politické vlády daného historického období. Z tohoto hlediska mě zaujal zápis školního roku 1969/1970, který vyznívá velmi odvážně a zapisovatel neskrývá svůj pohled na politickou situaci, kterou začal vnímat zcela jinak, ovlivněn okolnostmi roku 1968. Ředitel, který zápis psal, byl také z politických důvodů sesazen ze své pracovní pozice.

Dalším významným mezníkem, bylo období Sametové revoluce a život školy v roce 1989/1990. Základní školu jsem navštěvovala v době, kdy u moci byla Komunistická strana Československa. Pamatuji si tedy jaký vzdělávací a výchovný systém byl v té době nastolen. Historické události roku 1989, které měly zásadní vliv nejen na změnu vzdělávacího systému školství, ale i osobní postoje zaměstnanců školy nasměrovaly její další vývoj.

Současnost je velice pružná, kreativní, otevřená možnostem a díky Evropským dotacím je zde i vize převratné vizuální podoby původního vzhledu školy.

Bohužel ve všech školních kronikách postrádám více empatických záznamů o dětech, konkrétní poznatky k třídám a žákům. Z nepřímých zdrojů jsem zjistila, že se škola potýkala i s problémy výchovnými a patologickými, přesto o nich kroniky nehovoří a nejsou tedy zaneseny do diplomové práce.

Jsem přesvědčená, že se mi podařilo cíl diplomové práce naplnit, přesto očekávám, že bude v budoucnu obohacována dalšími objevenými poznatky.

13 Seznam literatury a použitých zdrojů

- CVRČKOVÁ, Věra (2015). *O školní docházce v Harrachově* [rozhovor].
Harrachov, 10. 06. 2015
- DAVID, Petr, HAMPL, Karel, POTMĚŠIL, Jaroslav, SLAVÍK, Stanislav, SUK, Aleš & ZELENKA, Pavel (2013). *110let našeho lyžování*. Praha: S&D.
- Gedenkbuch - Farní kronika města Harrachova (1854-1997)*.
- HROCH, M. & kol. (1985) *Úvod do studia dějepisu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- JANÁČEK, Josef & LOUDA, Jiří (1988). *České erby*. Praha: Albatros.
- Kronika při dětské ZŠ ozdravovně v Harrachově, (1974–2006)*.
- Kronika obce Harrachov v Krkonoších II. díl, (1962-1970)*.
- Kronika Harrachov III. díl, (1971-1980)*.
- Kronika harrachovské základní školy (1980-2014)*.
- LAUER, Otto (nedat). *Harrachsdorf im Riesengebirge Chronik - Kronika o historii obce Harrachov*.
- LUŠTINEC, Jan (2007). *Jilemnice*. Praha: Paseka.
- LUŠTINEC, Jan (2006). *Jan Nepomuk František hrabě Harrach*. Vrchlabí: Správa KRNAP.
- LUŠTINEC, Jan (2000). *Jilemnice – historická zastavení*. Jilemnice: Město Jilemnice.
- MATĚJKOVÁ, Milada. (2010). *Vývoj školské správy na našem území* [Bakalářská práce].
Brno: PrF MU.
- MENŠÍKOVÁ, Michaela (1998). *Státní obecná a měšťanská škola Harrachov 1910-1938*.
Semily: Státní okresní archiv.
- MENŠÍKOVÁ, Michaela (1995). *Národní škola Harrachov 1948-1953*. Semily: Státní okresní archiv.
- MĚŠTÁNEK, Antonín (2015). *O školní docházce v Harrachově* [rozhovor].
Harrachov, 7. 06. 2015
- Obecní kronika města Harrachova I. díl, (1959–1960)*.
- Pamětní kniha harrachovské základní školy, (1953– 1980)*.
- Pod Čertovým vrchem (1986)*. Semily: Východočeské tiskárny.

Schulchronik Harrachsdorf (1940-1959).

SLAVÍK, Stanislav (2001). *Harrachov na dobových pohlednicích*. Jilemnice: Gentiana.

ŠOLCOVÁ, Marie (2015). *O školní docházce v Harrachově* [rozhovor].

Harrachov, 19. 04. 2015.

Třídní kronika - třídní portfolio jedné třídy (1.-7.tř. studium od 1960 do 1967)

harrachovské základní školy (1960-1967).

VAŠATA, Ondřej (2010). *Robert Turka český menšinový učitel a národní pracovník*.

[cit. 11.12.2014]. Dostupné z:

http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=10962&Itemid=34

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1923-1924).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1928-1929).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1928-1929).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1929-1930).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1935-1936).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1935 – 1936).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1936 – 1937).

Výkazy harrachovské základní školy. *Obecná škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1936 – 1937).

Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1930 - 1931).

Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1930 - 1931).

Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 3*, (1932 - 1933).

- Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1933 - 1934).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 1*, (1934 - 1935).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 3*, (1934 - 1935).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1935 - 1937).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Měšťanská škola, výkaz docházky a prospěchu, tř. 2*, (1937 - 1938).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Organizace školy* (1922 – 1939).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Organizace školy* (1949 – 1952).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Podací protokol vedení školy* (1903 – 1908).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Podací protokol* (1949 – 1953).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Záležitosti žactva a vyučování* (1906 – 1941).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Záležitosti učitelů* (1945 – 1947).
- Výkazy harrachovské základní školy. *Záležitosti žactva a vyučování* (1945 – 1947).
- Záznamy z práce učitelů harrachovské školy* [Konferenční protokol] (1945-1949).
- Z HARRACHU. *Leccos – Z Harrachu*. [online]. Ottův slovník naučný. Nestr. [cit. 21.04.2014]. Dostupné z: <http://leccos.com/index.php/clanky/harrachu>

14 Seznam příloh

Příloha A – Obr. 1 + Obr. 2 – České děti na Novém Světě	1
Příloha B – Obr. 3 - II. třída obecné školy 1931 – 1932.....	2
Obr. 4 - I. ročník měšťanské školy Nový Svět 1932 – 1935	2
Příloha C – Obr. 5 - II. ročník měšťanské školy Nový Svět.....	3
Obr. 6 - Učitelství sbor, 1934.....	3
Příloha D – Obr. 7 - III. ročník měšťanské školy Nový Svět 1934 – 1935.....	4
Obr. 8 - Státní škola – Nový Svět 1935 – 1936.....	4
Příloha E – Obr. 9 - Projev při otevření školy v Novém Světě v roce 1938	5
Obr. 10 - Státní škola – Škola Nový Svět 1938.....	5
Příloha F – Obr. 11 - Ředitel A. Měšťánek s učitelem V. Novotným, Obecná a měšťanská škola.....	6
Příloha G – Obr. 12 + Obr. 13 - 1. Máj, 1958.....	7
Příloha H – Obr. 14 + Obr. 15 - lyžařské závody, 1961	8
Příloha I – Obr. 16 - skupinové shromáždění, 1961.....	9
Obr. 17 - brigáda, 1961.....	9
Příloha J – Obr. 18 - Učitelství sbor před školou, školní rok 1960 – 1961.....	10
Příloha K – Obr. 19 - Přemístění tříd, záznam z Pamětní knihy, školní rok 1961 – 1962.....	11
Příloha L – Obr. 20 - Školní závody 1972 – 1973.....	12
Příloha M – Obr. 21 - 50 let školy, 1986 (bývalý ředitel A. Měšťánek - první řada, desátý zprava) ...	13
Příloha N – Obr. 22 - Učitelství sbor – školní rok 1992/1993.....	14
+ Obr. 23 - Učitelství sbor – školní rok 1998/1999.....	14

Příloha O – Obr. 24 + Obr. 25 – Slavnost k vrácení čestného názvu školy 28. 4. 1990.....	15
Příloha P – Obr. 26 - Škola (90. léta).....	16
+ Obr. 27 - Škola (zima 2005).....	16
Příloha Q – Obr. 28 - Nové multifunkční hřiště u školy, 2014.....	17
Příloha R – Obr. 29 - Dokument o zproštění školní služby A. Měšťánka, 1932.....	18
Příloha S – Obr. 30 - Služební lístek A. Měšťánka, 1932.....	19
+ Obr. 31 - Pověření k otevření a vedení školy Měšťánka, 1945.....	19
Příloha T – Obr. 32 - Ustanovení do funkce ředitele A. Měšťánka, 1945.....	20
Příloha U – Obr. 33 - Dopis A. Měšťánka J. Malypetrovi, 1947.....	21
Příloha V – Obr. 34 - Dopis J. Malypetra A. Měšťánkovi, 1947.....	22
Příloha W – Obr. 35 - Ustanovení A. Měšťánka učitelem, 1947.....	23
Příloha X – Tab. 1 - Demografie CD	24
Příloha Y – Tab. 2 - 63 Přehled pedagogického sboru po letech CD	25

Příloha A – Obr. 1 + Obr. 2 - České děti na Novém Světě

České děti na Novém Světě, které péčí Ústřední Matice Školské soukromě jsou vyučovány.

ČESKÉ DĚTI NA NOVÉM SVĚTĚ PÉČÍ ÚSTŘEDNÍ MATICE ŠKOLSKÉ V RODINÁCH SOUKROMĚ VYUČOVANÉ.

§ 6. zákona daného dne 19. února 1870 č. 22. z. z. praví:
„Školní úřadové pečujte o to, aby potřebné školy národní, kde jich posavad není, bez zbytečných odkladů se zřizovaly . . .“

Příloha B – Obr. 3 – II. třída obecné školy 1931 – 1932

Obr. 4 – I. ročník měšťanské školy Nový Svět 1932 - 1935

I. třída

I. ročník měšťanské školy Nový Svět

Příloha C – Obr. 5 - II. ročník měšťanské školy Nový Svět

Obr. 6 - Učitelský sbor 1934

Příloha D – Obr. 7 - III. ročník měšťanské školy Nový Svět 1934 - 1935

Obr. 8 - Státní škola – Nový Svět 1935 - 1936

III. ročník měšť. školy
- Nový Svět

STÁTNÍ ŠKOLA - NOVÝ SVĚT.

Příloha E – Obr. 9 - Projev při otevření školy v Novém Světě v roce 1938

Obr. 10 - Státní škola – Škola Nový Svět 1938

Harrachsdorf - Riesengebirge

Příloha F – Obr. 11 - ředitel A. Měšťánek s učitelem V. Novotným

Obecná a měšťanská škola

Příloha G – Obr. 12 + Obr. 13 - 1. Máj 1958

Příloha H – Obr. 14 + Obr. 15 - lyžařské závody 1961

Příloha I – Obr. 16 - skupinové shromáždění 1961

+ Obr. 17 - brigáda 1961

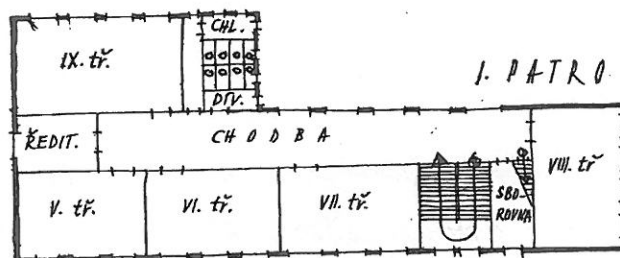
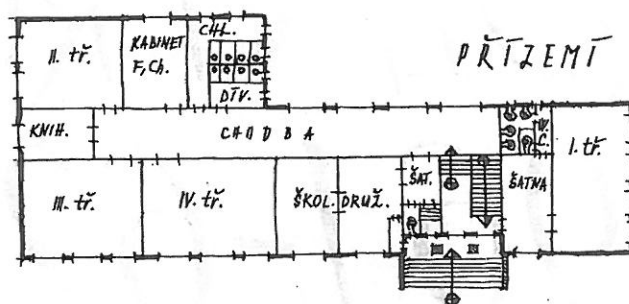

Učitelský sbor: Na horním obrázku je učitelský sbor na konci školního roku 1960-61. Stojící zleva: Kocouňková, Lukešová, Bulínová, Jandá, Hlušková, Honíčková, Judořová, Šimůnková; sedící: Bařant, Šprinc, Kocourek.
Při fotozáznamu nebyly přítomny soudušky: Zelinková a Opoceníková. Soudruh Mlásek, který rovněž v firměních důvodů pracovní poměrů, již pracoval jako celník na stát. hranici. Š. Judořová rovněž má pracovní poměr s důvodů rodinných.

Příloha K – Obr. 19 - Přemístění tříd, záznam z Pamětní knihy,
školní rok 1961 – 1962

učitelů a převzali přípravu učebnic a školní potřeby. Z organizačních důvodů byly nově rozmístěny třídy:

Takto je počítaná slabá druhá třída v nejmenší místnosti - bývalém kabinetu. Vyšší třídy jsou pohromadě v proschodě, kde je stěh stropna a řidičbna. V osmé třídě bude prostupně budována pracoma fyziky a chemie.

Příloha L – Obr. 20 - Školní závody 1972 – 1973

500m
 III. a IV. tř. chlapci: 1. Petr Janoušek - 3,48 min.
 III. a IV. tř. dívky: 1. Zdena Erbenová - 4,39 min.
 V. a VI. tř. chl. 1 km: 1. Petr Lisicán - 6,48 min.
 dívky: 1. Jana Lisicánová - 9,11 min.
 VII. a VIII. tř. chl. 3 km: 1. Milan Janoušek - 13,08 min.
 dív. 2 km: 1. Mirosl. Kocourková - 10,28 min.
 IX. tř. chl. 3 km: 1. Karel Mňuk - 41,38 min.
 dív. 2 km: 1. Jitka Kubicová - 10,38 min.
 Připijí několik obrázků k těmto závodům.

1. Š. Šmídová a P. Engová startují
 1. třídou.
 2. Závoduškové J. Fiešer ve III. tř. na brati.
 3. Š. Šmídová startuje 1. třídou.

Příloha M – Obr. 21 - 50 let školy, 1986

(bývalý ředitel A. Měšťánek - první řada, desátý zprava)

Příloha N – Obr. 22 - Učitelský sbor – školní rok 1992/1993

+ Obr. 23 - Učitelský sbor – školní rok 1998/1999

Příloha O – Obr. 24 + Obr. 25 – Slavnost k vrácení čestného názvu
školy 28. 4. 1990

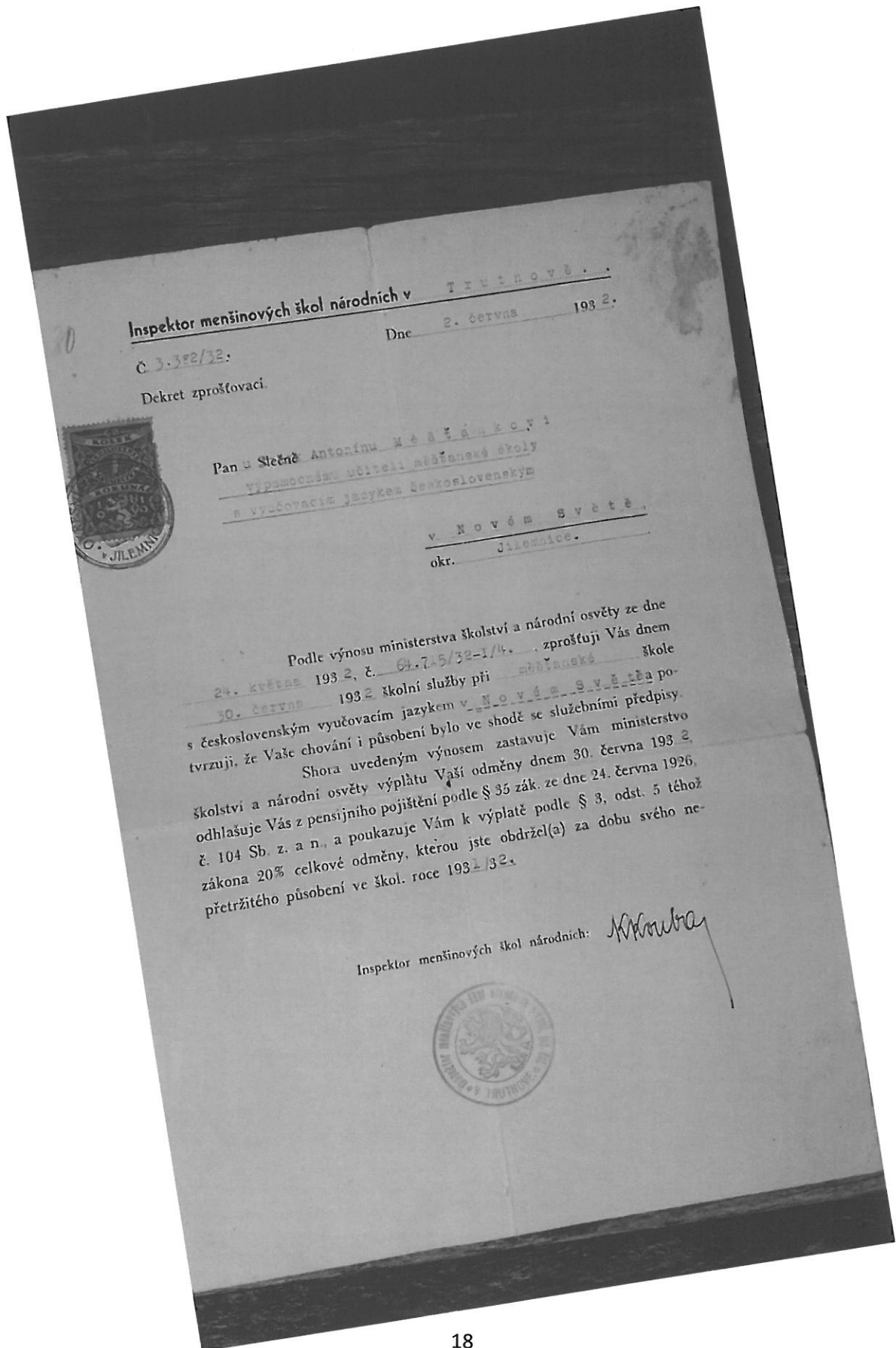

Příloha P – Obr. 26 - Škola (90. léta)
+ Obr. 27 - Škola (zima 2005)

Příloha Q – Obr. 28 - Nové multifunkční hřiště u školy, 2014

Inspektor menšinových škol národních v Trutnově
Dne 2. června 1932.

Č. 3.382/32:

Dekret zprošťovací.

Pan u Sličně Antonínu Měšťánekovi
Výpomocnému učiteli měšťanské školy
o vyučovací jazykem československým

v Novém Světě,
okr. Jilemnice.

Podle výnosu ministerstva školství a národní osvěty ze dne 24. května 1932, č. 64.745/32-1/4, zprošťuji Vás dnem 30. června 1932 školní služby při měšťanské škole s československým vyučovacím jazykem v Novém Světě po-
tvrzují, že Vaše chování i působení bylo ve shodě se služebními předpisy.

Shora uvedeným výnosem zastavuje Vám ministerstvo školství a národní osvěty výplatu Vaší odměny dnem 30. června 1932, odhlašuje Vás z pensijního pojištění podle § 35 zák. ze dne 24. června 1926, č. 104 Sb. z. a n., a poukazuje Vám k výplatě podle § 3, odst. 5 téhož zákona 20% celkové odměny, kterou jste obdržel(a) za dobu svého nepřetržitého působení ve škol. roce 1931-32.

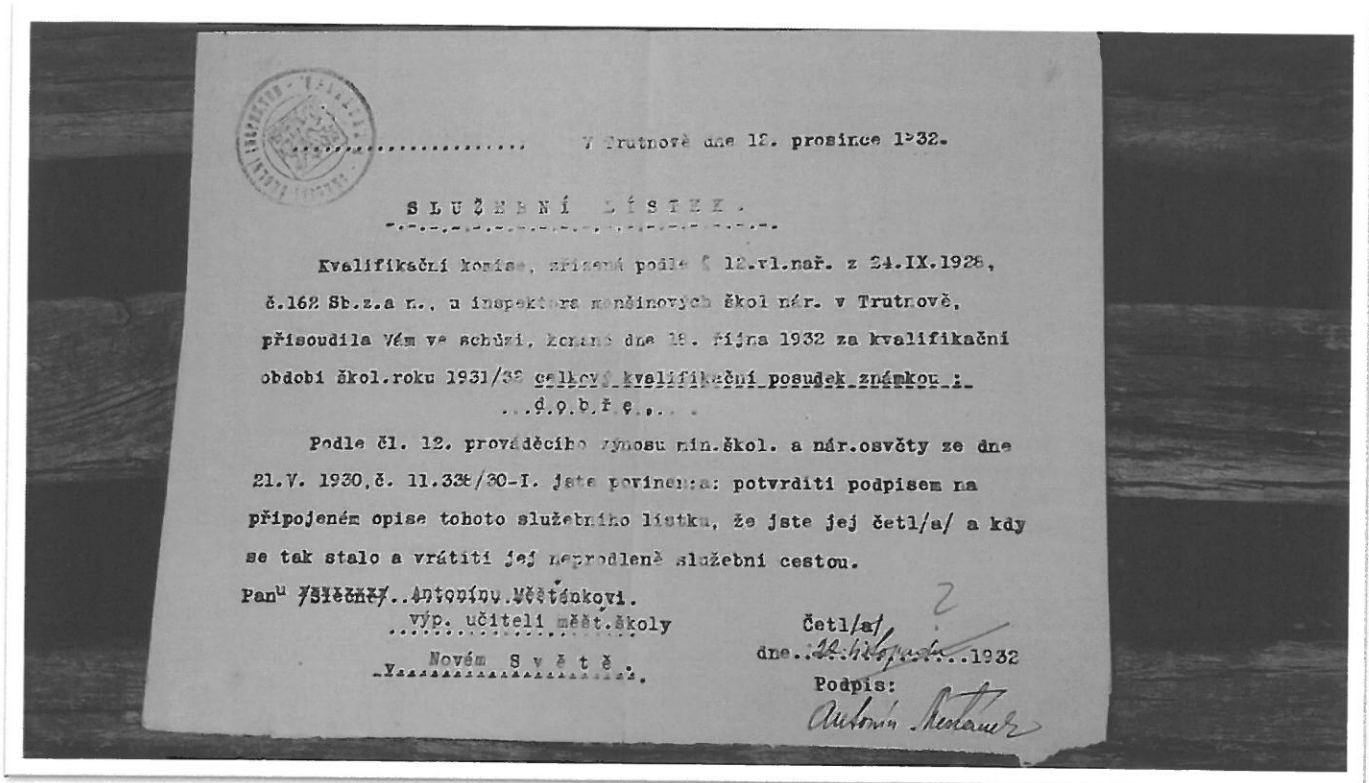
Inspektor menšinových škol národních:

Křiváček

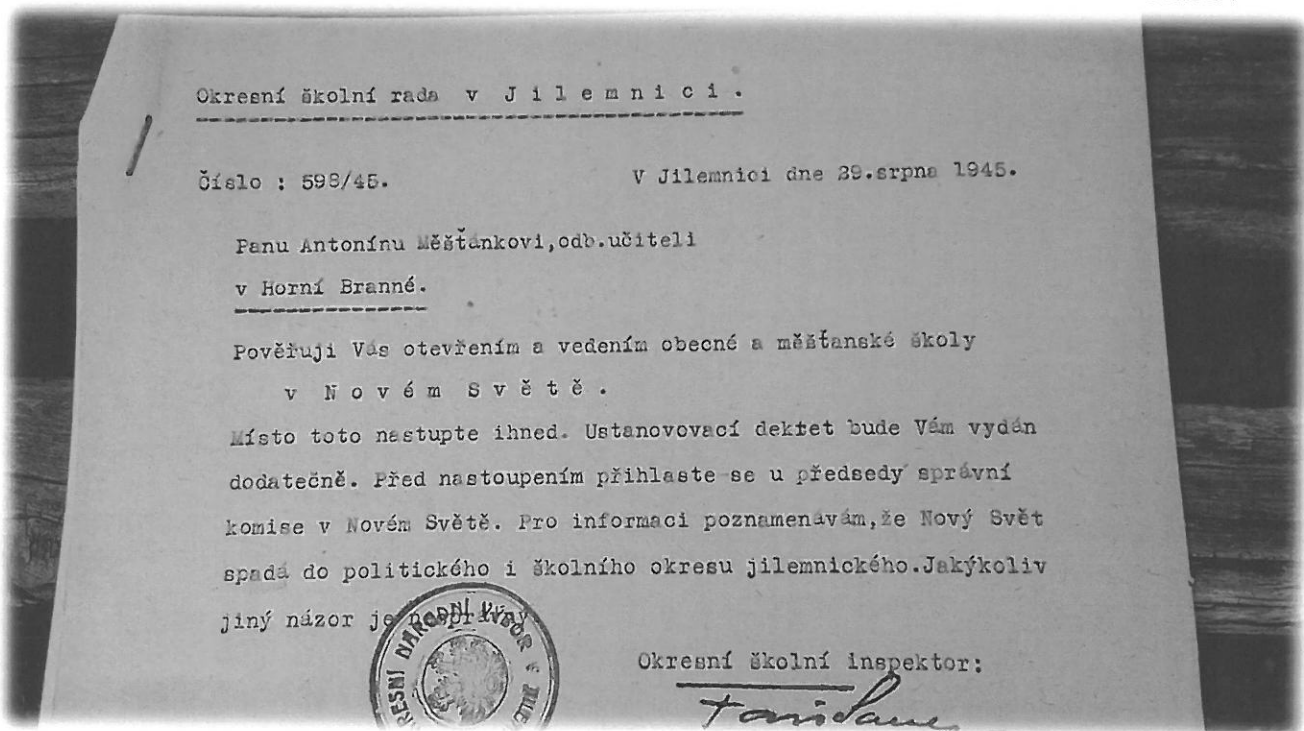
Příloha S – Obr. 30 - Služební lístek A. Měšťánka, 1932

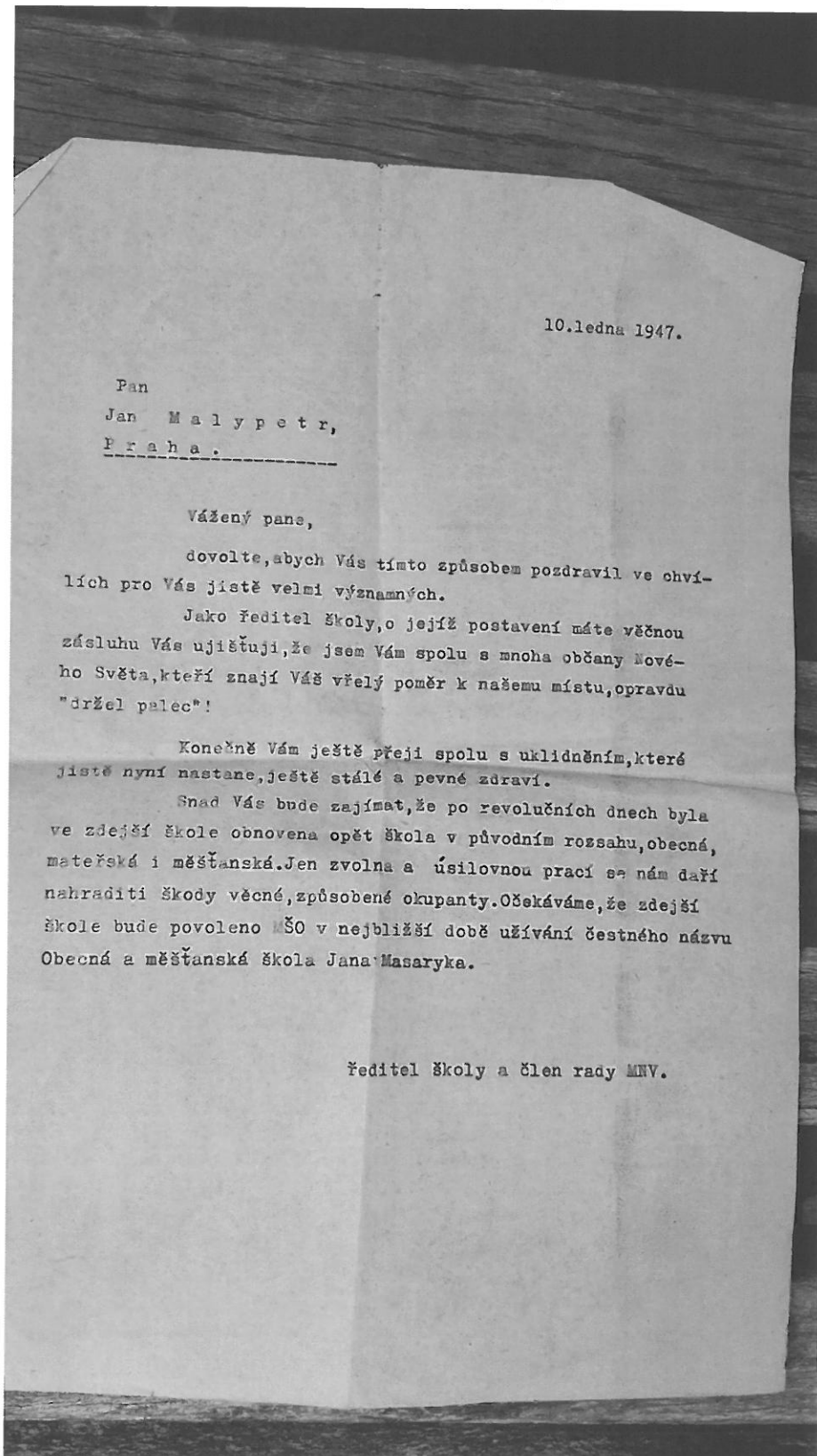
+ Obr. 31 - Pověření k otevření a vedení školy Měšťánka, 1945

Obr. 23

Obr. 24

10.ledna 1947.

Pan
Jan Malypetr,
P r a h a .

Vážený pane,

dovolte, abych Vás tímto způsobem pozdravil ve chví-
lích pro Vás jistě velmi významných.

Jako ředitel školy, o jejíž postavení máte věčnou
zásluhu Vás ujišťuji, že jsem Vám spolu s mnoha občany Nové-
ho Světa, kteří znají Váš vřelý poměr k našemu místu, opravdu
"držel palec"!

Konečně Vám ještě přeji spolu s uklidněním, které
jistě nyní nastane, ještě stále a pevné zdraví.

Snad Vás bude zajímat, že po revolučních dnech byla
ve zdejší škole obnovena opět škola v původním rozsahu, obecná,
mateřská i měšťanská. Jen zvolna a úsilovnou prací se nám daří
nahradit škody věcné, způsobené okupanty. Očekáváme, že zdejší
škole bude povoleno MŠO v nejbližší době užívání čestného názvu
Obecná a měšťanská škola Jana Masaryka.

Ředitel školy a člen rady MNV.

Vážený pane řediteli !

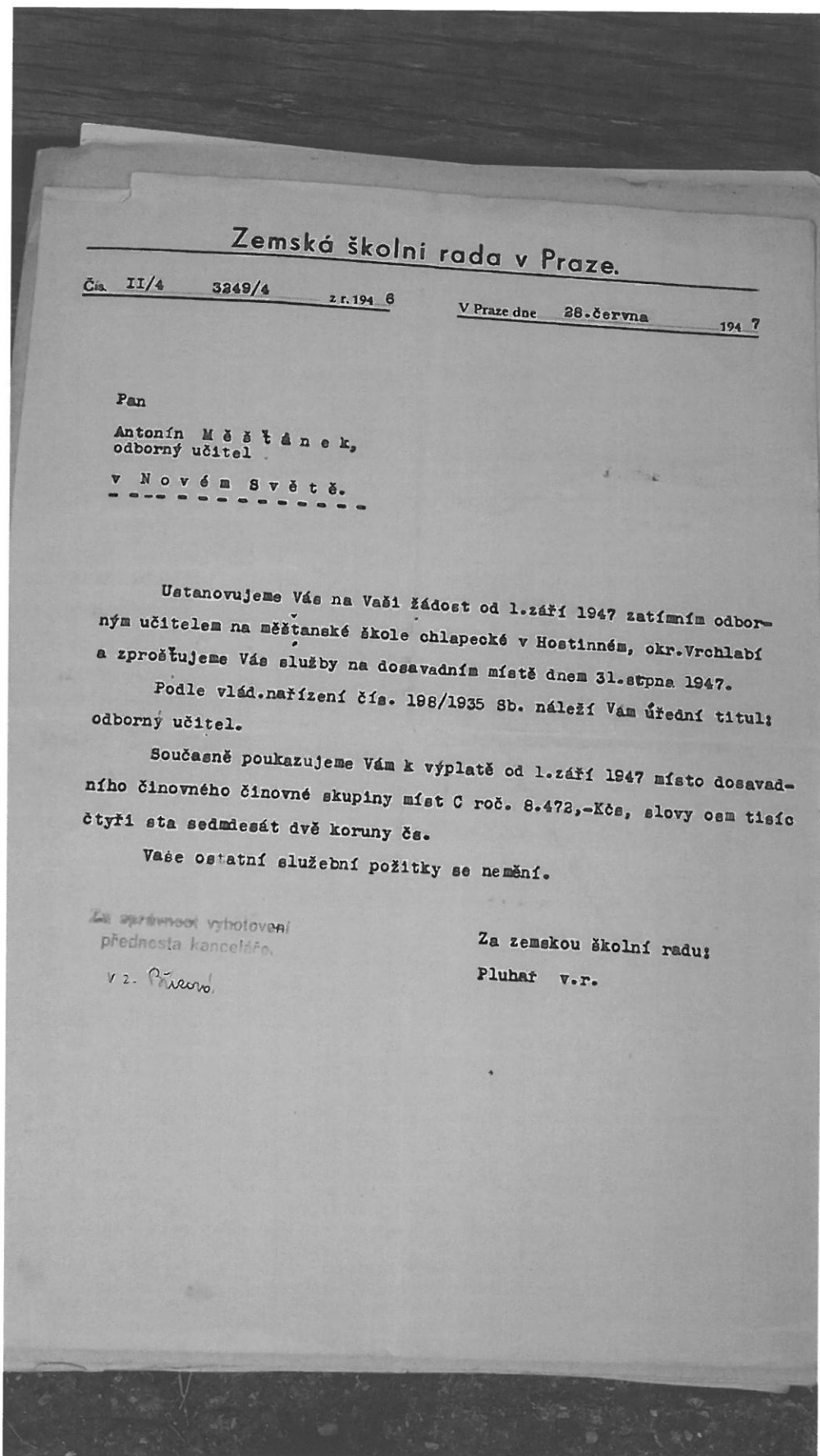
Děkuji Vám srdečně za Vaši vzpomínku
a za práci ku spravedlivému zakončení
mého procesu.

Ke všem jsem svého času rozhodl o postavě
Vaší školy, vykonal jsem tím jen svoje národní
povinnost a proto nemohl jsem dát souhlas
s rozhodnutí tehdejších místních činitelů,
aby škola tato byla pojmenována mému
jmenem.

Pupřimným právem rdaru

Lisovice u Zlíně 27. IV. 47.

J. Malypetr

Zemská školní rada v Praze.

Čís. II/4 3249/4 z r. 194 6

V Praze dne 28. června 194 7

Pan

Antonín Měšťánek,
odborný učitel

v Novém Světě.

Ustanovujeme Vás na Vaši žádost od 1. září 1947 zatímním odborným učitelem na měšťanské škole chlapecké v Hostinném, okr. Vrchlabí a zprošťujeme Vás služby na dosavadním místě dnem 31. srpna 1947.

Podle vládního nařízení č. 198/1935 Sb. náleží Vám úřední titul: odborný učitel.

Současně poukazujeme Vám k výplatě od 1. září 1947 místo dosavadního činovního činovní skupiny míst C roč. 8.472,- Kčs, slovy osm tisíc čtyřicet dva sedm set dvacet korun čs.

Vaše ostatní služební požitky se nemění.

Za správnost vyhotovení
přednosta kanceláře.

v z. Převrál.

Za zemskou školní radu:

Pluhař v. r.